

25

**МІКРО-ПОДОРОЖЕЙ
МАЗОВІЄЮ**

25 МІКРО-ПОДОРОЖЕЙ МАЗОВІЄЮ

Текст — Anna Jadaś, Krzysztof Łukawski, Grzegorz Hubert Gerek

Фото — Jarosław Parda, Krzysztof Łukawski, Michał Matusiak, S. Kordaczuk, Dorota Piękula-Kuziak, Anna Jadaś, Aga Król (Tygodnik Siedlecki), Alicja Firynowicz, Nina Matczak, Zdzisław Smardzewski, Dariusz Kalota, Adam Jasiński, Krzysztof Napierski (UM Mława), Magdalena Grzywacz (UM Mława), Krzysztof Michałak, Marta Przygoda, Marcin Czechowicz (Narodowy Instytut Fryderyka Chopina), Robert Korczak (Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria), A. Kołacz (Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych), Aleksandra Gałek, Anna Mucha i Włodzimierz Cichocki (UG Płoniawy-Bramura), Krzysztof Witlib, Jan Jurczak, A. Karczewska, Cezary Stańczyk, Michał Glinicki, Karolina Jóźwiak, Zbyszek Malewski, Jarosław Budzyński, R. Lubiak (Mazowiecki Instytut Kultury), Jakub Pełka (Mazowiecki Instytut Kultury), Mateusz Czech (Mazowiecki Instytut Kultury), A. Kowalska, P. Maliszewski, P. Tolwiński, Zdzisław Smardzewski, Przemysław Walczak, Łukasz Brodowicz (Muzeum Azji i Pacyfiku), Marcin Brzomieński, Anna Kowalska, Robert Utkowski, Paulina Niedzielska, Bartłomiej Lichocki, Krzysztof Sitkowski, Bartłomiej Lichocki, Waldemar Lawendowski, Marcin Kucewicz (Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej), Rafał Toczek, Dariusz Krześniak (Muzeum Wsi Mazowieckiej), Daniel Golaś (Muzeum Kultury Kurpiowskiej), Luiza Kondej, Joanna Wojtalik Lekka, Paweł Oprządek (Muzeum Sportu i Turystyki), M. Kucewicz (Mazowieckie Centrum Sztuki Współczesnej), M. Popowski (Mazowiecki Teatr Muzyczny), Grzegorz Hubert Gerek (GHG), Adobe Stock

Фото з архіву: Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna (MROT), Muzeum Norwida, Farma Iluzji, Muzeum w Liwie, Urząd Gminy w Siedlcach, Dom Pracy Twórczej, Muzeum Ziemi Mińskiej, drone.pl (Urząd Miasta Garwolin), Urząd Miasta w Otwocku, Mazowiecki Zespół Parków Krajobrazowych, Urząd Gminy w Krasnem, Muzeum Mazowieckie w Płocku, ZOO w Płocku, Muzeum Ziemi Zawkrzeńskiej, Urząd Gminy w Pomiechówku, Urząd Gminy w Zakroczymlu, Nadleśnictwo Łąck, Europejskie Centrum Artystyczne im. Fryderyka Chopina, Kampinoski Park Narodowy, Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria, Starostwo Powiatowe w Zwoleniu, Muzeum im. Oskara Kolberga, Urząd Miasta i Gminy w Przysusze, Nadleśnictwo Przysucha, Warszawska Opera Kameralna, Państwowe Muzeum Archeologiczne, Muzeum Sportu i Turystyki, Muzeum Niepodległości w Warszawie, Muzeum Historii Polskiego Ruchu Ludowego, Instytut Papieża Jana Pawła II, Teatr Dramatyczny, Muzeum Mazowieckie, Muzeum im. Jacka Malczewskiego w Radomiu, Muzeum Wsi Radomskiej, Muzeum Kultury Kurpiowskiej, Muzeum Zbrojownia na Zamku w Liwie, Muzeum Szlachty Mazowieckiej, Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych, Mazowiecki Teatr Muzyczny (Karpat&Zarewicz), Julinek Park

Фото з Wikimedia Commons (скороcheno: WC): Mariusz Piątek, Sfu, Mathiasrex, MOs810, Fotonews, Marcin Bialek, Krystian Cieślik, Janusz Jurzyk, Loraine, Hiippo, Semu z polskiej Wikipedii, Panek, Tdurden, Aneta Leszkiewicz, Łukasz Smolarczyk, Mzungu, Nikodem Nijaki, Mateusz. Sz, Konarski, Rafał Terkner, SpiderMum, Adrian Grycuk, Jolanta Dyr, Moreio, Chichebombo, Michalbor, Zbigniew Strucki

Малюнок — Genowefa Pabich

Редактор-консультант — dr Piotr Kociszewski

Графічний проект — Ewa Natkaniec

Макетування і верстка — Grzegorz Hubert Gerek

Переклад — Podgórskie Biuro Tłumaczeń (www.pbt.com.pl)

Видавець —

Самоврядування Мазовецького воєводства
03-719 Варшава, вул. Ягеллонська, 26
tel. (+22) 59 79 100, faks (+22) 59 79 290
e-mail: urzad_marszalkowski@mazovia.pl

Друк та палітурка — Поліграфічний комбінат «Sindruk»

|
безкоштовний примірник

|
ISBN: 978-83-65912-65-7

ВСТУП

Перед Вами – 25 мікро-подорожей серцем Польщі – Мазовією. Це подорожі ідеальні не лише для тих, хто має лише один вихідний день. Можна вирушити у подорож на два вихідні дні, або у мандрівку під час відпустки, що триватиме доволі довго. Усі ці подорожі неочевидні та непередбачувані, так само, як неочевидні та непередбачувані туристичні привабливості та атракціони Мазовії.

Наші мікро-подорожі такі різні, як різняться одне від одного тихі села на берегах Бугу та Нарви. Вони такі ж відмінні, як переповнені творами мистецтва музеї Варшави, Плоцька, Радома. Ці мікро-подорожі відрізняються одна від одної так само, як дика глушина Кампіноського національного парку або Зеленої пущі – від шуму на вулицях міст. У Мазовії ці різниці легко подолати, оскільки між ними лише година їзди в автомобілі.

Мазовією та Мазовецьким воєводством можна подорожувати навіть за 250 різними маршрутами, отже може бути 250 цікавих екскурсій. Беручи до уваги те, що цей путівник було підготовлено з нагоди 25-річчя органів місцевого Самоврядування Мазовецького воєводства, ми вирішили, що екскурсій буде стільки ж, скільки років працюють органи місцевого самоврядування.

До цього путівника не можна ставитися, як до опису усього, що варте уваги в Мазовії. Він може заохочувати до того, щоб надалі вивчати та пізнавати цей регіон.

Ми маємо надію, що куточки Мазовії, представлені у нашему путівнику, викличутъ захват цими місцями, пробудять зацікавленість історію та пам'ятками, що в ньому описані, заохочуватимуть до наступних – коротких та довготривалих – подорожей маршрутами Мазовії.

Мазовія зачаровує і викликає сильну залежність від самої себе.

Автори

НЕПОМУКИ, ВЕЛИКОДНІ ВЕРБИ ТА БОРИ, ДЕ РОСТЕ СОН-ТРАВА

— Остроленка — Кадзідло — Вах — Мишинець — Лисі
— Заповідник «Чарня» — Бродові Луги — Бори із сон-
травою у Західних Курпє —

Зелена пуща у Курпє, що тягнеться на північ від Остроленкі та Новогруду, пропонує стільки туристичних привабливостей та цікавинок, що у ній можна провести багато днів поспіль. Спробуємо Вам розповісти про найцікавіші місця Зеленої пущі, що знаходяться на території Мазовії. Ці місця можна відвідати у вихідні — йдеться про Вихідні у Курпє!

ОСТРОЛЕНКА

Подорож у зелені Курпє можна розпочати в Остроленці, а докладніше — в Музеї культури регіону Курпє, що знаходиться в цьому місті, в дуже гарній кам'янці на вул. Юзефа Бема, 8. У багатій музейній колекції знаходяться зокрема знамениті регіональні витинанки, пов’язані із культурою Курпє — в широкому розумінні цього слова. Вони дозволять нам підготуватися до подальшої подорожі.

Філія музею — це Пам’ятник-мавзолей солдатів, які полягли у битві під Остроленкою, що відбулася 26 травня 1831 року. Пам’ятник-музей знаходиться на околиці Остроленки (між дорогами, що ведуть до Варшави та Мишинця). В мавзолеї знаходиться мультимедійна експозиція, присвячена цій битві, а також загалом Листопадовому повстанню. Тут можна побачити колекцію мініатюрних солдатів тогочасних армій, а ще — копії гармат періоду Січневого повстання.

-- близько 138 км від Варшави

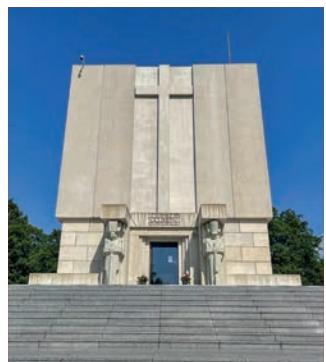
muzeum.ostroleka.pl

КОЛЛЕКЦІЯ НАЦІОНАЛЬНИХ КОСТОМІВ → fot. arch. MROU

ВИСТАВКА В КУЗЕІ → fot. arch. MROU

ПАМЯТНИК-МАВЗОЛЕЙ СОЛДАТАМ, ЯКІ ПОЛІГЛИ У БИТВІ ПІД ОСТРОЛЕНКОЮ → fot. arch. MROU

ВИТИНАНКА «ПВНІ» З РЕГІОNU КУЈАВІСЬКОГО → aut. Selenofera Rabicz

→ КУРПІВСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО У
МІСЦЕВОСТІ КАДЗІДЛО → tot. gng

→ НАЙБАРВІСТША В УСІЙ ПОЛЬШІ ХОДА З НАГОДИ СВЯТО ТИЛА
ГОСПОДНЬОГО → fot. EHG

→ МУЗЕЙ КУЛЬТУРИ РЕГІОНУ КУРПЕ У МІСЦЕВОСТІ ВАХ
→ fot. arch. MROG

КАДЗІДЛО

Село Кадзідло (назва нагадує про те, що тут колись виготовляли ладан для костельних кадил) знаходиться в центрі Зеленої пущі та змагається із Мишинцем за звання столиці регіону. У Кадзідлі обов'язково треба відвідати Садибу Курпе (це філія музею культури регіону Курпе в Остроленці). У Садибі знаходяться: дві селянські хати, олійнича, зерносховище, дровітня та корівник. В усіх будівлях стоять меблі, інструменти, посуд та побутове приладдя, що дозволяють дізнатися про традиції та звичаї колишніх мешканців.

У Кадзідлі на кожному кроці можна зустріти елементи ландшафту, що характерні для регіону Курпе – це будинок автовокзалу та дерев'яні скульптури. Варто відвідати також парафіяльний костел св. Духа, що височіє над селом. Храм було побудовано наприкінці XIX ст., але вінтар був виконаний в Кодені (Більський повіт, Люблінське воєводство) стома роками раніше та привезений до костелу в Кадзідлі.

В цій місцевості активно працює Культурний центр регіону Курпе, що організовує багато заходів. Найважливіший з них – це чудове Весілля в регіоні Курпе, що завжди відбувається у третю неділю червня. **Кадзідло варто також відвідати у свято Тіла і Крові Христових (Божого Тіла) – на 60-й день після Великодня за григоріанським календарем.** У цей день відбувається урочиста євхаристійна процесія, під час якої місцеві мешканці одягають барвісті регіональні костюми.

--- близько 19 км на північ від Остроленки

kadzidlo.pl

МУЗЕЙ КУРПЕ У МІСЦЕВОСТІ ВАХ

Приватний музей у місцевості Вах заснували 2009 року Лаура та Здзіслав Бзюкевічі, які керують цією установою. Тут зібрані предмети з Зелених Курпе, що розповідають про давню матеріальну культуру цього регіону. Найстаріші експонати датовані кінцем XVIII сторіччя, а найновіші – кінцем 70-х років XX сторіччя. На особливу увагу заслуговують експонати, пов'язані із традицією обробки бурштину, що досі жива у регіоні Курпе. Варто взяти участь у Посиденьках Курпе та сконструювати фафернухи (fafernusy) – морквяне гостре і солодке печиво із додатком перцю (у другому варіанті до тіста на основі мокви з перцем додають також мед та ваніль). Випійті псіво козіцьове (psiwo kozicowe) – ігристий ароматний напій на основі ягід ляївцю та шишок хмелю, та з'їжте рейбак (rejbak) – це картопляний пиріг з копченюю ковбасою та беконом.

--- близько 10 км від Кадзідла дорогою на Мишинець

folklor.kurpie.com.pl

МИШИНЕЦЬ

Мишинець — це єдине місто регіону Курпє.

Міські права Мишинець отримав 1791 року, але втратив їх внаслідок репресій після Січневого повстання. Мишинець знову став містом лише 1993 року. Найважливіша пам'ятка архітектури — це неоготична базиліка Пресвятої Трійці (тут цей стиль архітектури — виняток). Перед костелом знаходиться найстаріша пам'ятка Зеленої пущі — «Вежа у Мишинцю», що була побудована на початку XVIII століття. Мультимедійний музей у дзвіниці, що розташований у вежі, розповідає про історію, фольклор, традиції пасічництва у Мишинці та околицях. **Сюди варто приїхати в останню неділю серпня — тоді відбувається свято під назвою «Медоваріння в Мишинці».**

— близько 10 км на північ від Ваху

myszyniec.pl

→ БАЗИЛІКА В МІСЦЕВОСТІ МИШИНЕЦЬ. НА ПЕРШОМУ ПЛАНІ — ДЗВІНИЦЯ XVIII СТ. → tot. GNG

ЛИСІ

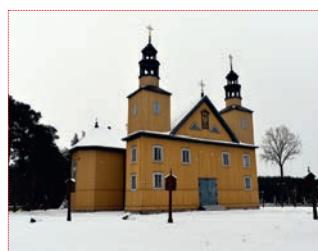
На перший погляд Лисі — це звичайне село у Курпє. Туристична привабливість села — це, безсумнівно, старий костел св. Анни, що був побудований у 80-ті роки XIX сторіччя. Однак є один день, коли село стає кольоровою великомдньою столицею регіону Курпє. Йдеться про Вербну/Пальмову неділю — у цей день у місцевості Лисі (починаючи від 1969 року) відбувається конкурс великоліх верб, які в Польщі називають пальмами — від пальм, що росли в Єрусалимі, коли до нього в'їхав Ісус Христос. Варто приїхати до Лисих, щоб побачити чудові пальми завдовжки навіть декілька метрів. Виконання пальм — це для мешканців регіону Курпє сімейна традиція, так само як одягання регіональних костюмів під час урочистої ходи із вербами/пальмами. Місцеві мешканці та гості відвідують у Вербну/Пальмову неділю ярмарок, на якому можна купити витинанки, писанки та... напій пісво козіцьове.

У дерев'яному костелі в селі Лисі привертають увагу ікони — на них ми бачимо святих, які зображені у костюмах регіону Курпє.

— близько 15 км на схід від Мишинця

gminalyse.pl

→ КОСТЕЛ У ЛИСИХ → fot. Jarosław Ratajczak

→ КУРПІВСЬКІ ВЕРБИ КОСТЕЛ У ЛИСИХ → fot. GNG

ЗАПОВІДНИК «ЧАРНЯ»

Значну територію Зеленої пущі, що колись була розлога і недоступна, викорчували та перетворили у луги, поля та пасовиська. Попри те у багатьох місцях залишилися справді дики території пущі. Серед найпрекрасніших лісів Зеленої пущі, на захід

↪ У ЗАПОВІДНИКУ

↪ fot. GIG

від Мишинця, знаходиться широкий комплекс. В його центральній частині шумлять двохсотлітні сосни заповідника «Чарня». З Мишинця ми доїдемо туди автомобільною дорогою № 614 (Мишинець – Хожеле). Варто прогулятися заповідником хоча б для того, щоб побачити справжні бортні сосни (йдеться про дерева, в дуплах яких живуть бджоли).

--- близько 10 км на захід від Мишинця

↪ КОСТЕЛ У БРОДОВИХ ЛУКАХ

↪ fot. GIG

БРОДОВІ ЛУКИ

Прямуючи у західну частину Пущі, ми проїжджаємо повз невелике село Бродові Луки. Воно знаходитьться на березі ріки, що зветься Омулев. Варто зупинитися ненадовго, щоб побачити прекрасний старовинний костел. **Це єдина парафія в Польщі, де зберігся звичай виліплювати з воску вотиви** – символи прохання про благодаті. Віруючі ходять з ними довкола вівтаря у день Преображення Господнього – парафіяльного індульгенційного свята. Вотиви приносять, прохаючи Господа про здоров'я та вдале господарювання.

--- близько 10 км від заповідника ЧАРНЯ

↪ КВІТКА СОН РОЗКРИТИЙ

↪ fot. Adobe Stock (Jan Kudarzyk)

БОРИ ІЗ СОН-ТРАВОЮ У ЗАХІДНИХ КУРПЄ

У західній частині Зеленої пущі знаходитьться великий лісовий комплекс. Його територія підлягає охороні в рамках програми «Природа-2000». Йдеться про Бори із сон-травою у Західних Курпє. Звичайно, тут можна зустріти сон-траву, але мабуть краще приїхати восени по гриби. Розлогі соснові ліси ростуть на піщаних дюнах і заохочують до прогулянок у пошуках підберезників та маслюків.

--- близько 12 км через Парцяки

↪ НЕПОМУК З ОКОЛЬЦІ ГРАЛІ

↪ fot. GIG

НЕПОМУКИ

Мешканці Курпє надзвичайно побожні. У цьому регіоні немає жодного села, у якому при дорозі не стояла б хоча б одна капличка. Деякі з них великі і за формуєю нагадують будиночок. Є й такі каплички (до прикладу, у місцевості Глеба), перед якими є невелике «подвір'я! Якщо в капличці є фігурка св. Непомука, то йдеться про Непомука з Курпє. Мабуть найцікавіший Непомук мешкає у капличці-будиночку оподаль села Гралі.

7

ВЕНЕЦІЯ МАЗОВІЇ, БІЛІ КУРПЄ ТА ТАЄМНИЧІ ПУЛЬВИ

– Пултуськ – Пнєво – Садикеж – Багно Пульви – Сечихи –
Длугосьодло –

ПУЛТУСЬК

Екскурсія розпочинається у Пултуську, що називають «Венецією Мазовії». Назва містечка пов'язана із його місцезнаходженням на островах, що утворилися у каналах ріки Нарви. **Пултуськ знаменитий завдяки найдовшій в Європі (майже 400 метрів) пл. Ринок, вимощений бруківкою. На північному боці площа замикає базиліка Благовіщення Пресвятої Богородиці, що була побудована 1449 року. У дев'яностох роках минулого сторіччя базиліка прославилася завдяки тому, що у її склепінні було знайдено чудові поліхромії часів ренесансу. 2018 року костел внесено у Перелік історичних пам'яток. Базиліка відчинена для відвідувачів влітку, від 10.00 до 14.00 або після попередньої домовленості (bazylika.pultusk.pl).**

На протилежному боці пл. Ринок знаходитьться замок колишніх володарів міста, тобто плоцьких єпископів. Нині там знаходиться Hotel Zamek Pułtusk*** „Dom Polonii”/Готель Замок Пултуськ*** Дім Полонії, тобто поляків, які проживають поза межами Польщі. Тут можна переночувати, а також відвідати ресторан, знаменитий стравами старовинної польської кухні. Гости можуть також випозичити знаряддя для плавання на воді або вирушити гондолою у рейс вздовж Нарви. На дітей чекає привабливий дитячий майданчик, а також куточок, де живуть альпаки.

РАЦУША В ПУЛТУСЬКУ
→ fot. GNG

КОСТЕЛ СВ. МАГДАЛИНИ
→ fot. GNG

ЗАМОК ЄПІСКОПІВ У ПЛОЦЬКУ
→ fot. GNG

БАЗИЛІКА БЛАГОВІЩЕННЯ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІІ;
НАДОВІША ПЛ. РИНОК В ЄВРОПІ
→ fot. GNG

ВЕЖА РАТУШІ
↑ fot. GNG

КАНАЛИКИ В ПУЛТУСЬКУ
↑ fot. GNG

Варто відвідати **Регіональний музей**, де знаходяться експозиції присвячені: середньовічному місту (ратуша із семиповерховою вежею); розвиткові міста (підвали під ратушею); битвам армії Наполеона та метеоритові «Пултуськ» (цегляний будинок на пл. Ринок). Є також місце, що нагадує про перебування езуїтів (підвали під Пагорбом Авраама).

Прогулюючись Старим Містом у Пултуську, ми впізнаємо місця, що бачили на малому та великому екрані. Тут знімали сцени із серіалів *Alternatywu 4* (Альтернативи, 4) і *Dom* (Дім), а також з фільмів *Wielka majówka* (Велика майвка), *Sztos* (Штос або Штрих). На пл. Ринок є фонтан; ми зможемо сісти поруч із музикантом **Кшиштофом Кленчоном**, який грає на гітарі (він народився у Пултуську). Тут ми також знайдемо сліди Віктора Гомуліцького, автора книги спогадів *Wspomnienia piebieszkiego mundurka* (Спогади синьої шкільної форми). У своїй книзі він описав гімназію у Пултуську (був її вихованцем).

Відвідуючи Пултуськ, варто перевірити, чи в місті часом не відбувається той чи інший регулярний захід із доволі великої їх переліку: **Дні Покровителя Міста - св. Матвія; Фестиваль ім. Кшиштофа Кленчона; «Пікнік із гусарами»; Конкурс страв мисливської та кресової кухні (регіонів Польщі, що межують із сучасною Україною, Литвою та Білоруссю)** імені доктора Жежожа Руссака.

... близько 62 км від Варшави

pultusk.pl

КУРПІВСЬКА КУЗНЯ У ПНЕВО
↑ fot. GNG

КУРПІВСЬКА КУЗНЯ У ПНЕВО

На схід від Пултуська, у розгалуженні річок Буг і Нарев шумлять ліси Білої Пущі, де живуть люди, яких називають Білі Курпє. Посередині шляху з Пултуська до Вишкови, тобто у Пнево, знаходитьться **культурний центр цього регіону - Кузня Курпє**. Кузнєю керує Товариство «Біла Пуща - моя мала Батьківщина», а ініціатором роботи та добрым духом цього місця є Галина Вітковська. У Кузні відбуваються майстер-класи та освітні заняття, що ознайомлюють учасників із культурою Білих Курпє. Заходи проводять народні майстри, рукодільніки й рукодільниці, господині з цього регіону. Під час зустрічей можна дізнатися про таємниці ковальства (поруч із будинком школи знаходиться кузня), традиційного ткацтва та вишивки, виконання традиційних святкових прикрас та приготування регіональних делікатесів. Про екскурсію або майстер-класи варто домовитися заздалегідь телефоном або електронною поштою (kuzniakurpiowska@wp.pl).

... близько 14 км від Пултуська

САНКТУАРІЙ СВ. РОХА У МІСЦЕВОСТІ САДИКЕЖ

Садикеж був знаменитий своїм старовинним дерев'яним костелом датованим XVIII століттям. Нажаль, будівля згоріла 2003 року. У відбудованому храмі було відкрито Дієцезіальний санктуарій св. Роха – покровителя, який оберігає віруючих від епідемій та заразних хвороб.

— близько 8,5 км через Лютоброк і Плуси

САНКТУАРІЙ В МІСЦЕВОСТІ САДИКЕЖ
→ fot. GNG

БАГНО ПУЛЬВІ

Від разу за Жонсніком розпростирається багно Пульви. Під час воєн недоступність цих місць сприяла діяльності партизанських відділків. Нині Пульви – це територія, що охороняється у рамках програми Natura 2000 (Природа 2000). Розлогі (4112 гектарів), рівнинні луки (частину з них використовують), а також болота та очеретяні зарості утворюють надзвичайно багату природничу екосистему. Любителі орнітології зустрінуть тут багато рідких видів птахів, такі як: кульон, деркач, баранець звичайний, погонич звичайний. В околичних селах збереглися німецькі кладовища – це сліди поселенців, яких привезли для освоєння боліт. Любителям катання на велосипеді також тут сподобається. 2023 року на окраїні Багна Пульви, від разу за Жонсніком облаштували велосипедний маршрут під назвою «Singletrack Багно Пульви». На велосипедні прогулочки запрошуєть асфальтовані та гравійні доріжки.

— близько 7 км дорогою на Грудек і Жонснік

ПУЛЬВІ
→ fot. GNG

БІЛІ ЛЕПКИ
→ fot. GNG

ДЕРЕВ'ЯНІ КОСТЕЛИ ТА МЕТЕОРИТ «ПУЛТУСЬК»

Шанувальники дерев'яної архітектури знайдуть у Білій Пущі багато гарно збережених дерев'яних хат та дуже гарні дерев'яні костели. Ці пам'ятки знаходяться у Соколові Влосцянському, Новому Любелі й Пожондзю. Відвідуючи згадані села, слід дивитися під ноги. Це територія, що усяяна уламками метеорита; 1868 року вони впали на північ від місцевості Обрите. Відповідно до традиції, метеоритові було надано назву від найбільшої місцевості поблизу, тобто Пултуська. Вчені стверджують, що тоді на землю впalo навіть 70 тисяч уламків, найбільші з них описані та знаходяться у музеях в Лондоні й Варшаві. Ще й донині пошукувачі знаходять окремі осколки метеорита.

КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ НОВИЙ ЛюБЕЛЬ
→ fot. GNG

↑ ПАМ'ЯТНИК У МІСЦЕВОСТІ СЄЧИХИ
↑ fot. GHG

СЄЧИХИ – МІСЦЕ СМЕРТІ ГЕРОЯ ІЗ ПСЕВДОНИМОМ «ЗОСЬКА»

Сєчихи – це мале село, що знаходиться посередині дороги між місцевостями Жонснік і Длугосььодло. Тут вночі з 20 на 21 серпня 1943 року, під час атаки на німецький контрольний пункт, був смертельно поранений **Тадеуш Завадський**, псевдонім **«Зоська»**, один з героїв книги **Kamienie na szaniec (Каміння для валу)**. Про цю подію нагадувала кам'яна меморіальна дошка, а також меморіальна кімната-музей у місцевій школі. У вісімдесятому річницю від дня загибелі «Зоськи» (2023 року) було відкрито пам'ятник – силует героя, висічений у камені.

— близько 9,5 км від Жонсніка, дорогою через Пожондзе

↑ КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ ДЛУГОСЬОДЛО
↑ fot. GHG

ДЛУГОСЬОДЛО

У Длугосьодлі ми можемо відпочити, сівши під кроною найстарішого в Білій Пущі дерева. Це дуб Ян, якого тут посадили 1481 року, під час будови першої каплиці. Поруч стоїть величавий готичний храм Успіння Пресвятої Діви Марії, побудований за проектом Юзефа П'юса (Пія) Дзеконьского. Увагу привертають мурали – настінний живопис, що є результатом роботи художників просто неба. Тут є також місце для відпочинку: це відкритий басейн та парк із малою градирнею. Восени ліси Білої Пущі притягають до себе тих, хто полюбляє збирати гриби. Захід під назвою **Велике збирання грибів**, що відбувається у вересні або на початку жовтня кожного року, є справжнім видовищем. До участі у цьому заході запрошується знамениті актори.

— близько 9 км від місцевості Сєчихи

dlugosiodlo.pl

↑ ВЕЛИКЕ ЗБИРАННЯ ГРИБІВ У МІСЦЕВОСТІ ДЛУГОСЬОДЛО
↑ fot. GHG

В ДОЛИНІ НИЖНЬОГО БУГУ

– Попово Костельне – Затори – Барціце – Вишків –
Браньшчик – Поремба – Брок –

ПОПОВО КОСТЕЛЬНЕ

У Попові Костельному варто відвідати старовинний храм — Санктуарій Матері

Божої Поповської. Храм у стилі неоготика був побудований у 1900–1906 роках за проектом Юзефа Пія Дзеконського. У підземеллях костелу знаходяться крипти колишніх власників цих земель. Перед костелом знаходитьться чудово доглянута сільська площа, а на ній — дуб, посаджений 1920 року, названий «Дубом свободи».

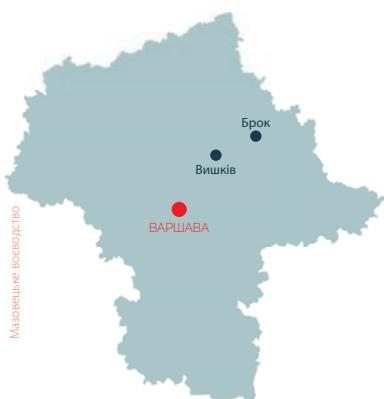
Одразу за межами села можна побачити широкі луки на березі ріки Буг, що «розрізані» старими руслами ріки. Це справжній рай для любителів птахів — їх безліч, зокрема навесні.

На невеликому пагорбі за цвинтарем можна знайти залишки старого кіркуту (єврейського цвинтаря). Це перший єврейський цвинтар на нашому маршруті.

Подальший маршрут вестиме нас долиною нижнього Бугу. Ріка не врегульована, а на берегах немає валів. Тут багато старих русел ріки, розлогих луків та верб — символів Мазовії. На луках, що від разу за селом Янкі (близько 2,5 км від Попова) росте група верб, що утворює невеликий чарівний гай, що варто сфотографувати чи навіть намалювати на картинах.

— близько 45 км від Варшави

Мазовецьке воєводство

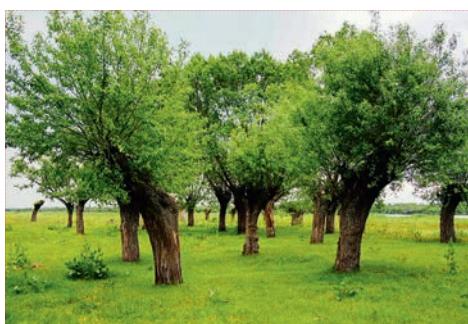
КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ ПОПОВО
КОСТЕЛЬНЕ → fot. SNG

ДУБ СВОБОДИ → fot. SNG

НА ЛУГАХ НА БЕРЕЗІ БУГУ → fot. SNG

МАЗОВЕЦЬКІ ВЕРБИ БІЛЯ МІСЦЕВОСТІ ЯНКІ → fot. SNG

↪ ПАЛАЦ У МІСЦЕВОСТІ ЗАТОРИ

↪ fot. GIG

↪ ВІД НА ВАРШАВУ

↪ fot. GIG

↪ КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ БАРЦІЦЕ

↪ fot. GIG

↪ НА БЕРЕЗІ БУГУ

↪ fot. GIG

↪ КОСТЕЛ СВ. ІДЗІ У ВИШКОВІ

↪ fot. GIG

ЗАТОРИ

Любителям польських серіалів рекомендуємо коротку поїздку до місцевості Затори, де знаходитьться палац. Там герой серіалу «Змінники» („Zmienicy“) купували самогон. Попри те, що палац недоступний для туристів, варто оглянути його ззовні, можна прогулятися парком. **Оподаль знаходитьться цегляний костел Діви Марії Цариці Світу, побудований у 20-ті роки ХХ ст. Тоді був модний польський історичний стиль.**

Дорогою до Заторів варто зупинитися поблизу перехрестя із дорогою Вежбіца–Вишків. Це роздоріжжя знаходитьться на високому валу, а з нього можна побачити недалеке Попово та силует костелу, а також... Варшаву! Відстань до центру польської столиці – це понад 37 кілометрів вздовж прямої лінії.

--- близько 8,5 км на північ від Попова

БАРЦІЦЕ

Наступна місцевість над Бугом, що на нашому маршруті — це Барціце. **В центрі села знаходитьться один з найчудовіших дерев'яних костелів Мазовії. Це храм св. Станіслава Єпископа, що був побудований у другій половині XVIII сторіччя.**

З Барціце їдемо до Вишкова через місцевість Сомянка, що є центром гміни на території вишківського повіту. За Сомянкою, з правого боку дороги з Вежбіци до Вишкова, стоїть цікавий пам'ятник пілотові Стефанові Окшеї. За свою формую пам'ятник нагадує велике крило літака. Тут 5 вересня 1939 року розбився збитий німцями польський винищувач.

--- близько 5 км на схід від Попова

ВИШКІВ

«Вишків тоне» – так колись співав ансамбл «Електричні гітари». Те, що місто піде на дно, радше мало імовірне, тому що Вишків розташований на високому схилі. Не виключено, що назва міста пов'язана із його розташуванням.

Найцікавіший пам'ятник архітектури міста – це Санктуарій св. Ідзі, парафіяльний костел, що побудований у стилі неокласицизму. Історія покровителя храму цікава, а про будинок настоятеля парафії написав Станіслав Жеромський. Йдеться про оповідання-репортаж часів польсько-більшовицької війни 1920 року. Тоді у будинку

настоятеля парафії зупинилися народні комісари з Всеросійської надзвичайної комісії для боротьби з контрреволюцією та саботажем, зокрема Мархлевський та Дзержинський. Вони очікували там на взяття більшовиками Варшави, але кінець-кінцем страшенно перелякалися та втекли.

Близьче до центру міста, на схилі, що на березі ріки Буг, знаходитьться **міський парк ім. Кароля Фердинанда Вази**, а неподалік — обеліск встановлений в XVII ст. на честь королівської родини Вазів (вважається, що це один з найстаріших в Польщі пам'ятників, встановлених на честь світської особи). У самому парку варта уваги історична кордегардія, а також лавочка Єжи Ружицького. Це криптолог, співавтор розкриття шифру «Енігма», який закінчив у Вишкові середню школу. Прикрасою парку є також пам'ятник поетові Циприянілові Камілеві Норвідові.

У Вишкові — на мості через Буг — стоять два пам'ятники. Пам'ятник, що знаходиться ліворуч, присвячений Знедоленим солдатам Вишкова й околиць, а праворуч знаходитьться пам'ятник Мордехаєві Анелевичові, який народився у Вишкові. Анелевич був командувачем повстання у Варшавському гетто. На площі Визволення стоїть пам'ятник Станіславові Вольському, довоєнному бургомістрі Вишкова. Під час війни він врятував від смерті дві дівчинки-єврейки. Про колишню єврейську громаду Вишкова нагадує пам'ятник, що стоїть на місці колишнього кіркута, трохи вище прибережних лугів.

— 15 км від Барціце

wyszkow.pl

→ БУДИНОК ПАРХІЯЛЬНОГО СВЯЩЕННИКА У ВИШКОВІ → fot. GNG

→ КОРДЕГАРДІЯ У ПАРКУ → fot. GNG

→ ПАМ'ЯТНИК «ПРОКОЛЯТИМ СОЛДАТАМ» → fot. GNG

→ ВИШКОВ НА БЕРЕЗІ БУГУ → fot. GNG

→ МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ У БРАНЬШЦІ
→ fot. GHG

→ fot. GHG

→ ЛАБІРИНТИ БУГУ НІЖЧЕ
→ МІСЦЕВОСТЬ БРАНЬШЦІ
→ fot. GHG

БРАНЬШЦІК

Браньшчик — це велике село на березі Бугу, що є центром сільської гміни. В селі знаходитьться костел, побудований у першій половині XIX ст., а також садиба, що була побудована у цьому ж сторіччі. Тут можна побачити декілька меморіальних дошок та пам'ятників, що нагадують про важливі події в історії місцевості та околиць. Найбільша туристична привабливість села — це Музей народної архітектури та побуту імені етнографа Марії Жвірської, яка народилася в Браньшчику.

В музеї знаходитьться селянська хата з регіону Курпє з прилеглим до неї городом, клуня з селянським приладдям, а також кузня. В будинку сільського старості знаходитьться експозиція робіт місцевого майстра Станіслава Кондзелі. Він, використовуючи лише традиційні інструменти, вирізав по дереву мініатюрні моделі усіх придорожніх капличок і придорожніх хрестів, що знаходяться на території гміни. Таких моделей більше ста сімдесяті.

На південний схід від Браньшчика тягнуться розлогі луки на березі ріки Буг — це остання з великих, неприборканіх і диких рік Європи. На луках орнітологи знайшли гнізда кульона величного — надзвичайно рідкого птаха.

В маленькому селі Тухлін гордово стоять інформаційна дошка. На ній написано, що саме тут знаходиться географічний центр Європи. Вище Тухліна до Бугу впадає маленька річечка Тухелка. Сюди приїзд ловити риби видатний польський кардіолог Збігнєв Реліґа. Він стверджував, що ніде більше не бачив таких сходів Сонця, як на ріці Буг у гирлі Тухелкі.

— близько 10 км від Вишкова

branszczyk.pl

→ fot. GHG

ПОРЕМБА

Місцевість, довкола якої ростуть ліси Білої пущі, знаменита завдяки старовинному костелові св. Варвари. У вересні 1939 року через Порембму марширував підрозділ майора Генріка Добжанського (псевдонім «Губаль»). Про це нагадує меморіальна кімната, що знаходиться у дзвіниці костелу, а також мурал. Кімнату можна відвідати після попередньої домовленості електронною поштою: kontakt@parafiaporeba.pl. Поруч із костелом знаходитьться каплиця, присвячена Каролеві Фриче — одному з командувачів Січневого повстання в Білій пушці.

— близько 10 км від Браньшчика

parafiaporeba.pl

БРОК

Брок — це місто, що розташоване на східній межі колишніх великих володінь єпископів Плоцької дієцезії в Білій Пущі. Про часи, коли тут володарювали єпископи, нагадують розвалини замку. До наших часів збереглася частина однієї з веж. У Броку варто побачити також костел св. Андрія, що знаходиться в центральній частині колишньої пл. Ринок. Костел, що побудований за проектом Іоанна Баптиста Венеціанського, прикрашений склепіннями-колискою, вкритим багатою поліхромією. Такі самі склепіння-колиски ми побачимо в Пултуську та Брохові. Поруч із костелом лежить меморіальний камінь, присвячений природознавцеві Войцехові Ястржембовському — у Феліксові, що оподаль, Ястржембовський створив першу в Польщі лісогосподарську школу.

Брок розташований у чудовому місці, на високому схилі. В місті та околицях є декілька центрів відпочинку, гости яких насолоджуються красою ріки Буг та розлогими лісами Білої пущі.

На вул. Генріка Сенкевича знаходиться старий єврейський цвинтар із збереженими мацевами (єврейськими нагробками). Поруч — курган із похованнями часів епідемії, що вразила Брок на межі XVII і XVIII сторіч.

-- близько 11 км від Поремби

brok.pl

→ КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ БРОК
→ fot. GHG

→ РОЗВАЛИНИ ЗАМКУ ПОЛОЦЬКИХ ЄПІСКОПІВ
→ fot. GHG

→ БРОК РОЗТАШОВАНИЙ У ЧУДОВОМУ МІСЦІ НА БЕРЕЗІ БУГУ
→ fot. GHG

ВІД РАДЗИМІНА ДО КАМ'ЯНЕЦЬКОЇ ПУЩІ

– Радзимін – Кулигів – Буг – Глухи – Дембінкі – Дюни
між Мостовкою та Люциновом – Негів – Кам'янчик –
Кам'янецька пуща –

МОГИЛА ПОЛЕГЛИХ 1920 РОКУ → КОЛЕГІАТА У РАДЗИМІНІ
↑ fot. GHG

РАДЗИМІН

Радзимін – це місто «Чуда на берегах Вісли». 1920 року бої за це місто затримали більшовицьку армію на підступах до Варшави, а після того, як більшовиків розгромили під Радзиміном, ворог відступив вздовж цілої лінії фронту. Контратака з бору річки Вепр перетворила відступ росіян у панічну втечу. **На цвинтарі у Радзиміні поховані не лише герої бою 1920 року, але також солдати вересня 1939 року та Армії Крайової.** В центрі некрополя в Радзиміні стоїть каплиця-пам'ятник, яку освятили 1927 року – це знак подяки Богові за перемогу під Радзиміном. Щороку 15 серпня в Радзиміні відбуваються урочистості з нагоди річниці «Чуда на берегах Вісли», а центральним пунктом програми є Свята Меса на Цвинтарі полеглих. 1999 року цвинтар відвідав Папа Римський Іоанн Павло II, а про ці відвідини нагадує пам'ятник Папі. Біля цвинтаря знаходитьться новоутворений Музей Варшавської битви 1920 року – філія Музею Незалежності. Відкриття першої експозиції для відвідувачів відбудеться влітку 2024 року.

--- близько 24 км від Варшави

radzmin.pl

Мазовецьке воєводство

ШОРОКУ 15 СЕРПНЯ, НА ЦВИНТАРІ У РАДЗИМІНІ
ВІДБУВАЮТЬСЯ ПАТРЮТИЧНІ УРОЧИСТОСТІ
↑ fot. GHG

МУЗЕЙ НАРОДНОЇ ТА ПОМІЩИЦЬКОЇ КУЛЬТУРИ В КУЛИГОВІ

У Кулигові від 2000 року працює Музей народної та поміщицької культури долини рік **Нарва, Буг і Лівець**. За тією довгою назвою приховується місце, відвідуванню якого варто присвятити принаймні годину. Войцех Урмановський, колекціонер та любитель антикварних речей, що нагадують про культуру села, зібрав приладдя та предмети, а також облаштував приміщення. Можна відвідати та побачити приміщення та оформлення інтер'єру: старої корчми, кузні, корівника, візкового сараю, зерносховища, хліпу, сільської хати та навіть невеликої шляхетської садиби.

Кулигів — це не лише музей просто неба. **Любителям краєвидів Мазовії рекомендуємо екскурсію на береги Бугу, а докладніше — до прибережних луків та старих русел рік, що у тій околиці дуже широкі та розлогі.**

Навесні тут утворюються величезні плавні, на яких відпочивають (на перший погляд незлічені) зграї птахів: гусей, качок, чайок, чапель, лебедів чи журавлів. Влітку можна відмінно відновити фізичні сили, прогулюючись поміж старими руслами рік, що тут називають «бужисками» (від колишнього русла ріки Буг). Звідси можна побачити мальовничий костел у Попові... звичайно, Костельному, що знаходиться на відстані понад двох кілометрів.

— близько 11 км від Радзіміна дорогою через Лосе

skansen.powiatwołomieński.pl

→ МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ В КУЛИГОВІ
→ fot. GNG

САДИБА В ГЛУХАХ

Садиба з модрини в місцевості Глухи — це місце, де 24 вересня 1821 року народився **Ципріян Каміль Норвід**, поет періоду романтизму, якого, безсумнівно, можна вважати «найбільш мазовецьким». В його «Гзадці про село» читаємо: — (...) і вже я подумки повертаюся — ії соколиний зір, спершу побачив липи тінисті, зелені смуги та води чисті. Серце, ти відчуваєш, де рідний край... — так поет описав свою тугу саме за тим шматочком Мазовії, за садибою в Глухах, за парком, що росте довкола. Від 1966 року садиба належить родині знаменитого режисера Анджея Вайди, а відвідати оселю можна лише за умови попередньої домовленості.

muzeumnorwida.pl

→ САДИБА У ГЛУХАХ
→ fot. GNG

→ ІНТЕР'ЄР САДИБИ
→ fot. GNG

PALAĆ U DEMBNIKACH
→ fot. arch. Muzeum Norwida

2021 року в палаці у Дембніках, що на відстані сіми кілометрів від Глухів, було засновано **музей Ципріяна Каміля Норвіда**. Музейна експозиція ще створюється. Влітку на прилеглій до палацу території організовують чисельні концерти та культурні події.

--- близько 18 км від Кулигова

muzeumnorwida.com

INTERFER MŁINA U NEGOWI
→ fot. GHG

НЕГОВ

1924 року у Негові побудували моторний млин, що власники назвали «Новинкою» (поль. „Nowość”). Млин працював до шістдесятих років ХХ ст., але — завдяки шанувальникам історії цих земель — існує надалі. Нині це власність Забродського братства; воно подбало про те, щоб млин був доступний для відвідувачів. Отже, після попередньої домовленості, можна побачити столітнє обладнання млина, що все ще працює!

zabrat.pl

PALACU U NEGOWI
→ fot. GHG

У Негові є ще декілька туристичних привабливостей. З іншого боку дороги державного значення S7 (популярна назва — це Білостоцька) знаходиться костел Святої Трійці, побудований у XIX сторіччі. Декількома сотнями метрів далі можна побачити палацовий комплекс, що датований 1872 роком, нині у ньому знаходиться монастир чернечого **Згромадження сестер benediktynok-samaritynok**. З невеликою експозицією, присвяченою Вінценті Ядвізі Ярошевській, засновниці згромадження, можна ознайомитися лише після попередньої домовленості.

--- близько 6 км від Домбрувки через Забродзе

ДЮНИ
→ fot. GHG

ДЮНИ МІЖ МОСТОВКОЮ ТА ЛЮЦИНОВОМ

На схід від місцевості Мостовка тягнеться дуже цікавий — з точки зору природознавців — вересовий пустир. Широкі дюни, що поросли вересом, травами, а також березами та соснами, восени перетворюються у барвистий килим. Зокрема у вересні тут дуже коловорово і царює гарна атмосфера для прогулянок.

--- на відстані 4,5 км від Негова

КАМ'ЯНЧИК НА БЕРЕЗІ РІКИ БУГ

Далі наш маршрут веде до Кам'янчика на березі ріки Буг. Це село, що розташоване у мальовничому місці, колись було княжим містом і мало назву Кам'янець Мазовецький. Із тим пов'язана назва пущі, що тягнеться далеко на схід і півден.

У XIX сторіччі вже непримітний Кам'янчик став знаменитим завдяки відмінним плотогонам, які Бугом, Нарвою та Віслою переправляли товари до Гданська. Не дивує те, що на колишній пл. Ринок сьогодні стоїть виняткової краси пам'ятник плотогонові (його авторка — це Ельжбета Петрас).

У будинку № 14 на пл. Ринок ім. Тадеуша Костюшка в Кам'янчику багато років тому було відчинено **Етнографічно-історичний музей**. Директором установи є Генрік Словіковський, який зібрав багато старих предметів повсякденного вжитку: зброю, сідла, ткацькі верстати, сільськогосподарські знаряддя та моделі плотів. Музей відчинений щоденно, але найкраще домовитися заздалегідь телефоном: +48 29 741 17 78.

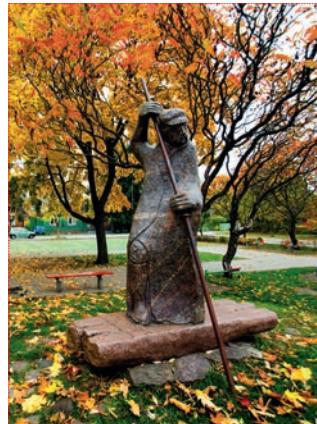
Меморіальний музей Примаса Тисячоліття в Кам'янчику.

З березня 1901 року в сім'ї Вишнівських в Кам'янчику народився хлопець, якого називали Стефаном. Це був майбутній Примас Тисячоліття (примас має почесне верховенство над іншими архієпископами та єпископами Польщі). На цвинтарі поховані його дідусь і бабуся, а декілька років тому у колишньому будинку бібліотеки було відчинено Меморіальний музей Примаса Тисячоріччя. Музей можна відвідати влітку — після кожної Святої Меси, а в інші періоди року — після попередньої домовленості у парафії (тел. +48 29 741 17 93).

Тополиний гай. За костелом у Кам'янчику варто зійти нижче, на луки на березі Бугу. Там росте надзвичайно мальовничий тополиний гай. Ймовірно тополі посадили люди, щоб дещо укріпити частину землі, що селяни використовували як пасовисько. Виросли чудові чорні тополі. У наш час частина з них вже висохла (з різних причин) та впала на землю під натиском вітрів. Поблизу можна побачити старі русла ріки, тут буйно ростуть трави та кущі, завдяки чому це місце надзвичайно мальовниче. Лехослав Герц дуже любить Мазовію та знає про усе, що в ній прекрасне і варте того, щоб це побачити. Він каже, що на цей гай схожий ліс Фан'горн з «Незавершених оповідей Нуменору і Середзем'я» Толкіна.

— близько 15 км від Мостовки

ПАМ'ЯТНИК ПЛОТОГОНОВІ
→ fot. GNG

ЕТНОГРАФІЧНО-ІСТОРИЧНИЙ
МУЗЕЙ → fot. GNG

ТОПОЛИНИЙ ГАЙ У КАМ'ЯНЧИКУ
→ fot. GNG

ТОПОЛИНИЙ ГАЙ У КАМ'ЯНЧИКУ
→ fot. GNG

→ БЕРЕГ В ОКОЛІЦЯХ ШУМІНА, ДЕ РОСТЕ ЛІС,
ЩО ПДМІВАЄ ВОДА → fot. EHG

→ ДІМ ГАНСЕНІВ
→ fot. arch. im.Godow

→ ЗАПОВІДНИК ЄГЕЛЬ
→ fot. EHG

ШУМІН

У Шуміні на нас чекають дві привабливості. Перша — це оглядовий майданчик над Бугом, а також винятково мальовничє місце, де ріка підмиває вкрай лісом узбережжя. Багато років тому, після чергової весняної повені, ріка проклала своє нове русло, скорочуючи течію, а тепер енергійно підмиває берег пущі.

Друга привабливість Шуміна — це дерев'яний будинок. Його проект виконали видатні архітектори — подружжя Соф'я та Оскар Гансен, які потім побудували дім. Це архітектурна перлина, що є прикладом т.зв. відкритої форми. Від 2017 року тут знаходиться філія Музею сучасного мистецтва у Варшаві. Відвідати об'єкт можна лише за умови попередньої домовленості за допомогою Інтернет-сторінки Музею.

--- близько 10 км від Кам'янчика через Надколе та Лази

artmuseum.pl

ПРИРОДНИЙ ЗАПОВІДНИК ЄГЕЛЬ

Це один з чотирьох заповідників (інші — це: Вовчі болота, Чапловізна та Мокрий Єгель), що захищають природу Кам'янецької пущі. Цей заповідник захищає рідкісні ялинові лісові угрупування, що ростуть на торфі. На території заказника знаходиться ліс, що росте на надзаплавній терасі ріки Буг, на ділянці колишнього русла ріки. Середній вік дерев становить 120 років, але можна зустріти поодинокі дерева старші за віком. Чарівність заповідника підkreслюють викорчування, що тут часто зустрічаються, а усе це додає Кам'янецькій пущі неповторної краси.

Інші місця на цьому маршруті: мальовничі гирла річок Фішор та Лівець до Бугу, Санктуарій в Лоретто біля Вишкова, природа на березі ріки Буг у гирлі річки Угощ.

--- близько 1 км від Шуміна

ЗЕМЛЯ ДАВНЬОГО ПОРУБІЖЖЯ: ЛІВ, ВЕНГРІВ Й ОКОЛИЦІ

– Венгрів – Лів – Нова Суха – Мокободи – Будзєшин –

ВЕНГРІВ

Венгрів розташований на історичному Підляшші – у XV сторіччі через цю територію сперечалися князівська Мазовія та Велике Князівство Литовське. Між XVI і XVII сторіччям місто сталося важливим центром протестантизму. Завдяки прихильності володарів Венгрова, тут було утворено общину кальвіністів, друкарню аріян, а також лютеранську громаду. Тут оселялися також євреї, які визнавали юдаїзм. Сліди співіснування різних релігій та християнських конфесій можна побачити й донині. Це зокрема: евангельські храми (кам'яний та дерев'яний); доми пастора та рабина; евангельське кладовище, а також залишки єврейського кіруту.

Перлина Венгрова – це базиліка Успіння Пресвятої Діви Марії, що була перебудована у XVII ст. в стилі бароко. У ризниці костелу висить дзеркало Майстра Твардовського – королівського ворожбита й астролога, якого підозрювали у чародійстві. За легендою, завдяки цьому дзеркалу Твардовський викликав дух Барбари Радзівлувни, коханої дружини короля Зигмунда Августа. Найновіша туристична привабливість Венгрова – Центр діалогу культур. Він міститься у колишньому монастирському комплексі отців реформатів, що був відновлений у 2017-2022 роках. Колишній монастирський сад накрили скляним куполом і зараз тут відбуваються конференції. У підвалах монастирського комплексу відкрито дві виставки:

→ БАЗИЛІКА УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ → fot. GIG

→ ДЗЕРКАЛО ТВАРДОВСЬКОГО → fot. Krzysztof Tukawski → ЕВАНГЕЛЬСКИЙ ЦИНТАР → fot. GIG

→ ЕВАНГЕЛЬСКИЙ ЦИНТАР → fot. GIG

Мазовецьке воєводство

→ ФОНТАНИ НА ГЛ. РИНОК У ВЕНГРОВІ → fot. GIG

→ ГДАНСКИЙ ДІМ У ВЕНГРОВІ
→ fot. GNG

одна з них присвячена багатству культур у місті, а інша – битві часів Січневого повстання. У Центрі діалогу культур можна переноочувати. Гості можуть відвідати підземелля монастирського храму.

--- близько 75 км від Варшави

wegrow.pl

→ ЗАМОК У ЛІВІ
→ fot. arch. Muzeum w Liwie

→ ПОСТИЛНА ЕКСПОЗИЦІЯ МУЗЕЮ
→ fot. arch. MŁOT

МУЗЕЙ-АРСЕНАЛ У ЗАМКУ В ЛІВІ

У часи мазовецьких князів замок у Ліві був прикордонною фортецею – вона захищала переправу через річку Лівець, що знаходилася на кордоні з Литвою. На схід від Ліву знаходилося Підляшшя – територія, через яку сперечалися Польща й Литва. У замку померла Анна Мазовецька – маті мазовецьких князів. Під час Другої світової війни поляк Otto Варпеховський переконав німців у тому, що замок відбудували хрестоносці, завдяки чому замок не було зруйновано, а після війни вдалося відновити. Від 1963 року тут міститься **Музей-арсенал замку у Ліві**, де знаходиться чудова колекція холодної та вогнепальної зброї. До Ліва варто приїхати всередині серпня, коли на лугах перед замком відбувається Лицарський турнір на здобуття персня княгині Анни.

--- близько 6 км від Венґрова

liw-zamek.pl

→ ЗАМОК У ЛІВІ
→ fot. arch. MŁOT

→ РІКА ЛІВЕЦЬ, ЩО ТЕНЕ ОПОДАЛЬ СОВИНОГО ГОРІ | → фот. ГНГ

ОГЛЯДОВИЙ МАЙДАНЧИК НА СОВИНІЙ ГОРІ

У мальовничому пагорбі з видом на долину Лівця є щось таємniche та приваблююче. **Про Совину Гору місцеве населення розповідає різні легенди: начебто тут було місце культу язичників; інші розповідають про прихованний скарб чи кладовище та поселення поруч із ним.** Звісно, Совина Гора – це чудовий оглядовий майданчик, з якого можна побачити долину з її привабливим краєвидом, а також голубу стрічку Лівця, що мандрує долиною. В околиці є багато місць, де можна випозичити знаряддя для плавання по воді. Можна також організувати сплав вздовж неврегульованої течії колишньої прикордонної річки.

--- близько 7 км від Лівця

→ ЛАБРИНТИ РІКИ ЛІВЕЦЬ ОПОДАЛЬ СОВИНОЇ ГОРІ | → фот. МІ

ПРИВАТНИЙ МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ У НОВІЙ СУХІЙ

«Під старим, але батьківським дубом» – цими словами вітає гостей стара модринова садиба сім'ї Цешковських у Новій Сухій. Садибу було побудовано 1743 року, після Другої світової війни вона перетворилася у руїни. Наприкінці 80-х років минулого століття цю нерухомість придбали проф. Марек Квятковський та його дружина Марія. Подружжя відремонтувало садибу і відчинило її двері для відвідувачів. Навколо будинку росте парк із старими деревами, що збереглися. На території музею народної архітектури знаходиться двадцять інших старовинних об'єктів – деякі з них раніше були на території садиби, а інші привезли з різних місцевостей регіону. Гострозоре око кіномана впізнає елементи сценографії до декількох фільмів (зокрема *Śluby panieńskie* (Дівочі обітниці), *Bitwa warszawska* (Варшавська битва).

--- близько 10 км від Совиної Гори

→ САДИБА У НОВІЙ СУХІЙ | → фот. К.

ПАРК НА ТЕРиторії САДИБИ | → фот. К.

sucha.podlasie.pl

МОКОБОДИ

Після ухвалення Конституції 3 травня було оголошено конкурс на проєкт костелу Найвищого Провидіння — так хотіли подякувати Богові за першу польську конституцію і просити Його про те, щоб її положення були тривалими. Переміг проєкт Якуба Кубіцького (це зокрема архітектор аркад у Королівському замку). Нажаль, задуму не було втілено у життя, але було виконано мініатюрний проект храму. Готові плани використав Ян Онуфрій Оссолінський, який став меценатом будови храму в Мокободах. Відповідно до старих планів будівлю було зменшено у масштабі 1:4. Відвідуючи село й захоплюючись класицистичною архітектурою храму, ми можемо уявити собі монументальність первинного проєкту. До ідеї побудови храму Провидіння Господнього поверталися у Другій та Третій Речі Посполитій. Лише остання спроба виявилася вдалою – величезний храм Провидіння Господнього знаходиться у варшавському районі Вілянув.

--- близько 9 км на схід від Нової Сухої

ЧУДОДІЙНЕ ДЖЕРЕЛЬЦЕ У БУДЗЕШИНІ

Назва Будзешин пов'язана із середньовічною легендою, що говорить про чудо «пробудження синів», поль. „*zbudzenie synów*”. Тут почували польські війська. Войни прокинулися посеред ночі, оскільки світилася ікона Богоматері. Так іх було попереджено про наближення ятвягів. Нині це місце культу Пресвятої Діви Марії – кажуть, що вода з джерельця цілюща, зокрема виліковує хвороби очей. Джерело сховане в печері, довкола стоять скульптури святих, що гармонійно пов'язані із ландшафтом.

--- близько 2 км дорогою з Мокободів до Венгрова

parafiamokobody.pl/budzieszyn

КРАЇНА СПОКОЮ НАД БУГОМ

– Садівне – Торф’яне болото Кулес – Мандрівний Ян з Садівного – Треблінка – Простинь – Косів Ляцький – Церанів – Стердинь – Келпінець – Серочин – Яблонна Ляцька – Моложев – Вирів –

У цю подорож, Дорогий Туристе, ми запрошуємо Вас не для того, щоб Ви, опинившись перед захоплюючим духом краєвидом або перед пам’ятником величезних розмірів, відчули якийсь короткотривалий трепет. Найбільшою туристичною привабливістю цієї частини Мазовії, де Ви подорожуватимете, є... тиша, спокій та ненав'язливий ландшафт Мазовії. Здається, що найголосніше тут мовчать камені у Треблінці. Ми заохочуємо Вас до пошуків своєї частини світу над Бугом, де цвітуть маки, цвірін’кають лелеки, співають жайворонки і пахне сіном. Ми гарантуємо Вам, що Ви сюди повернетесь!

САДІВНЕ

Ми розпочинаємо екскурсію у Садівному — це доволі велике село, що є центром гміни Садівне. Село знаходитьться на маршруті з Лохова до Оструві-Мазовецької. В Садівному варто побачити костел св. Іоанна Хрестителя. Дві вежі, що здіймаються у повітря, можна побачити здалеку; здається, що вони ширять над ландшафтом Садівного й околиць. Поруч із костелом стоїть дерев’яний будинок настоятеля парафії, датований 1828 роком — це найстарша пам’ятка архітектури Садівного й околиць. Перед костелом, у сільському сквері можна побачити декілька пам’ятників та меморіальних дошок, що встановлені на честь видатних поляків та на згадку про різні події з історії місцевості.

На відстані декількох сотень метрів від костелу, в одному з будинків Об’єднання шкіл, знаходитьться невеликий але дуже цікавий Музей Садівного й околиць. Тут зібрали багато предметів щоденного вжитку, інструменти, а також зброю, мундири і... лавочку, на якій сидів Наполеон.

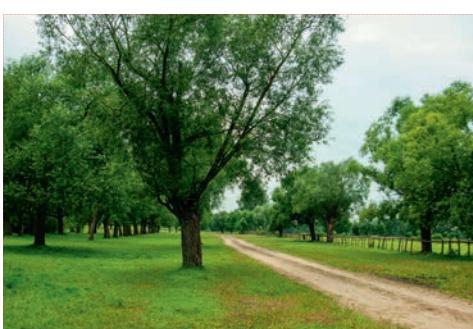
— близько 80 км від Варшави

КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ САДІВНЕ
↑ fot. GHG

МУЗЕЙ САДІВНОГО Й
ОКОЛИЦЬ ↑ fot. GHG

КЛАСИЧНІ НАД БУГОМ
↑ fot. GHG

→ ТОРФОВИЩЕ «КУЛЕС»
→ fot. GHG

→ КАПЛИЧКА У ЗАЛІССІ
→ fot. GHG

→ САНКТУАРІЙ У МІСЦЕВОСТІ ПРОСТИНЬ
→ fot. GHG

→ ПАМ'ЯТНИК У ТРЕБЛІНЦІ
→ fot. GHG

Придоохоронна стежка Торф'яне болото Кулес

На відстані чотирьох кілометрів від Садівного на туристів чекає ландшафтна привабливість: **торф'яне болото Кулес та піщані дюни оподаль**. Найкраще поїхати в околиці невеликої залізничної станції Садівне-Венгрівське, що знаходитьться на залізничному маршруті з Варшави до Білостоку. Розлоге торф'яне болото, що нагадує колишні північно-східні прикордонні території II Речі Посполитої, найгарніше виглядає тоді, коли цвіте пухівка. Довкола торф'яного болота необхідно йти вздовж туристичної стежини із встановленими на ній знаками та інформаційними дошками.

Мандрівний Ян з Садівного

Якщо ми поїдемо з Садівного на захід, у напрямку села Залісся, то — на відстані 3,5 км від Садівного — праворуч побачимо надзвичайно гарну капличку-будиночок св. Іоанна Непомука. Із нею пов'язана легенда, за якою скульптуру з костелу в Садівному навесні двічі підхоплювали розбурхані води ріки Буг, а скульптура допливала до цього місця. Після завершення паводків парафіяни знаходили скульптуру і приносили її назад до костелу. Коли скульптура припливла втретє, парафіяни вирішили побудувати для неї капличку, що нагадує будиночок. Іоан Непомук залишився в капличці. Місцеві кажуть, що це Мандрівний Іоан.

ПРОСТИНЬ

До Простиної пропонуємо їхати бічними дорогами, тобто через Можичин та Кельчев. Можна також їхати вздовж набережної ріки Буг (нею можна теж дістатися мальовничих луків на березі Бугу).

У місцевості, знаменитій завдяки тому, що тут об'являлися святі, знаходиться Санктуарій Пресвятої Трійці. Тут відбуваються два храмові свята з індульгенціями, а місцева кулінарна традиція Простиної — це випікання кольорових кіз, виготовлених з тіста.

--- близько 11 км від Садівного

ТРЕБЛІНКА

Про німецький нацистський табір смерті, що знаходився в Треблінці, мабуть чув кожен мешканець Польщі, Європи та світу. Тихе сховане в лісі урочище у східній Мазовії німці перетворили у місце смерті. Катастрофи єреїв та у найбільший в Польщі цвинтар. Табір існував від липня 1942 року до листопада 1943 року, у цей період в ньому загинуло близько 900 тисяч осіб, передусім з Варшавського гетто. **В музеї можна оглянути експозицію, присвячену історії обох таборів — Тaborу смерті Треблінка II та Штрафного табору примусової праці Треблінка I.**

--- близько 6 км від Простиної

ЕЛЬ ГРЕКО З КОСОВА ЛЯЦЬКОГО

З Треблінки виrushаємо до Косова Ляцького. Це невелике містечко, що втратило міські права 1866 року, а 1993 року отримало їх знову. Над містечком височіє костел, що був побудований на початку ХХ сторіччя у стилі неоготика, за проектом Юзефа Пія Дзеконського, автора «Кафедральних соборів Мазовії». Із костелом у Косові Ляцькому пов'язана цікава історія, що стосується знайдення картини «Екстаз св. Франциска Асизького». Автором картини був Ель Греко — іспанський художник грецького походження. Картина знаходиться у Дієцезіальному музеї в місті Седльце. Вона висіла на стіні будинку настоятеля парафії в Косові Ляцькому та була випадково знайдена там 1964 року. Після багаторічних досліджень було підтверджено автентичність картини, але досі невідомо, яким чином полотно такого видатного майстра потрапило на стіну будинку настоятеля парафії в Косові Ляцькому.

— близько 7 км від Треблінки

→ КОСТЕЛ У КОСОВІ ЛЯЦЬКОМУ
→ fot. GHG

ЗАПОВІДНИКИ НА БЕРЕЗІ БУГУ «МОЛОЖІВСЬКА ДЮНА» ТА «МОЛОЖІВСЬКИЙ СХИЛ»

Заповідник «Моложівська дюна» — це один з найцікавіших заповідників Мазовії. Його було утворено на розлогих пасовищках в меандрі ріки Буг, поблизу місцевості Моложів. Ріка оточує заповідні з трьох боків, утворюючи в багатьох місцях піщані пляжі. Заповідник було засновано 1987 року з метою охорони місця гніздування рідкісних видів птахів: лежня, пісочника великого, грицика великого, коловодника звичайного. Лежні покинули це місце гніздування (так само, як інші місця в Польщі), але іншим птахам тут добре. Територія заповідника, що знаходиться далеко від місця проживання людей, розлога. Після паводків заказник заливає вода, завдяки чому під час осінніх та, перед усім, весняних перельотів тут зупиняються тисячі мандрівних птахів. Тут можна зустріти гусей, качок, лебедів, журавлів та багато інших пернатих друзів.

Поруч із заповідником «Моложівська дюна» знаходиться заповідник «Моложівський схил». Він займає майже два гектари над рікою Буг, висота схилу місцями досягає 20 метрів над рівнем води. Ріка систематично підмиває берег. Схил інтенсивно освітлює сонце, завдяки чому це місце вподобали теплолюбні рослини, такі як мати-й-мачуха. Тут є також одне з небагатьох у польських низинах місце, де росте горечавка хрещата.

→ ЗАПОВІДНИК «МОЛОЖІВСЬКА ДЮНА»
→ fot. GHG

→ ЗАПОВІДНИК «МОЛОЖІВСЬКА ДЮНА»
→ fot. GHG

→ ЗАПОВІДНИК «МОЛОЖІВСЬКИЙ СХИЛ»
→ fot. GHG

↪ ПАЛАЦУ МІСЦЕВОСТІ СТЕРДИНЬ
↪ fot. GNG

↪ МОНАСТИР У ВИРОВІ
↪ fot. GNG

↪ ФЕСТИВАЛЬ У МІСЦЕВОСТІ КЕЛПІНЕЦ
↪ fot. Joanna Wiatrak-Lekka

↪ ЛУГОВИННИ НАД БУГОМ, ПОБЛИЗУ МІСЦЕВОСТІ КЕЛПІНЕЦ
↪ fot. SNG

На любителів шляхетських садиб у цій частині Мазовії чекають **палаці у Церанові (там міститься школа)**, а також у Стердині. Особливо вражає другий, дуже добре відреставрований палац, що належав родині Оссолінських.

В обох місцевостях, що є центрами гмін, а також у Яблонній Ляцькій варто зазирнути до старовинних костелів. По дорозі зі Стердині до **Яблонної Ляцької** ми проїжджаємо через місцевість Серочин. Любителі орнітології можуть побачити птахів на ставах, що заростають. Тут збереглася зачинена дерев'яна греко-католицька церква. Вона, так само як монастир у **Вирові**, знаходитьться на Маршруті соколовських уніатів. У Вирові також можна побачити – унікальний в масштабі Мазовії – будинки колишнього православного жіночого монастиря Христа Спасителя.

--- близько 37 км від Косова через Церанів, Стердинь, Яблонну Ляцьку

КЕЛПІНЕЦ

Це місце Польщі асоціюється радше з тихим сільським пейзажем. Якщо ми й сподіваємося якіхось музичних звуків, то радше ансамблю, що виконує народну музику. Проте влітку в місцевості Келпінець, що поблизу берегів Бугу, ми можемо зануритися у звуки блюзу. Kielpiniec Blues Festiwal (Фестиваль блюзу в Келпінці) – це щорічний літній захід, що варто відвідати (www.festiwal.kielpiniec.pl).

--- близько 6 км на північний схід від Стердині

festiwal.kielpiniec.pl

СЕДЛЬЦЕ: «ЯЦЕК», ЕЛЬ ГРЕКО ТА ЯРМАРОК МЕДУ

– Седльце – Іганє – Хлевіска –

СЕДЛЬЦЕ

Седльце — столиця Східної Мазовії, пропонує багато туристичних привабливостей. Екскурсю варто розпочати в історичному центрі міста. Тут знаходиться цікавий будинок, на горі якого встановлено статую Атланта, який тримає земну кулю. Це колишня ратуша, а будинок усі називають «Яцеком». Нині тут знаходиться Регіональний музей ім. Мечислава Аслановіча. В установі є дві філії. Це Музей пожежної справи в Котуні (знаходитьться на відстані 16 км на захід від Седльце; там можна дізнатися про історію пожежної техніки та культури). Це також Музей поміщицької шляхти в Домброві (35 км на північний схід від Седльце), де представлені типові для цього регіону інтер'єри поміщицьких садиб. Навпроти «Яцека» знаходиться найстаріший в Седльце кам'яний релігійний об'єкт — костел св. Станіслава Єпископа і Мученика, побудований у стилях бароко й класицизму.

Палац Огінських

В центрі Седльце знаходитьться палац, датований початком XVIII ст. Його багаторазово перебудовували; нинішню форму палац отримав завдяки фінансовим інвестиціям княгині Олександри Огінської. Період правління княгині був найяскравішим в історії палацу. Його відвідали видатні особи, зокрема король Станіслав Август Понятовський і Тадеуш Костюшко. Тут відбувалися театральні вистави та організовували бали. Коли володарка палацу померла, завершився яскравий період в його історії. Об'єкт перейшов у власність Російської імперії, пізніше в ньому знаходилися різні установи. Зараз, після проведення

→ КОЛИШНЯ РАТУША, ЗАРАЗ ЇЇ МІСЦЕМ РЕГІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ → fot. arch. MZOT

→ СКУПЛЮТРА АТЛАНТА/АТЛАСА, ЩО ЗВЕРТИСЯ «ЯЦЕК» → fot. S. Kordaszuk

Мазовецьке воєводство

→ ПАЛАЦ ОГІНСЬКИХ → fot. Krystian Cieplik, CC BY-SA 3.0 PL, WCC

→ ПАРК АЛЕКСАНДРІЯ
→ fot. Janusz Jurgiak, CC BY-SA 3.0 WC

ВИСТАВКА, ДЕ ПРЕПРЕСТАВЛЕННО
САКРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО СЕДЛЬЦЬКОЇ
ЕПАРХІЇ → fot. Dorota Piukla-Kuziak

→ «ЕКСТАЗ СВ. ФРАНЦИСКА» В ЕПАРХІАЛЬНОМУ МУЗЕЇ
→ fot. Dorota Piukla-Kuziak

КІРКУТ У МІСТІ СЕДЛЬЦЕ
→ fot. Michałbor, CC BY-SA 3.0 WC

комплексної реставрації, в палаці знаходиться Головний корпус Природознавчо-гуманітарного університету в Седльце. За палацом знаходиться каплиця Святого Хреста, побудована в стилі класицизм, куди перенесли останки Олександри Огінської.

З північного боку до палацу прилягає **міський парк «Олександрія» – колись палац і парк були одним цілим**. Спершу парк облаштували в італійському стилі, а за часів Олександри Огінської його перетворили в модний тоді сентиментальний парк, прикрашений понад 30 об'єктами малої архітектури. У 2022–2023 роках парк було відреставровано та відновлено. Відвідувачі прийшли до нього влітку 2023 року. Парк мілє око своєю доглянутою рослинністю (серед дерев є декілька пам'яток природи, зокрема дуби «Болеслав» та «Ель Греко»), скульптурами, фонтанами. Утворено історичну та природознавчу доріжки, для дітей є ігровий майданчик – обов'язковий елемент ландшафтної архітектури парків. Перед відвіданням варто ознайомитися із мапою парку, що є в мережі Інтернет.

Ель Греко

Навпроти кафедрального собору, побудованого у стилі неоготика, знаходитьться місце, що обов'язково треба відвідати, приїхавши до Седльце. Йдеться про **Дієцезіяльний музей**. Саме тут ми можемо побачити на власні очі єдину картину Ель Греко, що знаходиться в музеї на території Польщі – це *Екстаз св. Франциска*. Коли картину було знайдено в будинку настоятеля парафії в Косові Ляцькому, це викликало справжню сенсацію. 1964 року там перебували молоді історики мистецтва – Ізабела Галіцька та Ганна Сигетинська, які випадково знайшли картину. Їхні сенсаційні повідомлення було проігноровано або з них сміялися. Лише десять років потому, під час реставраційних робіт, було знайдено власноручний підпис майстра, а коли побачили барви та стиль, не залишилося жодних сумнівів. Відвідувачі музею вперше побачили картину лише на початку ХХІ ст. Звичайно, це не єдиний вартий уваги об'єкт чудової колекції сакрального мистецтва, що експонується в музеї (www.muzeum.siedlce.pl).

Кіркут (єврейський цвинтар)

Перед Другою світовою війною у Седльце проживала чисельна єврейська діаспора. Про неї нагадують залишки місцевого кіркута, що зараз огорожений та доглянутий. На доволі великій території з землі виглядають дещо знищенні часом та людьми мацеви – єврейські нагробки.

Місцева привабливість – Ярмарок меду

У вересні в Седльце відбувається Ярмарок меду. На нього приїжджають пасічники, які представляють свої пасіки та бджильницьке обладнання, можна також придбати предмети народного рукоділля. Звичайно, головний герой — це мед та вироби з нього.

--- близько 85 км від Варшави

siedlce.pl

→ ЯРМАРОК МЕДУ В СЕДЛЬЦЕ
→ fot. Aga Krol, Turystyka Sielecka

ІГАНЄ

Війджаючи з Седльце у напрямку Варшави, з лівого боку ми побачимо алею дерев. Вона веде до невеликого обеліску, увінчаного орлом в короні. **Цей пам'ятник нагадує про переможну битву поляків під місцевістю Іганє, що відбулася 10 квітня 1831 року.** Поруч із пам'ятником стоїть інформаційна дошка, завдяки якій можна дізнатися про перебіг подій. Поруч стоїть також копія гармати, що використовувалася під час битви.

--- близько 4 км на захід від Седльце

→ ПАМ'ЯТНИК В МІСЦЕВОСТІ ІГАНЄ
→ fot. arch. UG w Sieleciach

ХЛЕВІСКА

Чи на історичному порубіжжі Мазовії та Підляшшя можна знайти будівлі із елементами архітектурного стилю Підгалля? Звичайно, так! Достатньо піти до **Дому творчої праці «Реймонтівка»**

в Хлевісках. Назва пов'язана із Аврелією Реймонт, колишньою власницею маєтку, вдовою польського нобелівського лауреата Владислава Станіслава Реймента. Вона купила цей маєток за частину грошей з Нобелівської премії, отриманої чоловіком. Дім творчої праці знаходиться в старій садибі XIX ст. Тут відбуваються концерти, художні пленери та зустрічі із митцями, літературні вечори. Можна організувати будь-яку урочистість.

--- близько 18 км на захід від Седльце

→ «РЕЙМОНТОВКА» АБО «ДІМ ВДОВИ РЕЙМОНТА»
→ fot. arch. Domu Twórczości

ВІД ЛАВОЧКИ ЯНА ГІМІЛЬСБАХА ДО ЛАВОЧКИ У ВІЛЬКОВІЕ

– Мінськ Мазовецький – найстаріша сосна Польщі – Морози – Куфлів – Єрузаль (Вільковіє з телевізійного серіалу) –

→ ПАЛАЦ РОДИНИ ДЕРНАЛОВІЧІВ
→ fot. GHG

→ ПОВЗ ПАРК ТЕЧЕ РІКА СРІБНА
→ fot. GHG

МІНСЬК МАЗОВЕЦЬКИЙ

Мінськ Мазовецький — це одне з найстаріших міст Мазовії, що отримало міські права 1421 року. Цікавий факт: у XVI і XVII сторіччях на території нинішнього Мінська Мазовецького існувало ще одне місто під назвою Сендомир (поль. Sandomierz). Міста об'єдналися 1695 року.

Парк і палац Дерналовічів

В самому центрі Мінська Мазовецького можна захоплюватися чудовим палацом, що оточений парком. Повз парк пливе ріка Срібна. Винятковість цього місця пов'язана із ландшафтом: тут є три ставки (в одному з них — фонтан, що плаває), парк та класицистичний палац, де знаходиться Будинок культури. В парку утворено інфраструктуру для відпочинку. Нещодавно тут встановили пам'ятник Анні Мінській, найвидатнішій представниці прадавніх володарів міста. Останніми володільцями палацу були представники роду Дорія-Дерналовіч.

— близько 35 км від Варшави

minsk-maz.pl

Мазовецьке воєводство

ПАЛАЦ РОДИНИ ДЕРНАЛОВІЧІВ
→ fot. GHG

Музей Мінська Мазовецького та околиць

В чудовій віллі, що належала графині Лубенській і знаходиться на вул. Стефана Окшей, від 2005 року працює Музей Мінська Мазовецького та околиць. Там зібрана та експонується колекція, що стосується історії міста й округи, є фотографії, документи та мапи. **Постійна експозиція розповідає про історію міста, представлену в живописі та графічних роботах місцевих художників, а також про історію Добровільної пожежної команди в Мінську Мазовецькому.**

mzm-minskmaz.pl

БУДИНКУ МУЗЕЮ
→ fot. arch. Muzeum Ziemi Mińskiej

МУЗЕЙ 7 ПОЛКУ УЛАНІВ
→ fot. arch. Muzeum Ziemi Mińskiej

Музей 7 Полку Люблінських уланів

В будинку на вул. генерала Соснковського, що знаходиться в центрі Мінська Мазовецького, у віллі доктора Яна Губерта міститься філія музею. Експозиція присвячена **7 полкові Люблінських уланів**, які дислокувалися в місті в період Другої світової війни. Цей полк був одним з улюблених полків Юзефа Пілсудського, який жив неподалік, в Сулеювку. У конюшнях жила «Каштанка», відома кобила, що належала **Маршалові Пілсудському**. Вона тут померла, а поховали її під каменем на території казарм, де нині знаходиться Школа військової жандармерії.

Лавочка Гімільсьбаха

Мабуть кожен дивився хоча б один фільм, у якому знімався Ян Гімільсьбах. Однак, певне не кожен знає, що він був також поетом і прозаїком, а зовсім мало людей знає про те, що він народився у Мінську Мазовецькому. У його паспорті датою народження було... 31 листопада! На вул. Юзефа Пілсудського стоїть столик та два крісла. На одному з них сидить Гімільсьбах, на другому можемо сісти ми. Можна подивитися у вічі найбридкішому акторові та побалакати з ним про нудьгу у польських фільмах. Це столик без стільниці, отже на нього не можна нічого поставити!

ЛАВКА ЯНА ГІМІЛЬСБАХА
↑ fot. GNG

СОСНА «ВШЕБОРА»
↑ fot. GNG

Вшебора - найстаріша сосна в Польщі

На південній околиці Мінська Мазовецького, на виїзді з міста у звичайному мазовецькому лісі росте незвичайне дерево. **Це сосна заввишки 22 метри, яку назвали «Вшебора».** Вона має декілька стовбурів, її близько 375 років. Це найстаріша в Польщі сосна.

→ КІННИЙ ТРАМВАЙ У МІСЦЕВОСТІ МРОЗІ

→ фот. арх. МРОЗ
→

МОРОЗІ

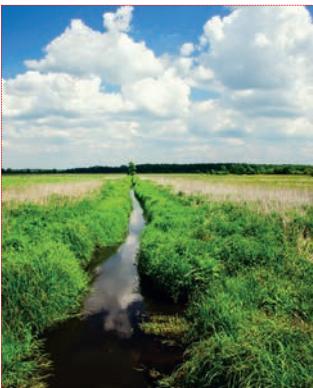
Коли 1902 року в Рутці почали будувати лікарню-санаторій, будівельні матеріаливозили з залізничної станції в Морозах – для цього спеціально побудували залізницю для кінного трамваю. Коли побудову лікарні-санаторію було завершено, кінний трамвай вирішили зберегти та перевозити у ньому пацієнтів. Кінний трамвай існував до 1967 року. На початку ХХІ сторіччя місцеве самоврядування вирішило відбудувати його, перетворивши у туристичну привабливість. **У наш час, влітку, у кінному трамвай можна проїхатися повз ліси заповідника «Санаторна Рутка» – аж до комплексу старих корпусів санаторію.**

--- близько 17 км від Мінська Маз. через Цеглів

gosir.mrozy.pl/tramwaj-konny

→ РОЗЛОГІ ГЛУГОВИНИ ОПОДАЛЬ ЗАПОВІДНИКА
→ фот. ГНС

→ БІЛІ ЛЕЛЕКИ
→ фот. ГНС

КУФЛІВШЧИНА

Куфлів (Кухлів) інтригує своєю назвою та притягує красою ландшафту. В старому парку колишнього маєтку, на невеликому пагорбі стоїть високий кам'яний постамент, а на ньому – скульптура св. Антонія. Ми бачимо також напис: «Святому Антонієві, покровителеві речей, що загубилися та були знайдені – вдячна Вероніка в дівоцтві Лонцка, нині Домбровська – 1864». Чому було встановлено цей пам'ятник? Маєток Вероніки Лонцкої був її посагом, а царська влада конфіскувала його внаслідок антицарської діяльності чоловіка, Броніслава Домбровського. Коли він помер, вдова довго намагалася з'ясувати, чому конфіскували маєток. Це вдалося лише на балу, на який приїхав цар Олександр II. Вероніка Домбровська танцювала з ним, після чого маєток батьків було повернуто.

За Куфлівом тягнеться земля, що називається Куфлівщиною. Лехослав Герц писав про неї: «...це рай для професійного регіонознавця. Тут стільки місць, що дуже зацікавлюють та багато місць, що не до кінця досліджені. Важко втриматися від того, щоб не зануритися і не вивчати». Майже десять кілометрів дороги на схід – це лише луки, торф'яні болота та урочища. **Найцікавіші об'єкти підлягають захистові у заповідниках: «Флоріанів», «Торф'яне болото Ставків» та «Рогозниця».** Тут легше зустріти журавлів, лосів або косуль, аніж людей. Орнітологи налічили тут багато видів птахів, які знаходяться під охороною. В околицьких лісах гнізує навіть чорний лелека.

--- близько 7 км від Морозів

ЕРУЗАЛЬ, ТОБТО ВІЛЬКОВИЕ

В Польщі немає мабуть нікого, хто не знає про серіал *Ранчо*. Переважну більшість сцен серіалу знімали в Єрусалю, що в сералі перетворився у місцевість Вільковіє. В'їхавши до цього невеликого села, ми відразу зрозумімо, що потрапили туди, де знімали телевізійний серіал. **В самому центрі, поруч із костелом, стоїть помальований у синій колір магазин «У Христі» („U Krysi“), а перед ним — лавочka.** Особи, які на ній сидили, промовили багато мудрих речень, що стали афоризмами. Ось два висловлювання. Перше: «Сімейне життя – це якась клята армія, у якій ти завжди найнижчий за рангом» – так Гадзюк відповів Петрові на його запитання про подружнє життя. А друге, це: «Усе для людей, але не усе для всіх», як казав Ян Япич.

Сцени з серіалу знімали також у дерев'яному костелі св. Войцеха та у місцевій школі. У центрі площини, довкола фонтану вміщено пам'ятні дошки, на яких написані прізвища режисера, автора сценарію та акторів, які знімалися у цьому культовому серіалі.

— близько 4 км від Куфліва

→ КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ ЕРУЗАЛЬ
→ fot. GNG

→ МЕМОРАЛЬНА ДОЦІКА, ЩО НАГДУЄ ПРО ТЕ, ІМЕНІЯ СТАЛИНІА
ЕРУЗАЛЬ ЗРОБИВ КАР'ЕРУ В КІНО → fot. GNG

→ ЗНАМЕНІТИЙ ЗАДІЯЛКІВ СЕРІАЛОВІ КРАМНИЦІ «У ХРИСІ», А ТАКОЖ
ЛАВКА БЛІЯ НЕ! → fot. GNG

ПОВЗ «ВІЧНЕ МІСТО» МИРОНА БІЛОШЕВСЬКОГО ДО МАЦЕЙОВІЦЕ ТАДЕУША КОСТЮШКА

– Гарволін – Желехів – Курган Костюшка – Мацейовіце –

ПАМ'ЯТНИК МИРОНУ БІЛОШЕВСЬКОМУ
→ fot. Michał Matusiak

ОСТЕРІЯ
→ fot. Michał Matusiak

КАПЛИЧКА СЕРЦЯ ГОСПОДА ІСУА
→ fot. Michał Matusiak

ГАРВОЛІН

– Усе життя в Гарволіні? – Чому ні? – пише у своєму вірші Мирон Білошевський, який народився в Гарволіні. Безсумнівно, місто, якому 600 років, заслуговує на те, щоб провести в ньому деякий час. Гарволін отримав міські права 27 липня 1423 р. Білошевський називав його «Вічним містечком» (поет приїздив сюди до мами) і присвятив йому цикл віршів «Гарволін та назад». Оскільки поет розповідав про Гарволін велими своєрідно, пам'ятник Білошевському в його рідному місті також дуже оригінальний. На цоколі замість поета сидять три качки, є також цитата з вірша «Я Йду По Хліб Для Мами».

У Гарволіні варто побачити будинок колишньої Остерії (так в Польщі колись називали корчму чи трактир) — це одна з найстаріших в місті кам'яних будівель. Один з найгарніших об'єктів малої сакральної архітектури — це капличка Серця Господа Ісуса, що була побудована у 30-ті роки ХХ сторіччя. Цікаво, що поруч із капличкою колись відправляли богослужіння, під час яких освячували тварин. Тут можна також побачити «Млин Філіпека» — цегляний водяний млин датований 1942 роком, що був побудований на місці дерев'яного, датованого XIX ст. Є також хрест св. Анни (покровительки Гарволіна) та кам'яний хрест, встановлений 1907 року — гроши на нього пожертвували ремісники з Гарволіна. Хрест стоїть на перехресті вул. Костюшка та Мазовецької — у ХХ ст. тут була північна межа міста.

Мазовецьке воєводство

ГАРВОЛІН З ВІСОТИ ПТАШИННОГО ПОЛОГУ
→ fot. droniek.pl (Uli Grawinkel)

В центрі, на вул. Сташіца, Ви побачите колегіальний костел Преображення Господнього, побудований на межі XIX і ХХ ст. У сквері Л. Качинського **стоїть пам'ятник князеві Янушеві з роду П'ястів Мазовецьких, який надав Гарволінові міські права.** Поруч із пам'ятником знаходиться календар важливих та пам'ятних дат з історії міста, а також стоять скульптури дітей, які тримають книгу.

Гарволін варто відвідати у вересні – тоді тут відбувається фестиваль **«Театральний сатуратор»**, а місто стає театральною столицею Мазовії. Можна побачити парад, що йде у вулицями Гарволіна. Театральні вистави – у виконанні професійних та народних театрів з Польщі та закордону – відбуваються у приміщеннях та просто неба. «Театральний сатуратор» пропонує спектаклі глядачам у будь-якому віці.

— близько 60 км від Варшави

garwolin.pl

↑ ПАМ'ЯТНИК КНЯЗЕВІ ЯНУШЕВІ
↑ fot. Adobe Stock

↑ ФЕСТИВАЛЬ «ТЕАТРАЛЬНИЙ САТУРАТОР» ↑ fot. Luisa Kondej

ЖЕЛЕХІВ

З Гарволіна ми виrushаємо до чарівного Желехова. Пл. Ринок у цьому місті, що викладена бруківкою, належить до групи великих площ в Європі. В центрі стоїть відреставрована двоповерхова ратуша в стилі класицизм із сукеницями, тобто «суконними торговими рядами», побудована на межі XVIII і XIX ст. Оточення ратуші було відновлено. На вул. Костельній, довкола якої кам'яні мури, стоїть один з найстаріших в околиці костелів — це парафіяльний храм Благовіщення Пресвятої Діви Марії.

Поблизу пл. Ринок, на алеї Війська Польського, знаходитьться садиба побудована у першій половині XIX ст. (її перебудовували 1930 та 1960 рр.). Це цегляний одноповерховий будинок із ганком, що встановлений на чотирьох тосканських колонах. 1928 року в садибі був притулок для дітей міщенства та прислуги у маєтку.

На вул. Костюшка Ви побачите кам'яний будинок датований 1923 роком — це стара пожежна частина. На стіні знаходитьться меморіальна дошка, а на ній викарбували слова: «Усе помирає, не гине лише пам'ять про добре вчинки». 2006 року на вежі встановили годинник, що кожного дня опівдні грає мелодію звану гейналом, а в період Різдвяних свят — колядки.

У краєвидному парку на вул. Пілсудського знаходитьться палац — це класицистичний будинок кінця XVIII ст. Палац, краєвидний парк

↑ РАТУША В МІСЦІВОСТІ ЖЕЛЕХІВ
↑ fot. Mariusz Piasek, CC BY-SA, WC

↑ БУДИНОК ПОЖЕЖНОЇ ЧАСТИНИ 1923 РОКУ
↑ fot. Szu, CC BY-SA 2.5 DEEDWIC

та флігель (побудований у другій половині XVIII ст., перебудований у першій половині XIX ст.) утворюють палацово-парковий комплекс.

На алеї Війська Польського Ви побачите костел філію св. Станіслава Єпископа та Мученика. Храм було побудовано 1741 р. Головний вівтар, виконаний в середині XVII ст., раніше знаходився у парафіяльному костелі в місцевості Борове. У рамі вітвяра знаходиться написана на дощі ікона св. Станіслава.

Ви хочете обдурити свої почуття або відчути, як земля — дослівно — втікає з-під ніг? Відмінне місце для цього — і це стосується осіб у будь-якому віці — **«Ферма ілюзій»**, що знаходиться на відстані 26 км від Желехова (треба їхати в автомобілі близько пів години), у місцевості Мостицька. У Літальній Хатині Таємниць, що стоїть на повітряних кулях, Ви на мить потрапите у космос та забудете про правила гравітації. Ми сподіваємося, що у Тунелі забуття Ви забудете про свої проблеми та клопоти. Аtrakціонів тут набагато більше, вони працюють і влітку, і взимку (о цю пору року тут працює Ферма святого Миколая). Про те, що Ферма ілюзій виняткова, свідчать чисельні нагороди, зокрема престижний сертифікат Польської туристичної організації або завоювання третього місця на конкурсі на найкращий в Польщі дитячий атракціон.

--- близько 20 км від Гарволіна

zelechow.pl

КУРГАН КОСТЮШКА

Їдучи з Желехова до Мацейовіце, оподаль села Нова Кемпа ми знайдемо природний заповідник **«Курган Костюшка»**. Йдеться про пагорб, що нагадує про місце поранення Костюшка та його взяття у російський полон. Курган був закладений 1861 року. За місцевим переказом, землю для кургану (у власних шапках!) носили місцеві селяни та ремісники. На вершині кургану встановили дерев'яний хрест. 1917 року, у соті роковини з дня смерті Вождя повстання, на хресті встановили меморіальну дошку. Ймовірно курган знаходиться там, де й братська могила учасників повстання під проводом Костюшка.

--- близько 25 км від Желехова

МАЦЕЙОВІЦЕ

Ця місцевість потрапила на сторінки польської історії через битву, що відбулася 10 жовтня 1794 р. на полях розташованих поблизу сіл Підзамче та Оронне. Поразка у цій битві означала поразку повстання Костюшка.

У центрі Мацейовіце знаходитьться викладена бруківкою пл. Ринок. У ратуші, датованій XIX століччям, є унікальний, єдиний в Польщі **Музей Тадеуша Костюшка** та битви під Мацейовіце. У західній частині пл. **Ринок** стоїть пам'ятник Тадеушеві Костюшкові. На пам'ятнику, виконаному з металу 1976 року, викарбувано напис: «Тадеушеві Костюшкові, Вождеві польського народу та Його солдатам — у річницю битви під Мацейовіце — громадськість Мацейовіце».

Опідаль пл. Ринок, на вул. Костельній, знаходиться парафіяльний костел Успіння Пресвятої Діви Марії. Поруч стоїть дзвіниця датована 1821 р. На території комплексу, за храмом, знаходиться також родинний гробівець Замойських, що виконаний з граніту.

Палац Замойських у Підзамчі — це найцінніша пам'ятка архітектури у гміні Мацейовіце. Палац, розташований у старому, двохсотрічному парку, було збудовано на місці замку, що зруйнували 1794 року. На західній межі парку збереглися розвалини неоготичної вежі, датованої **першою половиною XIX ст.** Поруч із баштою можна побачити розвалини колишніх стаєнь.

--- близько 7 км від заповідника

↑ РАТУША У МІСЦЕВОСТІ МАЦЕЙОВІЦЕ
→ Rafal Tarkiew, CC BY-SA 4.0, WC

↑ ПАМ'ЯТНИК ТАДЕУШЕВІ КОСΤЮШКОВІ
→ FOT. MOSBIO, CC BY-SA 4.0, WC

↑ КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ МАЦЕЙОВІЦЕ
→ Fotorenes, CC BY-SA 3.0 PL, WC

↑ РОЗВАЛИНИ ВЕЖІ У ПІДЗАМЧІ
→ Marcin Blałek, CC BY-SA 4.0, WC

ПОВЗ МІСТО МАРШАЛА ДО БАГНА «ЦІЛУВАННЯ»

– Сулеювек – Отвоцьк – Отвоцьк-Великий – Багно
«Цілування» – Домбровецька Гура –

МУЗЕЙ ЮЗЕФА ПІЛСУДСЬКОГО
фот. arch. KROT

СУЛЕЮВЕК

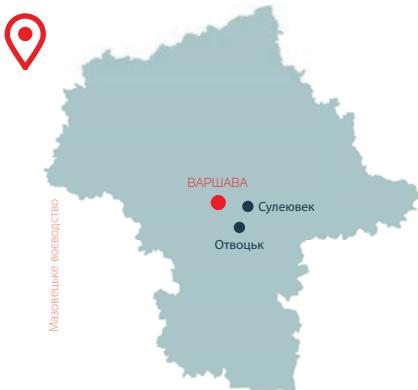
Його називають «містом маршала» та «зеленим містом», що знаходиться на маршруті «Довкола Мазовецького краєвидного парку». Від центру столиці, Варшави, до Сулеювека лише 18 кілометрів. Відвідайте тут музейно-освітній комплекс, тобто **Музей Юзефа Пілсудського**, що складається з історичної та музейно-освітньої частини.

В історичній частині Ви побачите садибу «Мілюсін» – рідний дім Юзефа Пілсудського, з меблями, що стояли у вітальні Пілсудських. Наступний будинок – це «Деревня» – перший дім Пілсудських в Сулеювку. 1921 року його придбала Олександра Щербинська, яка вийшла заміж за Пілсудського. Є також вілла «Бузків», де була вартівня. Тут знаходяться пам'ятні предмети, пов'язані з особою Юзефа Пілсудського, зокрема його мундир з Хрестом Хоробрих, колекція шабель та унікальна булава – символ влади. **По-сусіству із садибою «Мілюсін» було споруджено сучасний музейно-освітній комплекс, де відбуваються виставки, освітні заняття та показ анімації.** Садибу «Мілюсін» – разом з усіма пам'ятками, тобто всіма об'єктами та парковим комплексом довкола – було внесено у перелік Пам'ятників історії Речі Посполитої. Перед головним входом до музею знаходитьться широка площа – водночас це дах підземної частини сучасного музею.

--- близько 17 км від Варшави

muzeumpilsudski.pl

САДИБА «МІЛЮСІН»
↑ ↓ фот. Alicja Frułowska

ОТВОЦЬК

Посеред лісів Мазовецького краєвидного парку, на березі ріки Свідера, розташований Отвоцьк. Місто, що асоціюється з санаторіями та літнім відпочинком, має дуже гарне автобусне та залізничне сполучення із столицею. **Розвиткові санаторно-курортної галузі в місті сприяло заснування 1877 року Привіслінської залізниці, а також відкриття залізничної станції Отвоцьк.** Перші будиночки для курортників тут побудував Михаїл Ельвіро Андріоллі, який виконував графічні роботи та був живописцем. Схожі будинки – у т.зв. привіслінському стилі – почали також будувати інші особи. Цінність Отвоцька для здоров'я людей виявив доктор медицини Юзеф Мар'ян Гейслер, який утворив тут перший в Польщі санаторій для осіб із захворюваннями легень. 1924 року місто офіційно визнали курортом. Тут будували санаторії та пансіонати, а після 1944 року Отвоцьк став центром лікування туберкульозу. До Другої світової війни в місті проживало багато євреїв, більшість з яких загинула під час Холокосту. Нинішній Отвоцьк – це популярна курортна місцевість. Місцем, що приваблює туристів – не лише з огляду на ландшафт, але також завдяки пам'яткам – є зокрема ратуша, побудована наприкінці 20-х років ХХ ст. Тут є також будинок вокзалу вузькоколійної залізниці, побудований 1914 р. Перебуваючи в Отвоцьку, Ви можете скористатися винятковою можливістю, щоб побачити будинки у стилі «свідермаєр», якими знаменитий Отвоцьк (місто також називають «свідермаєр»). Йдеться про дерев'яні будинки із унікальним та багатим оформленням. Приклад такого стилю, це серед інших «Вілла» – лікувально-дієтичний заклад Абраама Гуревіча. У відреставрованому будинку зараз знаходиться зокрема клініка, готель та ресторан. Назву «свідермаєр» придумав поет Константи Ільдефонс Галчинський. У вірші «Екскурсія до Свідера» він пише: – (...) Ці вілли, як інформує вйт, побудовані у стилі «свідермаєр». Варто піти на прогулянку до міського парку, що був відновлений та від 2019 року знову приймає відвідувачів. Відвідайте також Загальносвітній ліцей поруч із парком – в будинку ліцею колись було казино.

— близько 19 км від Сулеювека

otwock.pl

→ ЗАГАЛЬНОСВІТНІЙ ЛІЦЕЙ
→ fot. arch. UM w Otwocku

→ ЗАГАЛЬНОСВІТНІЙ ЛІЦЕЙ
→ fot. arch. UM w Otwocku

→ ЗАЛĘDZIŃSKI WOKZAL 2014
→ fot. arch. UM w Otwocku

→ ВІЛЛА ГУРЕВІЧА
→ fot. arch. UM w Otwocku

→ БУДНИК У СТИЛІ «СВІДЕРМАЕР»
→ fot. arch. UM w Otwocku

ПАЛАЦ В ОТВОЦЬКУ ВЕЛИКОМУ
→ fot. arch. MNW

ІНТЕР'ЄР ПАЛАЦУ
→ fot. arch. MNW

ОТВОЦЬК-ВЕЛИКИЙ

Найцінніша пам'ятка архітектури в околицях Отвоцька — це палац Білінських, що був побудований 1703 року на штучному острові, що знаходиться в Отвоцьку-Великому. У залах палацу знаходитьться Музей інтер'єру — це філія Національного музею у Варшаві. Тут Ви побачите зокрема меблі (від часів бароко до бідермаєру), старі музичні інструменти та пам'ятні предмети, що нагадують про Ігнація Яна Падеревського. Варто звернути увагу на власне концертне фортепіано Падеревського, датоване 1925 р., що стоїть у балальній залі, а також на картини на стінах. Вражає наявність плювальниці, необхідної при жуванні тютюну. Під час воєнного стану в палаці інтернували лідера руху «Солідарності» Леха Валенсу.

Подорож до Отвоцька-Великого можна поєднати із відпочинком на березі ріки Свідер, над якою розташоване місто. Це чудове місце для веслування на байдарках та каное. Ось цікавинка: там, де Свідер впадає у Віслу, оподаль міста Карчев, знайшли найстаріші у цій околиці людські сліди — це сліди мисливців на оленів, що залишилися тут майже 11 тисяч років тому.

У місцевому старовинному костелі (стиль п'емонтського бароко), що був побудований у 1732–1737 роках, можна побачити роботи польського рисувальника, ілюстратора, художника Михала Ельвіра Андріольлі — йдеться про картину, на якій представлений св. Казимир, а також про картини «Христос у гробі» та «Матір Божа Сумна». Під піщаним пагорбом на вул. Отвоцькій та у карчевському лісі поблизу Анєліна знаходяться старі єврейські цвинтарі. Варто приїхати до Карчева у Свято Божого Тіла (воно припадає на 60 день після Великодня за григоріанським календарем і відзначається щорічно в четвер після католицького свята Пресвятої Трійці). Місто знамените тим, що з нагоди цього свята тут виконують чудові вівтарі.

--- близько 8 км від Отвоцька через Карчів

otwock.mnw.art.pl

БАГНО «ЦІЛУВАННЯ»
→ fot. Archiwum MNW

БАГНО «ЦІЛУВАННЯ»

Понад 70% площини Мазовецького краєвидного парку, що тягнеться на південний схід від Отвоцька, займають ліси, перед усім соснові. На території парку є також торф'янники, зокрема багно «Цілування». Цей найвільнізованіший куточек парку називається так само, як розташоване неподалік село Цілування. Це найбільше в Мазовії торф'яне болото та відмінне місце для ведення різноманітних спостережень, зокрема орніологічних. **Довжина** багна — 15 кілометрів; тут проклали дерев'яний пішохідний міст — просвітницьку стежину під назвою «13 стоп болота».

БАЗА «ТОРФИ»

Мазовецький краєвидний парк постійно покращує та розширяє свою освітню пропозицію. Поруч із заповідником «На торфах», у старому дерев'яному будинку колишнього лісничого **знаходиться освітньо-музейний центр «База «Торфи».**

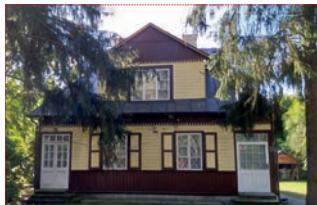
Там експонується виставка присвячена тутешній природі, а в етнографічній частині є виставка, присвячена культурі регіону під назвою Колбельщина або Мазовецьке Полісся. Перед будинком встановлено меморіальний камінь, а на ньому — меморіальну дошку із згадкою про Чеслава Ляшека, на честь якого 2001 року було названо Мазовецький краєвидний парк. На відстані декількох сотень метрів знаходитьться природний заповідник «На торфах ім. Януша Козловського».

--- близько 4 км від центру Отвоцька

→ СТЕЖИНА «13 СТОП БОЛОТА»
→ fot. Archiwum MZPK

→ ОСВІТНІЙ ЦЕНТР «ТОРФИ»
→ fot. Archiwum MZPK

→ ТОРФОВИДНЕ «ГВОЗДІКОВЕ БАГО»
→ fot. Archiwum MZPK

ЦЕЛЕСТИНІВ

Центр знань про ліс, що знаходиться на відстані 2 км від центру Целестинова, поширює знання про ліс, господарювання природними ресурсами, а також розповідає про те, як раціонально та відповідально користуватися усіма дарами природи. Центр проводить заняття, лекції та майстер-класи для осіб у кожному віці.

Неподалік Центру знаходиться мальовнича просвітницька стежина «Гоздзікове багно», що веде повз невелике торф'яне болото. Туристична привабливість цього місця — це дерев'яний місток, вздовж якого можна пройти до дюни, що на внутрішньому водному шляху.

--- близько 10 км від Отвоцька

БУНКЕРИ «ДОМБРОВЕЦЬКА ГУРА»

В лісах, що між Отвоцьком та Целестиновом, є багато природничих привабливостей, але ліси принаджують також тих, хто цікавиться фортифікаціями. Майже в самому центрі найбільшого лісового комплексу (блізько 5 км на схід від Целестинова та близько 5 км на південний схід від Отвоцька) знаходитьться **комплекс німецьких бункерів «Домбровецька Гура»** періоду Другої світової війни.

--- близько 6 км від Отвоцька

БУНКЕРИ НА ДОМБРОВЕЦЬКІЙ ГОРІ
→ fot. Archiwum MZPK

ДОВКОЛА ЗЕГЖИНЬСЬКОГО ОЗЕРА – СЕРЕДНЬОВІЧНИЙ СЕРОЦК БІЛЯ ЗЛИТТЯ РІЧОК ТА ПТАШИНІ АНКЛАВИ

– Зегжинське озеро – Сероцьк – Природоохоронні території –

ЗЕГЖИНСЬКЕ ОЗЕРО

1963 року було завершено будівництво дамби у Дембно. Тоді утворилося водосховище площею **30,3 кв. км та об'ємом 94,3 млн. кубометрів**, що назвали **Зегжинським озером**. Це важливe джерело питної води для Варшави, однак перед усім – це один з найбільших туристичних привабливостей Мазовії, а також місце відпочинку мешканців столиці та її околиць. Озеро є чудовим місцем для любителів водних видів спорту: вітрильного, віндсерфінгу, флайбордингу та каякінгу. Риболови також мають тут свої улюблені місця.

Вздовж озера знаходяться чисельні порти та школи вітрильного спорту, а також місця для відпочинку на піщаних пляжах. Найпопулярніший з них – це Дикий (лише з назви) пляж у Непоренті. На пляжі знаходяться: пірс та дитячий майданчик для ігор; алеї для прогулянок; тренажерний зал просто неба; прокатний пункт водного знаряддя та велосипедів; місця із наданням санітарно- побутових послуг та місця громадського харчування. Заслуговують на увагу пляжі в Непоренті-Піляві, нижче гладданий пляж у Сероцьку – в північній частині Зегжинського озера, а також в Бялобжегах й Велішові. На берегах озера розташовано багато готельних комплексів, ресторанів та місць відпочинку.

--- близько 25 км від Варшави

jezioro.zegrzynskie.pl

ЗЕГЖИНСЬКЕ ОЗЕРО – ЦЕ РАЙ ДЛЯ ТИХ, ХТО ЛЮБИТЬ ПЛАВАТИ ПІД ВІТРИЛАМИ
↑ fot. GNG

Мазовецьке воєводство

Сероцьк

ВАРШАВА

ПОРТ У ЯХРАНЦІ
↑ fot. GNG

СЕРОЦК

Запрошуємо до Сероцка, невеличкого містечка розташованого на уступі біля ріки Нарви, із багатою 600-річною історією. Містечко, відоме своїми традиціями рафтингу, розташоване там, де зливаються ріки Нарва і Буг. З історією міста варто ознайомитися у Кімнаті пам'яті та риболовельних традицій (там на відвідувачів чекає мультимедійна експозиція). У сусідньому будинку знаходитьться сучасний мурал, на якому цікаво представлено історію міста. Звідти вже недалеко до двох чергових цікавих місць.

Перше – це залишки старовинного городища «Барбарка», а друге – це костел Благовіщення Пресвятої Богородиці. Йдеться про унікальний храм із готичними елементами, в середині якого знаходиться ікона пов'язана з історією міста. На ній відображене події 1920 року, тобто Варшавську битву. З «Барбарки», а також поруч із храмом відкривається чудова перспектива на місце злиття Бугу та Нарви. Варто також дійти до пл. Ринок, на якій стоїть міська ратуша.

Те, що Сероцьк розташований на березі Зегжинського озера, має величезне значення для міста, і воно вміє цим скористатися. На березі Вас чекають: чистий міський пляж; майданчики для командних ігор; майданчик для ігор на воді; справжній пірс. **Влітку з Варшави на місцеву пристань припливає круїзний теплохід - водний трамвай «Зефір», а Зегжинським озером плаває круїзний теплохід «Альбатрос», що підпорядкований Мазовецькому управлінню пароплавства.** Під час прогулянки вздовж набережної багато хто може бути здивований: тут стоїть зовсім непримітний будинок, у якому бував сам Пабло Пікассо.

— близько 30 км від Варшави

serock.pl

→ РАТУША В СЕРОЦЬКУ
→ fot. GNG

→ КОСТЕЛ В СЕРОЦЬКУ
→ fot. GNG

→ МАКЕТ ГОРОДИЩА НА ПАГОРБІ «БАРБАРКА»
→ fot. GNG

→ ОКОНІЦІ ПЛЯЖУ В СЕРОЦЬКУ
→ fot. GNG

ПРИРОДООХОРОННІ ТЕРИТОРІЇ

Поблизу Зегжинського озера найцінніші місця живої природи знаходяться під охороною – в заповідниках. Найближче Сероцька знаходиться заповідник **«Ядвісін»**, розташований на Наревському уступі. В центрі заповідника розташований неокласицистичний палац XIX століття, що в минулому належав Радзівілам. З Сероцька можна сюди дістатися пішки, ідучи набережною, а потім – екологічною стежкою «Ядвісін», що веде берегом озера. Ідучи ще далі, увесь час берегом озера, ми дідемо до заповідника **«Ущелина Шанявського»**. Колись тут стояв будинок письменника Єжи Шанявського. Будинок згорів 1977 року за нез'ясованих обставин.

→ ЗАПОВІДНИК «ШАНЯВСЬКА УЩЕЛИНА»
→ fot. GNG

↪ ЗАПОВІДНИК «ЗЕГЖЕ»
↪ fot. GIG

«Гаєм орхідей» називають заповідник **«Велішевські тугаї»** (близько 9 км від Сероцка, через Зегже). Це одне з найбільших в Мазовецькому воєводстві місць, де ростуть орхідеї. Заповідник **«Зегже»** (близько 9 км через Волю Келлінську) був утворений 1979 року у великому лісному комплексі, що на захід від Сероцка. Тут захищені фрагменти мішаного лісу з дубом звичайним.

↪ ЗАПОВІДНИК «СТАВІНОГА»
↪ fot. GIG

↪ ПІРНИКОЗА ВЕЛИКА
↪ fot. GIG

↪ ОЧЕРЕГІНКА ВЕЛИКА
↪ fot. GIG

ПОДОРОЖ ДО КРАЇНИ ПТАХІВ

Рекомендуємо екскурсію до пташиних королівств та раїв для любителів природи – це заповідники Ставінога і Дзерженінська Кемпа. Обов'язково візьміть з собою бінокль та фотоапарат.

Перший з вищезгаданих заповідників – це один з колишніх фермерських ставків. Очеретяні зарості, болота та ліси знаходяться поблизу селища Ставінога на березі Нарви. Щоб туди потрапити, треба іхати з Сероцка через міст на Нарві у Вежбіці, а потім – через Лаху та Гонсьоворово – загалом близько 10 км. У ставку, що належить до заповідника, а також у декількох ставках поза заповідником та на широкій річці, що тече поблизу, кожної пори року є дуже багато птахів. Тут можна побачити не лише сірі чаплі, бакланів, качок, гусей чи журавлів, але також орлів, білі чаплі, зимородків, пірникозі та скопів. Під час прогуллянки вздовж дамби та набережної на річці Ві обов'язково побачите принаймні кільканадцять, а навесні та восени (під час перельотів) – декілька десятків видів птахів.

Інший пташиний заповідник – це острів, що на ріці Нарві, поблизу села Дзержелін (6 км від Сероцка). Заповідник було утворено з метою захисту одного з найбільших у Центрально-Східній Польщі місць існування крячка річкового. Ці птахи, так само, як багато інших видів (мартини звичайні, лиски, качки, пірникози, лебеді тощо), гніздяться в цій місцевості на численних островах, не обов'язково найчисленніших у заповіднику. На річку можна виплисти у каяку, випозиченому неподалік. **Пам'ятаймо, щоб занадто не порушувати спокою птахів. Вони звикли до чисельних човнів (також моторних) та каяків, але не підпліваймо до них (зокрема до тих, які гніздяться) дуже близько.**

↪ НА ЗАПЛАВАХ НАРВИ ПОБЛИЗУ
↪ ДЗЕРЖЕННЯ
↪ fot. GIG

ЗАМОК КНЯЗІВ, ШЛЯХЕТСЬКІ ТРАДИЦІЇ ТА РОМАНТИЧНІ ПАЛАЦИ

– Цеханів – Голотчизна – Опіньогура – Красне – Красносельць –
– заповідник Звєжинець –

ЦЕХАНІВ

Місто розташоване на відстані близько 100 км на північ від Варшави. Перша письмова згадка про Цеханів датована 1065 роком; йдеться про документ (т.зв. Могіленський фальсифікат) виданий Болеславом Сміливим монахам ордену бернедиктинців з місцевості Могільно. Завдяки цьому документові монахи могли стягувати у Цеханові десятину.

На вул. Варшавській знаходитьться **Музей мазовецької шляхти**. Від 1973 року тут збирають документи та предмети, пов'язані з історією Цеханова та околиць. Музейний комплекс включає Замок князів Мазовії та Музей позитивізму в Голотчині.

В місті Ви зустрінетесь з 600-річною історією. Тут знаходитьться Замок князів Мазовії, одна з найкраще збережених будівель. Замок розташований на Маршруті Конрада Мазовецького, що є частиною Маршруту князів Мазовії. Замок було відреставровано, тут проводилися також археологічні роботи. – Замок пробували відремонтувати за часів королеви Бони Сфорца (дружини Зигмунда Старого з династії Ягеллонів), яка володарювала замком у рамках т.зв. матеріального забезпечення для вдови. Після того, як вона виїхала з Польщі, такі правові акти більше не здійснювалися — інформує музей. Зверніть увагу зокрема на збережений прямоугільний зовнішній мур з двома круглими баштами: південно-східну (це башта колишньої в'язниці) та західну. На

→ РАТУША В ЦЕХАНОВІ
→ fot. GNG

→ МУЗЕЙ МАЗОВЕЦЬКОЇ ШЛЯХТИ
↑ fot. GNG

→ ПЛ. РИНОК В ЦЕХАНОВІ
→ fot. GNG

→ ЗАМОК МАЗОВЕЦЬКИХ КНЯЗІВ У ЦЕХАНОВІ

→ fot. GNG

→ ЗАМОК З ВИСОТЫ ПТАЧИНГОГО ПОЛОТУ

→ fot. GNG

→ ЗАХІДНА ВЕЖА ЗАМКУ В ЦЕХАНОВІ

→ fot. GNG

увагу заслуговують також: брама з південного боку замку; підземелля; валун на замковій площі, що встановлений тут на згадку про солдатів Армії Крайової. Постійні експозиції в замку — це: «Факти та міфи замку в Цеханові», «Мазовецьке князівство у 1200–1526 роках: інтриги, отрути та дракон, тобто 300 років незалежності Мазовії». Із королевою Боною та Цехановом пов’язана певна легенда. Ріка Лидня, що пливє повз місто, отримала назву завдяки королеві, а докладніше — її гомілкам (поль. łydki). Королева занурювала гомілки у водах ріки (www.zamekwciechanowie.pl).

Коли Ви повернетесь до будинку музею на вул. Варшавський, на Вас чекають постійні експозиції: «Ремесло мазовецького села в мініатюрі — з предметами, подарованими Казімежем Бобинським»; «Втрачений світ — сліди єврейських родин в Цеханові до 1942 року»; «Народна скульптура з колекції Хелени та Мар’яна Пшедплєскіх».

В Цеханові варто звернути увагу на пам’ятку архітектури, датовану XVI ст. — це костел Різдва Пресвятої Діви Марії. За часів Наполеона в ньому була пекарня. Обов’язково треба побачити також водонапірну вежу — вона займає п’яте місце у рейтингу найбільш незвичайних водонапірних веж світу і внесена у Воєводський перелік нерухомих пам’яток техніки. В будинках поруч із вежею утворено Парк науки «Торус», що співпрацює із варшавським Центром науки «Коперник». Мазовецька регіональна туристична організація визнала його «Найкращим туристичним продуктом Мазовецького воєводства 2022 року».

--- близько 100 км від Варшави

ГОЛОТЧИЗНА

Оподаль Цеханова знаходитьться Голотчизна із розташованим в ній Музеєм позитивізму, що варто відвідати. Це музейний комплекс, а на його території знаходитьться зокрема садиба Олександри Бонковської, де розташована постійна експозиція «Шляхта Мазовії в живописі та інтер'єрах». На території музеюного комплексу знаходитьться також дім позитивіста Олександра Свентоховського під назвою «Кшевня» (Krzewnia – назва може бути пов'язана із кущами та заростями). У будинку міститься постійна «Біографічна експозиція Олександра Свентоховського (1849–1938), творця польського позитивізму». На території комплексу є також садиба дрібної шляхти із зерносховищем, що було побудоване на зламі XIX і ХХ ст. Садибу було перевезено з села Менженіно-Венгловіце, в ній знаходитьться постійна експозиція «Інтер'єри дрібношляхетських осель». В господарчих будинках експонується сільськогосподарське обладнання, а також старі предмети домашнього вжитку. Нещодавно музей придбав старовинну віллу «Альма», що знаходиться на вул. Цехановській, 8.

--- близько 11.5 км від Цеханова, дорогою на Соньск

САДИБА ДРІБНОЇ ШЛЯХТИ
В ГОЛОТЧИЗНІ
→ fot. Nina Matczak

ГОЛОТЧИЗНА. ГОСПОДАРЧІ
БУДИНКИ
→ fot. Zdzisław Smardzewski

ОПІНЬОГУРА

Відвідуючи околиці Цеханова, не можна оминути Мазовецької столиці романтизму — Опіньогури. Тут, на території маєтку Красінських, знаходитьться чудовий музейно-парковий комплекс — йдеться про Музей романтизму. На території старого краєвидного парку розташовані такі будинки: Палацик у стилі неоготика, побудований у 40-і роки XIX ст., що від разу впадає в очі; Садибний флігель (стиль неоготика); Садиба. На території комплексу є також: Каретний сарай, Оранжерея та Садибні будівлі. Музеяна колекція розповідає головно історію родини Красінських, зокрема Зігмунда Красінського, одного з трьох національних геніїв, найважливіших поетів польського романтизму. Не бракує тут також пам'яток, що нагадують про епоху Наполеона. Найцікавіші з експонатів — це зокрема: портфель Наполеона; портрет Зігмунда Красінського, що намалювала його дружина; генеалогічне дерево родини Красінських; книгозбирні творів французькою мовою, виданих у XVII і XVIII ст. У книгозбирні Музею можна знайти також ранні видання творів Красінського, кореспонденцію, графічні роботи та мапи. В парку, неподалік Садиби, ми побачимо поета, який сидить у фотелі — це єдиний в Польщі пам'ятник Зігмундові Красінському, датований 1989 роком. Не програте також мармурову лавочку датовану 1832 р. (її було виготовлено на замовлення першої музи Красінського). Подейкують, що той, хто сяде на цій лавочці, закохається. Поза територією парку

НЕВЕЛИКИЙ ПАЛАЦ В ОПІНЬОГУРІ
→ fot. G. Nęć

ПАМ'ЯТНИК ЗІГМУНДОВІ
КРАСІНСЬКОМУ
→ fot. G. Nęć

→ КОСТЕЛ УСПІННЯ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІї В ОПІНЬОГУРІ → fot. GNG

знаходиться костел, що є некрополем родини Красінських. Тут можна побачити поховальний склеп, у якому спочиває Зігмунд Красінський.

--- близько 8,5 км від Цеханова

muzeumromantyzmu.pl

→ ВОДОНАПІРНА ВЕЖА, ДЕ ЗНАХОДИТЬСЯ МУЗЕЙ СІМ'Ї КРАСІНСЬКИХ → fot. arch. UG w Krasnym

→ КОСТЕЛ У КРАСНОМУ → fot. arch. UG w Krasnym

КРАСНЕ

Ми продовжуємо нашу подорож за Маршрутом родини Красінських. Доїжджаємо до Красного, що називають «Родинним гніздом Красінських». На території колишнього палацово-паркового комплексу, що був заснований графом Людовіком Красінським, збереглася зокрема стара водонапірна вежа періоду неоготики. Вежа стоїть біля в'їзних воріт до парку, а в ній знаходиться Музей родини Красінських – із картинами, пам'ятними фотографіями, предметами, пов'язаними із історією родини Красінських.

Неподалік музею знаходиться один з найстаріших в Польщі кінних заводів чистокровної англійської верхової породи. Кінний завод заснував 1857 року граф Людовік Красінський. Основою розведення стали відмінні кобили, які привезли з Англії. Зараз на кінному заводі знаходиться близько 120 коней.

У цьому селі варто відвідати т.зв. «Вавель Мазовії» – йдеться про костел Воздвиження Хреста Господнього. Це римо-католицький храм парафії св. Іоанна Хрестителя. Це одна з найцінніших пам'яток архітектури в Мазовецькому воєводстві.

--- близько 18 км від Опіньоґури

→ ЗАЧИНЕНІЙ ЦУКРОЗАВОД У КРАСІНЦІУ → fot. Anna Mucha / Włodzimierz Cichoński / Urząd Gminy Pieńnawie Bramna

КРАСІНЄЦЬ

На відстані лише двох кілометрів від Красного, на березі ріки Венгерки знаходиться Красінєць – нині це частина села Щуки. Варто туди зазирнути хоча б на мить. У селі колись знаходився цукровий завод «Красінєць», що належав родині Красінських. Завод було побудовано у 1866–1867 роках завдяки графові Людовікові Юзефові Адамові Красінському. Цукровий завод припинив роботу 2003 року. **Мабуть Вас зацікавить те, що у садибі директора цукрового заводу працювала вчителькою лауреатка Нобелівської премії Марія Склодовська-Кюрі.**

--- 2 км від Красного

КРАСНОСЕЛЬЦ

Ще одне місце на мапі Мазовії — це Красносельц із костелом св. Яна з Кент. Меценатами побудови храму були Казімеж Красінський та його дружина Анна уроджена Оссолінська. Костел було побудовано за проектом Іларія Шпільовського. Той самий зодчий виконав проекти амвону та хрестильні. У храмі знаходитьться щит із гербами «Слеповрон» родини Красінських та «Сокира» родини Оссолінських.

— близько 17 км від Красінъца

gminakrasnosielc.pl

КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ КРАСНОСЕЛЬЦ
→ fot. GNG

ЗАПОВІДНИК ПРИРОДИ ЗВЄЖИНЄЦ

Заповідник було утворено 1964 року, але це місце охороняється значно довше. **Вже на зламі XIX і ХХ століть власники цих земель, тобто родина Красінських, взяли під захист чудовий ліс поблизу села Лази.** У заповіднику ростуть двохсотлітні сосни та дуби.

— близько 6 км від Красносельця

ПОНАД 100-РІЧНА СМОЛІСТА СОСНА В ЗАПОВІДНИКУ
→ fot. GNG

ПРИРОДНИЙ ЗАПОВІДНИК
<ЗВЄЖИНЄЦ> → fot. GNG

КНЯЗІВСЬКИЙ ПЛОЦЬК — КОЛИШНЯ СТОЛИЦЯ МАЗОВІЇ

— Плоцьк — Въончемін —

Вже понад тисячу років на високому пагорбі, що на березі Вісли, стоїть Плоцьк. За часів панування Владислава Германа, а також його сина Болеслава Кривоустого, тут була садиба володарів. Впродовж подальших сторіч це був найважливіший центр володарювання Мазовією: гніздо князів з родин П'ястів, а також резиденція єпископів Плоцької дієцезії. Той, хто захоче відвідати Плоцьк, не матиме з цим проблем — велике число туристичних привабливостей розташоване на доволі невеликій території Тумського пагорбу та поблизу нього. Саме тут необхідно розпочати мандрівку давньою столицею Мазовії.

→ ТУМСЬКИЙ ПАГОРБ
→ fot. GKG

→ ПАМЯТНИК БОЛЕСЛАВОВІ КРИВОУСТОМУ
→ fot. GKG

Тумський пагорб

Тумський пагорб височіє над Віслою, що пливе біля його підніжжя — до дзеркала води 50 метрів. Звідси відкривається чудова панорама на ріку, на район Плоцька, що розташований по той бік ріки, а також на ліси Гостинінсько-Влоцлавського краєвидного парку. На пагорбі переважають культові споруди: кафедральний собор, Музей Плоцької дієцезії, єпископська курія. Кафедральну базиліку Успіння Пресвятої Діви Марії було побудовано у XII ст., а потім її багаторазово перебудовували. Під однією з веж, у крипті було поховано останки володарів Польщі (Германа та Кривоустого), а також мазовецьких князів. У головному вході до храму знаходяться Плоцькі двері, а докладніше — їх копія. Оригінальні двері було виконано у XII сторіччі, а за нез'ясованих обставин вони потрапили до Собору св. Софії у Великому Новгороді.

Обов'язковим пунктом програми екскурсії є **Дієцезіальний музей**. Його колекцію розмістили у двох будинках. В колишньому монастирі бенедиктинців знаходиться експозиція, оформленна у сучасному стилі. Традиційна експозиція знаходиться в будинку т.зв. «Старого музею». Привертають увагу чудові начиння, що використовуються під час літургії, а також шати, прикрашені гермами (так називають начиння, де зберігаються мощі святих). Тут є також колекція слуцьких поясів, а перлиною колекції є Плоцька Біблія XII сторіччя, що була написана на пергаменті.

mdplock.pl

Мазовецьке воєводство

ПАНОРAMA ПЛОЦЬКА
→ fot. Adobe Stock / Artur Woltczak

Найстаріша школа в Польщі

З Тумського пагорба йдемо схилом, милуєчись величавою Віслою, плоцьким амфітеатром та пірсом (мolo). **Наша мета — це «Малахов'янка» — Загальноосвітній ліцей ім. Маршала Станіслава Малаховського.** Тут зберігають традиції найстарішої в усій Польщі школи, що існувала при Колегіумі св. Михаїла принаймні від 1180 року. Після відновлення найстарішої частини комплексу «Малахов'янки» тут розпочав роботу шкільний музей. Його можна відвідати, домовившись заздалегідь телефоном.

→ ДІЕЦЕЗАЛЬНИЙ ЕПАРХІАЛЬНИЙ МУЗЕЙ
→ fot. GHG

Мазовецький музей

На вул. Тумській знаходиться головний корпус Мазовецького музею в Плоцьку. На декількох поверхах старої міщанської кам'яниці експонується виставка інтер'єрів та мистецтва періоду сецесії. Тут знаходиться також Галерея живопису та скульптури періоду «Молодої Польщі». В будинку поруч знаходиться філія під назвою «Десять сторін Плоцька». Експозиція оформлена по-сучасному, а музейні експонати поєднуються із сьогоднішньою технологією. Увагу привертає величезний макет (40 кв. м), на якому представлений Плоцьк близько 1800 року. У відреставрованому будинку колишньої синагоги знаходиться Музей євреїв Мазовії. За допомогою мультимедіа можна дізнатися про багатовікову історію співіснування ѿдейської та християнської громад. Неподалік від синагоги знаходиться нова філія музею, що вже отримала багато нагород. Там можна побачити мистецтво Ар-деко. На першому поверсі будинку відтворили частину міської вулиці, що існувала на зламі 20-х та 30-х років ХХ ст., привертає увагу справжній автомобіль того часу — Jowett, датований 1926 роком. На другому поверсі можна захоплюватися інтер'єрами, дизайном, живописом. Зерносховище — це остання філія Мазовецького музею, що знаходиться у Плоцьку. Цей музей накопичує документи та представляє етнографію регіону, але відвідувачі можуть бути вражені тим, що тут існує постійна експозиція, що розповідає про Далекий Схід.

→ ФРАГМЕНТ ЕКСПОЗИЦІЇ в ДІЕЦЕЗАЛЬНОМУ МУЗЕІ
→ fot. Krzysztof Tułakowski

→ БУДИНOK МАЗОВЕЦЬКОГО МУЗЕЮ
→ fot. arch. MMR

muzeumplock.eu

Пл. Ринок Старого Міста

Обов'язковий пункт прогулянки пл. Ринок (якщо вона є). Не забудьте про пл. Ринок в Плоцьку! Кам'яниці, що знаходяться навколо неї, датовані XVIII i XIX сторіччями. В одній з них, в келії, перебувала св. сестра Faustyna Kowalska, де її вперше об'явився Ісус Христос, який зображеній на іконі «Ісус, уповаю на Тебе» (іконі Ісуса Милосердного). Плоцька ратуша потрапила на сторінки історії Польщі — тут відбулося останнє — перед початком Листопадового повстання — засідання Сейму Царства Польського.

→ ПЛ. РИНОК У ПЛОЦЬКУ
→ fot. GHG

⇒ ПЛ. РИНОК СТАРОГО МІСЦА В ПЛОЦЬКУ

⇒ fot. Adobe Stock

⇒ ЗООПАРК У ПЛОЦЬКУ

⇒ fot. arch. ZOO w Płocku

⇒ ПАНДА МАДА

⇒ fot. Danusz Kalia

⇒ Кафедральний собор маріавітів у плоцьку

⇒ fot. Adobe Stock

Зоопарк, що розташований у найгарнішому місці

На схилі, що опускається в напрямку Вісли, розташований плоцький зоопарк. Унікального характеру йому надає терасований рельєф, порізаний ярами і потопаючий у зелені. У цьому великому зоопарку перебуває майже 7800 представників 600 видів тварин. Вигули та загони дозволяють спостерігати за мешканцями з близької відстані. Додатковий атракціон для дітей — це канатний парк, що знаходиться на території зоопарку.

zoo.plock.pl

Єдиний у своєму роді Кафедральний собор

На початку ХХ ст. Марія Франциска Козловська, засновниця маріавітської Церкви, надихнула вірян на будування виняткового храму — Кафедрального собору Старокатолицької Церкви маріавітів, що назвали Храмом Милосердя та Любові. Об'єкт, що вирізняється рідкоком для Мазовії архітектурою, був побудований у стилі англійської неоготики. Храм, а також монастир поруч відчинені донині. Надзвичайна привабливість — це «Альпаки на пагорбі», оскільки маріявити вирощують альпак — тварин, що належать до сімейства верблюдів.

--- близько 100 км від Варшави

nowy.plock.eu

МУЗЕЙ АРХІТЕКТУРИ І ПОБУТУ ПОСЕЛЕНЦІВ НА БЕРЕГАХ ВІСЛИ

Ви хочете дізнатися про історію олендрів — спеціалістів у царині меліорації, а також людей, які варили повидло з цукрового буряка? Якщо так, приходьте до Музею архітектури і побуту поселенців на берегах Вісли у місцевості Въончемін-Польський. Це філія Мазовецького музею в Плоцьку. Тут Вам розкажуть про поляків та олендрів — переселенців з Німеччини, Фрисландії та Фландрії, які оселялися на території Мазовії з XVII до середини XIX сторіччя.

Привабливості музею просто неба — це зокрема будинки, типові для господарства олендрів (йдеться про житлові та господарські приміщення, а також про сільськогосподарську техніку). Можна побачити будинок школи, датований 1901 роком (всередині є парти, а в них — загиблення для чорнильниць). Тут є також храм Євангельської Аугсбурзької Церкви та цвинтар. Пам'ятки, що залишилися від олендрів, передали мешканці колишніх поселень, де проживали оленди. Вхід у музей безкоштовний.

Цікаве те, що повидло з цукрового буряка (оленди додавали до нього гарбуз або яблука) 2015 року внесли у Перелік традиційних харчових продуктів у категорії «Інші продукти в Мазовецькому воєводстві».

— близько 20 км від Плоцька

muzeumplock.eu

МУЗЕЙ ПРОСТО НЕБА У ВЪОНЧЕМИН ПОЛЬСЬКОМУ, що розповідає про поселення на берегах Вісли

→ fot. arch. MROT

→ Въончемін Польський
→ fot. Adam Jasinski

НА РУБЕЖІ ПІВНІЧНО-ЗАХІДНОЇ МАЗОВІЇ

– Дробін – Сєрпц – Бежунь – Млава –

→ КОСТЕЛ У МІСЦЕВОСТІ ДРОБІН
→ fot. Adam Bański

ПЕРЛИНА РЕНЕСАНСУ У ДРОБІНІ

Парафіяльний костел св. Станіслава Єпископа і Мученика у Дробіні датований першою половиною XVI сторіччя. В його інтер'єрі можна побачити один з найкращих прикладів ренесансного мистецтва в Польщі. Йдеться про надгробок Войчеха Криского, а також його батьків, Анни і Павла. Вправність майстра Санті Гуччи (автора надгробків Анни Ягайлонки і Зігмунда Августа на Вавелі) можна порівняти із роботою місцевого каменярського підприємства – це значно скромніший надгробок.

--- близько 90 км від Варшави

drobin.pl

→ МУЗЕЙ НАРОДНОЇ ДЕРЕВ'ЯНОЇ АРХІТЕКТУРИ У СЕРПЦІ
→ fot. arch. MŁOT

МУЗЕЙ НАРОДНОЇ ДЕРЕВ'ЯНОЇ АРХІТЕКТУРИ У СЕРПЦІ

Музей мазовецького села – це сучасний етнографічний комплекс, що знаходитьться у мальовничій долині – там, де збігаються річки Скрва і Серпеніца. Відвідувачі можуть побачити 72 об'єкти малої та великої архітектури. Будинки розташовано за схемою типового для Мазовії села, тобто в один ряд вздовж дороги. Відвідувачі можуть зазирнути до хат, господарських будівель, до млина та культових споруд (інтер'єр костелу привезеного з місцевості Дронжджев можна орендувати для богослужіння із

Мазовецьке воєводство

→ ХАТА З МІСЦЕВОСТІ ЧЕРМНО
→ fot. arch. MŁOT

вінчанням, хрестинами чи теж для іншої церемонії). Музей просто неба живе і змінюється разом із порами року: на полях росте збіжжя, а в городах – квіти та овочі. У господарствах можна побачити тварини, які вирошується у сільській місцевості, це корови, вівці, кози, гуси, кури, цесарки. У каретному сараї знаходиться виставка кінних повозок, що їздили дорогами Мазовії ще сто років тому. Поруч облаштовано галерею народних скульптур. У різні пори року експонуються тимчасові виставки, що присвячені найважливішим святам: Великодню та Різдву Христовому. Під час туристичного сезону (від травня до вересня) у кожну неділю та святковий день тут відбуваються заходи просто неба. Завдяки ним можна дізнатися про те, чим займалися і займаються селяни. Наймасштабніші з таких заходів – це «Збирання меду» (в липні), «Жнива» (в серпні) і «Викопування» (у вересні).

Етнографічний комплекс можна відвідати пішки або об'їхати у бричці. Аtrakціони цього місця – це не лише музеїні експозиції. Після прогулянки можна відпочити у корчмі «Погулянка» та з'їсти скібну хліба домашньої випічки змащеного смальцем. Якщо Ви шукаєте емоцій, можете відвідати школу верхової їзди, що працює при місцевому кінному заводі. На території музею знаходитьться також сучасний «Готель Скансен» - там можна переноочувати, організувати конференцію чи гарно відпочити.

У місті Серпці варто відвідати тимчасові виставки, що експонуються в ратуші (це філія Музею мазовецького села), а також відвідати Санктуарій Матері Божої у Серпці. У храмі знаходитьться скульптура Матері Божої Незламної Надії.

— близько 30 км за дорогою S10 у напрямку Торуні

mwmskansen.pl

→ ХАТА СІЛЬСЬКОГО СТАРОСТИ
з місцевості Дзержонзія
→ fot. arch. MWOT

→ КОСТЕЛ З МІСЦЕВОСТІ
ДРОНДЖЕВ
→ fot. arch. MWOT

→ КАРЕТНИЙ ДВОР
→ fot. arch. MWOT

→ ВИСТАВКА У КАРЕТНОМУ ДВОРІ
→ fot. arch. MWOT

→ МУЗЕЙ МАЛОГО МІСТА У БЕЖУНІ
→ fot. NiuPro CC BY-SA 3.0, WC

МУЗЕЙ МАЛОГО МІСТА У БЕЖУНІ

В центрі Бежуні, на вул. Замковій, міститься унікальний Музей Малого міста. Експозиція та атмосфера цього місця переносять гостей у світ провінційного містечка XIX сторіччя. Тут дуже старанно та із дбайливістю про деталі аранжували інтер'єри будинків. Вони нагадують про те, що колись в них знаходилося та про тих, хто в них працював чи мешкав. Відтворено інтер'єр будинку початку XIX сторіччя, у якому колись жив і працював поет Стефан Голембівський. Ми також можемо побачити колишній шпиталь із кабінетом та помешканням лікаря. Завдяки мультимедійним панелям ми самі можемо дізнатися про хвороби, від яких у XIX сторіччі потерпали місцеві, а також про те, як – відповідно до рекомендацій місцевого

→ ПАМ'ЯТНИК НА ПОЛІ БОЮ 1939 РОКУ
→ fot. Krzysztof Napierski (UM Mława)

лікаря, доктора медицини Вольського – лікували ці хвороби. Увійшовши до колишнього зерносховища, ми побачимо майстерні рибалки та столяра, а також пральню.

--- близько 25 км дорогою на Млаву

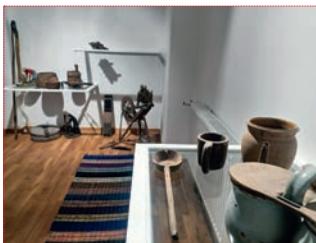
→ ОДНЯЗ З УКРИПТИВ 1939 РОКУ
→ fot. Małgorzata Grzywacz (UM Mława)

→ БУДИНОК МУЗЕЮ ЗАВКІЦНЯ
и ОКОЛІЦЬ → fot. arch. MZŁ

→ ПОСТОЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ МУЗЕЮ
фот. arch. MZŁ

УКРІПЛЕННЯ У МЛАВІ

У перші дні Другої світової війни північна околиця Млави стала місцем запеклого спротиву польського війська, що входило до Армії «Модлін» (8 і 20 піхотні дивізії). **Про цю боротьбу нагадує Пам'ятник польському піхотинцеві, що встановлено в Унішках Завадських.** Монумент можна побачити, ідучи дорогою державного значення №7. Це не єдина згадка про битву, що тут відбулася. По околиці розкидані декілька десятків бойових укріпіттів, що утворюють так звані Млавські позиційні укріплення. Влітку 1939 року, використовуючи гарний ландшафт, військо почало підготувати лінію польських укріплень. Їх ядром мали бути 93 залізобетонні укріплення. До початку Другої світової війни вдалося побудувати близько половини з них. Більшість збереглася до наших днів і їх можуть відвідати туристи (через укриття веде червоний «Млавський туристичний маршрут»).

Якщо Ви будете поблизу, варто під'їхати на пл. Ринок у Млаві. Зверніть увагу на кам'яниці початку ХХ сторіччя із сецесійною орнаментикою, а також на костел Святої Трійці. Неподалік знаходитьться Музей землі за річкою Вкрою, а у ньому – експозиція присвячена історії Млави й околиць, а також природі північної Мазовії.

--- 50 км від Бежуні, близько 4 км на північ від Млави

mlawa.pl

→ ПЛ. РИНОК У МЛАВІ
→ fot. Adobe Stock

ТАМ, ДЕ ЗЛИВАЮТЬСЯ ТРИ РІКИ

– Помежувек – Станиславів – Модлінська фортеця – Закрочим –
– Червіньськ над Віслою –

ПОМЕХУВЕК

Околиці місцевості Новий Двір Мазовецький — це місце, де зливаються три ріки: Вісла — найбільша ріка та королева польських рік, що тече з півночі на південь, а також Нарва і Вкра.

Екскурсію варто розпочати у Помежувку. **Парк «Долина Вкри»** — це досконала пропозиція екскурсії цілими родинами. Найбільший атракціон — це 200-метрова стежина, що... висить над землею, у кронах дерев, на висоті від 2,5 до майже 7 метрів. З містків-гойдалок та декількох «гнізд» на деревах можна спостерігати за птахами, які живуть у парку. Щоб легше було їх віднайти, читайте те, що написано на інформаційних дошках вздовж маршруту. Коли Ви зайдете на землю, на вас чекають: **природознавча стежина, підготовлена місцевими лісниками; прибережний пішохідний місток; галевина із моделями метеликів та бабок у масштабі 50:1; виплетені з лози фігури тварин; вежа висотою 15 метрів (із оглядовим майданчиком); місця для пікніків; дитячий майданчик; канатний парк.** Трохи відпочити можна на піщаному пляжі або прогулюючись набережною вздовж Вкри. Вхід на маршрут між кронами дерев, на вежу із оглядовим майданчиком та у канатний парк — платний.

dolinawkry.pomiechowek.pl

На відстані близько 2 км від парку, у напрямку Нового Двору знаходиться III Форт Модлінської фортеці. У часи Другої світової війни німці влаштували тут табір кримінальної поліції. З огляду на умови перебування в'язнів, а також на

ПЛЯЖ НА БЕРЕЗІ РІКИ ВКРИ
→ fot. arch. UG w Pomiechowku

СТЕЖКА У КРОНАХ ДЕРЕВ
→ fot. arch. UG w Pomiechowku

ОГЛІДОВА ВЕЖА
→ fot. arch. UG w Pomiechowku

Мазовецьке воєводство

НА ЛУКАХ БІЛЯ ГИРЛА РІЧКИ ВКРИ
→ fot. S.HG

ІІІ ФОРТ МОДЛІНСЬКОЇ ФОРТЕЦІ
→ fot. Zbigniew Strucki, CC BY-SA 3.0, WC

брутальність охоронців, його називають найбільшою катівнею Східної Мазовії. Загалом у таборі перебувало 50 тис. в'язнів, загинуло близько 12 тис. з них. Фортецю можна відвідати за невелику оплату (www.twierdzamodlin.pl), можлива також екскурсія у режимі онлайн.

--- близько 40 км від Варшави

ЦЕРКВА У СТАНІСЛАВІ
→ fot. Loraine, CC BY-SA 3.0, WC

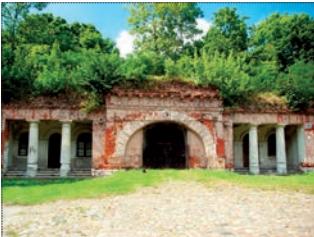
СТАНІСЛАВІВ

Їдучи у напрямку Модлінської фортеці, ліворуч ми помітимо золотий купол церкви св. Олександри у Станіславові. Невеликий православний храм був побудований наприкінці 30-х років ХХ ст. на місці попереднього, датованого XIX ст. У царські часи до місцевостей поблизу Модлінської фортеці привезли православне населення, яке проживало у російській глибинці. Інтер'єр храму можна оглянути влітку щонеділі (від 12:00 до 16:00), а також у робочі дні — за умови попередньої домовленості (www.orthodox.org.pl).

--- 0,5 км від форту

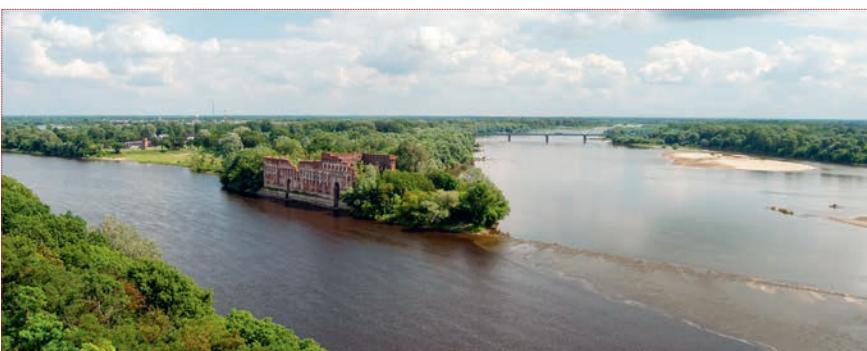
БРАНА КНЯЖЯ
ПОНЯТОВСЬКОГО
→ fot. GHG

МОДЛІНСЬКА ФОРТЕЦЯ

Модлінська фортеця знаходиться у гирлі ріки Нарва, що тут впадає у Віслу. Її було побудовано у XIX ст. В роки незалежності Польщі тут знаходився гарнізон Війська Польського. Вже небагато хто пам'ятає, що саме у Модліні 1918 року було засновано перший порт Військово-Морського Флоту Польщі, тут працювала також військова суднобудівна верф. Фортеця знаменита також тим, що 1939 року героїчно захищалася від німців. Командувач польських захисників, генерал Віктор Томме, капітулював лише тоді, коли поразка була вже очевидною — стало відомо, що впала Варшава та закінчилися боєприпаси.

ГИРЛО РІКИ НАРВА НА ВІСЛІ ТА
РОЗВАДИННИ ЗЕРНОСКОВИЦІ
→ fot. GHG

Нині будинки та фортифікаційні споруди доступні для туристів. Їх можна побачити у супроводі екскурсовода або самостійно. Любителі гострих відчуттів можуть відвідати фортецю вночі. Ті, кого цікавить історія білої ведмедиці з Модліна, можуть вибрати туристичний маршрут «Баськи Мурманської» (www.baskamurmanska.pl). Кіномани віднайдуть тут місця, де знімалися відомі польські фільми: *Ц. к. Дезертири, Полковник Квятковський, Пан Тадеуш, Кілер* та багато інших.

Відвідавши будинки фортеці, варто зазирнути до Офіцерського казино, що було відновлене та відчинене восени 2023 року. Поруч із казино знаходиться Музей вересневої кампанії та Модлінської фортеці.

--- близько 6 км від Станіславова

twierdzamodlin.pl

ФОРТЕЦЯ МОДЛІН
→ fot. GIG

ВОДОНАПІРНА ВЕЖА
→ fot. GIG

ЗАКРОЧИМ

У Закрочимі можна побачити згадки про часи, коли ця місцевість та її околиці були знамениті. Це культові споруди: костел Воззвіження Хреста Господнього періоду готики й ренесансу, а також костел та монастирський комплекс отців капуцинів, що був побудований в епосі бароко. На пл. Ринок ми побачимо цікавий пам'ятник у формі ліхтаря. Він нагадує про мужність листопадових повстанців та про встановлення Сеймом Царства Польського ордену Зірка витримки (встановлений 1831 року, ніколи ж нікому не був вручений).

--- близько 3 км від Модлінської фортеці

ПІД ПОКРОВОМ СВ. ЛАВРЕНТИЯ
→ fot. GIG

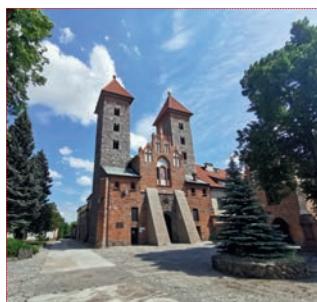
КОСТЕЛЬ ОТЦІВ КАПУЦИНІВ ПІД ПОКРОВОМ СВ. ЛАВРЕНТИЯ
→ fot. arch. UG w Zakroczymiu

ЧЕРВІНЬСЬК

На високому узбережжі Вісли стоять костел у Червінську – він безумовно переважає в околичному ландшафті завдяки високим вежам. Храм було побудовано у першій половині XII ст., це один з небагатьох в Польщі прикладів збереження романського стилю. Okрім кам'яних мурів, до наших часів зберігся витіюватий різьблений романський портал і фрагменти барвистих фресок. В монастирі, що прилягає до храму, знаходиться Місіонерський музей ордену салезіанців, а також експозиція, що нагадує про кардинала Августа Глонда. 1410 року через Віслу, що пливе нижче костелу, переправлялися польські війська, що вирушали на Грюнвальдську битву.

--- близько 24 км дорогою на Вишогрод

КОСТЕЛЬ ЧЕРВІНЬСЬКУ
→ fot. Adam Jasinski

«МАЗОВЕЦЬКА МАЗУРІЯ», ТОБТО ГОСТИНІНЬСЬКЕ ПООЗЕР'Я

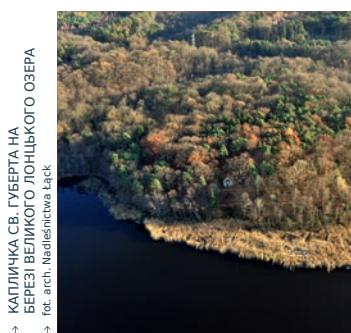
– Лонцк – Новий Дунинів – Гостинін – Санники –

→ ЗДВОРСЬКЕ ОЗЕРО
→ fot. Adobe Stock

→ ЛЮЦЕНЬСЬКЕ ОЗЕРО
ВЗИМКУ → fot. Krzysztof Michalak

→ КАПЛИЧКА СВ. ГУБЕРТА НА
БЕРЕЗІ ВЕЛИКОГО ЛОНЦЬКОГО ОЗЕРА
→ fot. arch. Nadleśnictwa Łąk

Мазурія в Мазовії? Можливо, що це визначення дещо на виріст, але воно стосується унікального комплексу понад 40 льодовикових озер у Гостинінському поозер'ї, що оточені сосновими лісами.

Приозер'я – це комплекс озер, що розташовані головно на території **Гостинінсько-Влоцлавського краєвидного парку** або поруч із ним. Варто поїхати на берег Білого озера (одного з найчистіших у Польщі), до **Люценського озера** (це третя за величиною водойма Гостинінського приозер'я). Не завадити побачити також **Здворське озеро, що розташоване у Плоцькій долині, у гміні Лонцк**. Це найбільше озеро з групи водоймищ Гостинінського поозер'я.

ЛОНЦК

У Лонцку є неоренесансний палац, побудований у 1872–1873 роках за проектом Корнеля Габрієльського. У палаці мешкав Ніколай Фугрман, офіцер російської армії та володар маєтку Лонцк. Пізніше палац став резиденцією маршала Польщі Едварда Ридза-Сміглого. Довкола палацу є краєвидний парк, закладений у XIX ст., із старими деревами та озером. Потойбіч озера знаходиться каплиця палацу під покровом святих Петра і Павла, побудована в кінці XIX ст. У Лонцку знаходиться також **Державний племінний завод жеребців**, що був заснований 1923 року.

Мазовецьке воєводство

→ ПАЛАЦ У ЛОНЦКУ ТА ВЕЛИКЕ ЛОНЦЬKE ОЗЕРО
→ fot. arch. Nadleśnictwa Łąk

Палац, племінний завод, а також чудове озеро вабили сюди кінорежисерів. У Лонцку знімали сцени з двох серій фільму „Stawka większa niż życie” («Ставка більша за життя»), а також знімали фільми: „Szatan z siódmej klasy” («Сатана з сьомого класу»), „Cwał” («Чвал») та „Ogniem i mieczem” («Вогнем і мечем»). В озері купалася Хелена Курцевічувна (котру грала Ізабелла Скорупко), а біля каплиці св. Губерта (що стоїть у лісі) відбувалася дуель Михала Володийовського й Богуна.

→ ВЕЛІКЕ ЛОНЦЬКЕ ОЗЕРО
→ fot. Adobe Stock [Grzegorz Piaskowski]

НОВИЙ ДУНИНІВ

Під час мандрівки Гостинінсько-Влоцлавським поозер'ям варто зупинитися у **Новому Дунінові**. Там привертає увагу неоготичний палацик, що – з огляду на розміри – називають «**малим замком**». Палацик було зведені у 1835–1840 рр. Будівлю оточують стави. 1959 року палацик було внесено до Держаного реестру пам'яток архітектури. Нині цей об'єкт знаходиться у приватній власності. Тут відкривається панорама на Віслу. Є також пристань.

— близько 18 км через Сочевку

nowyduzinow.info.pl

→ ПАЛАЦІК У НОВОМУ ДУНИНОВІ
→ fot. Zdjęcia z polskiej Wikipedii, CC BY-SA 2.5, WC

ГОСТИНІН

У центрі Гостиніна варто звернути увагу на старий **Замок Мазовецьких Князів. Гроші на його побудову передав Семовіт III**; об'єкт будували на заздалегідь наскріпованому пагорбі. Зараз у замку знаходитьться готель, є можливість проведення конференцій. У найближчому майбутньому в будинках, що на вул. Флоріанській, планують облаштувати Музей Гостиніна, присвячений місту й околицям. Це буде філія музею Мазовії в Плоцьку.

→ ЗАМОК МАЗОВЕЦЬКИХ КНЯЗІВ
→ fot. Adobe Stock

В околицях Гостиніна знаходяться природні заповідники. Перший з них, під назвою **«Долина Осетниці»**, було утворено 1988 року з метою збереження унікального ландшафту на зламі річки Осетниці. Заповідник «Дибанка» утворили 1988 року, з метою захисту північної частини довгого Гостинінського насипу (пагорба). Заповідник **«Джевце»** було засновано 1988 року з метою збереження лісів, де переважають граби та дуби. Вони знаходяться на території прадолини річки Скрва Ліва.

— близько 18 км від Нового Дунінова

gostynin.pl

→ ОЗЕРО ПРИТОЧНЕ
→ fot. Krzysztof Michałak

↪ ІНТЕР'ЄР ПАЛАЦУ

↪ ПАРКУ САННИКІВ

↪ КОНЦЕРТ ШОПЕНА

- МУЗИКА - ПОЕЗІЯ

↪ fot. arch. ECA

САННИКІ

Продовжуючи екскурсію околицями Гостинінського приозер'я варто зупинитися також в Санниках, куди відвідувачі щиро запрошує **Європейський художній центр ім. Фридерика Шопена**.

Ця культурна установа знаходитьться у чудово відреставрованому палаці, побудованому на межі XIX і ХХ століття. Найвідоміший польський композитор перебував тут впродовж двох літніх місяців 1828 року. В будинку збереглася оригінальна поліхромія кінця XVIII та перших десятиріч ХІХ сторіччя. 2011 року на території парку проводилися археологічні роботи, під час яких було знайдено фундамент садиби датованої XVII сторіччям. Інша знахідка - це підземний тунель під підлогою палацу. У вищезгаданому Центрі проводяться кіносеанси та демонстрації мультимедіа, концерти, театральні вистави та вернісажі. Є також освітня пропозиція - уроки, темою яких є життя і творчість Фридерика Шопена, а також тематичні майстер-класи присвячені народним традиціям, музиці, говоркам. У Центрі можна також побачити костюми з різних регіонів Польщі, зокрема з Санників й околиць.

--- близько 35 км через Лонць та Гомбін

ecasanuki.pl

↪ ПАЛАЦ У САННИКАХ

fot. arch. ECA

КАМПІНОСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПАРК

Кампіноський національний парк розташований по сусіству із столицею Польщі. Те, що лісовий комплекс знаходиться поблизу великого міста — унікальне явище у європейському масштабі. 2000 року ЮНЕСКО визнало цей комплекс Світовим заповідником біосфери. Парк було засновано 16 січня 1959 року, а доклалися до цього Роман і Ядвіга Кобендензи.

– ІЗАБЕЛІН – ПАЛЬМИРИ – ГРАНИЦЯ – ЮЛІНЕК –

Парк охоплює територію Кампіноської пущі у прольдовиковій долині Вісли (звідси болотисті та дюнні ділянки в ландшафті парку), у західній частині Варшавського басейну. **Площа парку становить 8 544,33 гектарів, з них 72,40 гектарів займає Центр вирощування зубрів у Смадзевіце, що на території Лодзинського воєводства.** Довкола парку є зона, що охороняється — це ареал 37 756 гектарів. Ймовірно на території Кампіноського національного парку живе половина, тобто близько 16,5 тис. місцевих — характерних для Польщі — видів тварин. Тут свої гнізда мають птахи, зокрема журавель, коростель, лелека чорний, сіра чапля, малий підорлик. Тут живуть також сссавці, зокрема дикий кабан, козуля, олень та лось — символ парку. До представників хижаків належать вовки, куниці, лисиці, еноти та рисі. 1951 року, перед утворенням Парку, відбулася ре-інтродукція лося (лосі з Кампіноського національного парку — це одна з двох найстабільніших в усій Польщі популяцій цього виду). 1980 року до пущі повернулися бобри, а 1992 року — рисі. Зараз у парку живе близько 350 особин лося, 5–7 особин рисей, дві вовчі родини (близько 20 особин) та 25 родин бобрів (близько 100 особин). В парку та довкола нього росте близько 74 видів дерев, зокрема: сосна звичайна, вільха чорна, берези (повисла та пухнаста), а також дуби (черешчатий/звичайний та скельний). Серед багатьох видів рослин Ви знайдете вовче лико (вовчи

ДОВГЕ БОЛОТО
↑ fot. arch. Kampińskiego PN

ЛІС НА ДІСНІ
↑ fot. arch. Kampińskiego PN

МОЛОДИЙ ЛОСЬ
↑ fot. arch. Kampińskiego PN

«ССРАКІВ» — ТЕРІТОРІЯ, ЩО ПІДЛЯГАЄ СУВОРІЙ ОХОДІ
↑ «ССРАКІВ» — fot. arch. Kampińskiego PN

→ ТРАВНЕВА КОНВАЛІЯ
→ fot. arch. Kampinoskiego PN

ягоди), лілію лісову, сон широколистий/розкритий та сон-траву лучну, плющ звичайний.

Парк унікальний — окрім привабливої флори та фауни (завдяки яким він також є місцем для відпочинку) тут знаходиться скарбниця міські національної пам'яті. Владислав Ягайлло зі своїм військом ішов узліссям під Гріонвалд. Пуща була місцем воєн, боїв та битв. Тут знаходяться цвинтарі та могили, що нагадують про полеглих.

kampinoski-pn.gov.pl

ІЗАБЕЛІН

В будинку дирекції Кампіносського національного парку, що в Ізабеліні, на вул. Тетмаєра, 38 знаходиться Освітній центр **Кампіносського національного парку**. Він займається освітньою діяльністю, організовує майстер-класи та семінари-практикуми, тематичні заняття.

--- близько 15 км від Варшави

→ МЕМОРАЛ «ПАЛЬМІРИ»
→ fot. arch. MROT

ПАЛЬМІРИ

Символом німеcko-фашистських злочинів є меморіал у Пальмірах. Тут знаходяться могили понад 2000 жертв масових вбивств. Німці таємно вбивали людей у цій пущі та в інших лісах, що під Варшавою. Експумгаційні роботи було розпочато 1946 року. 1973 року було утворено Музей боротьби та мучеництва. Нинішня назва — це Меморіальний музей «Пальміри» (філія Музею Варшави), що 2011 року отримав новий будинок. Постійна експозиція присвячена екзекуціям 1939–1943 років, а також подіям у Пальмірах та Кампіноській пущі часів Другої світової війни. Крізь скляні стіни об'єкту можна побачити цвинтар і ліс, що був свідком трагічних подій. Стіни музею виконані з кортенівської сталі — у ній просвердлили отвори, що символізують сліди від куль.

→ ЦВИНТАР У ПАЛЬМІРАХ
→ fot. arch. MROT

--- близько 7 км від Ізабеліна

→ ЦВИНТАР У ПАЛЬМІРАХ
→ fot. arch. Kampinoskiego PN

ГРАНИЦЯ

На узбіччі Кампіноської пущі, у селищі Границя знаходиться (відреставрований) Музей Кампіноської пущі. Зараз це Освітньо-музейний центр ім. Ядвігі та Романа Кобенців. Музей було засновано у 60-ті роки ХХ сторіччя в будинку, де колись були помешкання касирів. 1990 року у Границі утворили один з перших у польських національних парках Освітньо-музейний центр. Новітній освітньо-музейний комплекс збагачує освітню та культурну пропозицію Кампіноського національного парку. Частину центру становить Музей народної архітектури околиць Кампіноської пущі із відреставрованими будівлями. Поблизу центру знаходиться Алея третього тисячоріччя (закладена 1999 року). На ній ростуть дуби, посаджені відомими в Польщі особами. Є також поляна для відпочинку та автостоянка. Звідси варто піти на прогулянку вздовж визначених маршрутів або освітньої стежини.

Якщо Ви не боїтесь духів та вважаєте себе сміливими, відвідайте місце, що залишилося від неіснуючого села. Кажуть, що вночі там страшно! Відвідайте Бромежик. Необхідно йти повз ліс від музею народної архітектури в Границі на північний захід. В лісі Ви побачите капличку-будиночок св. Терези, а далі, йдучи вглиб лісу — фундаменти будинків. Встигніть повернутися перед настанням ночі!

--- близько 34 км від Ізабеліна

Прогулянка стежинами Кампіноської пущі

На прогулянку варто виrushити зокрема вздовж найдовшого в парку Зaborowska (kładka Zaborowska) — Ви знайдете його за допомогою Google Maps. Є також місток — прогулянкова доріжка, що веде повз Лужкову Гору — це одна з найвищих (100,6 м над рівнем моря) та найкраще збережених класичних параболічних дон Кампіноської пущі. У 60-ті роки ХХ сторіччя тут побудували будинки із підземними коридорами. З плинном часу об'єкти руйнувалися, зараз поміж руїнами живуть кажани, які впадають у зимову сплячку. На малі варто позначити поляну для відпочинку під назвою «Опалень», що радо відвідують туристи (це частина освітньої стежини). Вартий уваги також місток довкола Лугів метеликів. Тут втілюється у життя проект із відновлення водно-болотних угідь. Вони є домівкою для тих видів метеликів, що зникають.

Чи Ви хочете побачити пустиню в Мазовії? Кампіноська пустиня — Грохальські піски — це найбільша в Польщі територія піщаних дюн. Вона вважається однією з найкраще збережених зоново внутрішніх дюн в Європі. Ви знайдете також покинutий будинок лісника (це було місце подій

МУЗЕЙ НАРОДНОЇ АРХІТЕКТУРИ У МІСЦЕВОСТІ ГРАНИЦЯ
→ fot. arch. Kampińskiego PN | арх. Місцевості Границя

МУЗЕЙ У МІСЦЕВОСТІ ГРАНИЦЯ
→ fot. arch. Kampińskiego PN | арх. Місцевості Границя

ХАМПДАФНА ЧАЙКОВА
→ fot. arch. Kampińskiego PN | арх. Хампдафна Чайкова

МИСТОК «КАЛІСКО»
→ fot. arch. Kampińskiego PN | арх. Каліско

МИСТОК НА ЛУЖКОВІЙ ГОРІ
→ fot. arch. Kampińskiego PN | арх. Лужкова гора

» ПОЛЯНА ДЛЯ ВІДПОЧИНКУ «ЛОПІХА»

» КАПЛИЦЯ СВ. ТЕРЕЗИ
» fot. arch. Kampinoskiego PN

» ЮЛІНЕК ПАРК
» fot. arch. Julinek Park

польського фільму жахів). Будинок знаходитьться у селі Рибітев, на території Зони стислої заповідної охорони «Рибітев». Це недалеко від садиби «Баторівка» з тваринницькою фермою.

Кампіноський національний парк суверо охороняється державою. Відвідуючи його, необхідно пам'ятати про стисле дотримання встановлених правил. Пішохідний, велосипедний та лижний туризм дозволені виключно у визначених для цього зонах та на встановлених маршрутах, і тільки вдень (від сходу до заходу Сонця). Кінний туризм, пікніки, проведення масових заходів (рейди, зльоти, зустрічі тощо, у яких братимеме участь більше 20 осіб) можливі лише після отримання дозволу дирекції парку. Такий дозвіл необхідно отримати також тоді, коли Ви плануєте використання парку для освітньої та наукової роботи, для творчої роботи (живопис, фотографування, кінознімання тощо), а також для торгівлі та надання послуг. Те ж стосується використання вогню. Для осіб, які втомлюються від мандрівок, є зони відпочинку. Там можна поїсти, сковатися від дощу чи сонця. На території парку є дванадцять галявин для відпочинку, де встановлені навіси, лавочки, лавки (на галявинах Якубув та Ліпкув є дитячі майданчики).

ЮЛІНЕК

Варто знати, що в захисній зоні довкола Кампіноської пущі знаходитьться велика туристична привабливість Мазовії. Колись це була Школа циркової майстерності, а зараз це «Юлінек Парк» – один з найбільших в Польщі парків з атракціонами для цілих родин.

28 листопада 2023 р. Польська туристична організація, а також регіональні туристичні організації надали цьому паркові Сертифікат Польської туристичної організації. Парк брав участь у конкурсі «Найкращий туристичний продукт». Наданий сертифікат – це найважливіша нагорода у туристичній галузі. Він означає, що відвідування об'єкта рекомендують туристам, а послуги, що там надаються – на найвищому рівні.

» ЮЛІНЕК ПАРК
» fot. arch. Julinek Park

ЦІКАВИНКИ ЗАХІДНОЇ МАЗОВІЇ – ФАБРИЧНЕ ПОСЕЛЕННЯ, ВУЗЬКОКОЛІЙНА ЗАЛІЗНИЦЯ ТА РІДНА ЗЕМЛЯ ШОПЕНА

– Жирадів – Сохачів – Желязова Воля –

ЖИРАРДІВ

Старовинний центр Жирадова, де багато будівель з червоної цегли, унікальний у європейському масштабі. Це зразковий приклад фабричного поселення, що утворилося на зламі XIX та ХХ століть та збереглося у 95%. Старе фабричне поселення знаходилося на території колишньої Фабрики лляних виробів, ії первім директором був Філіп де Жирад. На цій фабриці застосували винахід де Жирада – механічну льонопрядильну машину, що викликала революційні зміни у льонопромисловості по всій Європі. Назва міста Жирадів походить від прізвища Жирад. Поселення, що поруч із тодішньою фабрикою, побудували Карл Діттріх і Карл Хілле. В рамках ревіталізації колишніх постіндустріальних територій почали оформляти інтер'єри у стилі «лофт де Жирада». Територія поселення та постіндустріальні території загальною площею близько 70 гектарів внесені у перелік Пам'яток історії – у ньому знаходяться найбільш захищені пам'ятки архітектури Польщі.

--- близько 45 км від Варшави

zyradow.pl

→ ПАМ'ЯТНИК ФІЛОПОДІЙНИХ
В ЖИРАРДОВІ → fot. arch. MROT
→ fot. arch. MROT

→ КОСТЕЛ МАТЕРІ БОЖОЇ УПІШТЕЛЬСЬКІ
В ЖИРАРДОВІ → fot. arch. MROT
→ fot. arch. MROT

→ БУДИНОК МУНІЦІПАЛЬНОЇ - ПАМ'ЯТКА
АРХІТЕКТУРИ → fot. arch. MROT
→ fot. arch. MROT

У віллі Карла Діттріха знаходитьться **Музей Західної Мазовії**. У ньому зібрані експонати, що пов'язані, зокрема, із історією Жирадова, фабрики лляних виробів та традиційною матеріальною культурою

Мазовецьке воєводство

→ ПАМ'ЯТКА ИСТОРІИ - КОЛІШНЄ ФАБРИЧНЕ
ПОСЕЛЕННЯ → fot. arch. MROT
→ fot. arch. MROT

→ ВІЛЛА ДІТРІХА – МІСЦЕЗНАХОДЖЕННЯ МУЗЕЮ
→ fot. Tauron, CC BY-SA 3.0 pl, WCC

мешканців міста. Тут можна побачити унікальну панораму Жирардова 1899 року – це акварель з видом на фабричне поселення з висоти пташиного польоту. Роботу – для Всесвітньої виставки в Парижі – виконали на замовлення власників Фабрики льняних виробів в Жирардові. Постійну експозицію музею утворила галерея робіт Юзефа Рапацького, а філію музею – кабінет письменника Павла Гульки-Лясковського – він переклав на польську «Пригоди бравого вояка Швейка» Ярослава Гашека. Кабінет письменника знаходиться поза будинком музею, у колишньому помешканні письменника на вул. Нарутовіча, 34.

muzeumzyrardow.pl

→ МУЗЕЙ ЛЬОНОПРОМІСЛОВОСТІ ІМ. ФІЛІПА ДЕ ЖИРАРА
→ fot. arch. MROG

Місцем, де нині можна дізнатися, як колись виглядала льонопрядильна фабрика, є **Музей льонопрядіння ім. Філіпа де Жирара**. Відкриття музею відбулося 2015 року в одному з будинків фабричного комплексу, куди вдалося перенести старі машини та приладдя колишньої льонопрядильні. Колишні працівники фабрики показують, як працювали машини та розповідають про них. Зараз льонопрядіння відбувається лише з освітньою метою. На території музею є Промислова тваринницька ферма, на якій живуть верблюд Стефан, вісли, альпаки, вівці, собака та козлики.

muzeumlniarstwa.pl

→ РОЗВАДИННИЙ ЗАМКУ В СОХАЧЕВІ
→ fot. AdobeStock (Artur Bojarowski)

→ МУЗЕЙ ЗАЛІЗНИЦІ
→ fot. Mata Przygoda

СОХАЧІВ

Найбільший туристичний найбільша туристична привабливість **Сохачева – це Музей вузькоколійної залізниці**. Це одне з небагатьох місць в Європі, де дуже багато вузькоколійних залізничних транспортних засобів – тут експонуються 163 одиниці. Окрім історичного рухомого складу в музеї знаходиться експозиція «Історія сохачевської вузькоколійної залізниці 1922–1984». Від весни до осені музей запрошує на екскурсію вузькоколійкою ретро – з Сохачева до Кампіноського національного парку. З вікон можна побачити цікаві пам'ятки історії та культури, зокрема руїни найстарішого у Сохачеві будинку – Замку мазовецького князів. У Брохові знаходиться ренесансний парафіяльний костел св. Роха і св. Ioанна Хрестителя – там вінчалися батьки Фридрика Шопена, які пізніше охрестили його у цьому ж храмі. Вільче Туловіске – це кінцева станція вузькоколійки, а у Туловіце на березі річки Ласіци на туристів чекає пікнік із стравами гриль та вогнищем.

У Сохачеві варто відвідати також історичну пл. Ринок, а на ній – Музей Сохачева й околиць, а також Музей Битви на березі Бзури. Другий музей розповідає про важливі події вересня 1939 року.

На увагу заслуговують теж міські крамниці 1828–1833 років, а ще – один з найстаріший в Польщі єврейських некрополів, заснований на зламі XV і XVI сторіч.

--- близько 30 км від Жирадова

muzeumsochaczew.pl

→ КОСТЕЛ У БРОХОВІ
→ fot. Adobe Stock

ЖЕЛЯЗОВА ВОЛЯ

Поблизу Сохачева знаходиться Желязова Воля. В історичному маєтку Скарбеків познайомилися батьки Фридерика – Юстина й Миколай, а потім там само народився Фридерик. Нинішній сучасний Дім народження Фридерика Шопена (філія Національного інституту Фридерика Шопена) – це колишній флігель маєтку Скарбеків, перебудований у садибному стилі. В інтер'єрі на відвідувачів чекає експозиція, що розповідає про історію цього місця, чекають унікальні пам'ятки: книжки з бібліотеки Миколая Шопена, перші видання музичних творів юного Шопена, лист 17-річного Фридерика до родичів. Садибу оточує мальовничий парк у долині ріки Утрати, що 2010 року пройшов модернізацію. Відпочиваючи серед цікавих видів дерев та рослин, варто послухати сонливі концерти музики Шопена у виконанні найвидатніших польських та зарубіжних піаністів, всесвітньо відомих професорів фортепіано, а також лауреатів Міжнародного конкурсу піаністів ім. Фридерика Шопена.

--- близько 7 км від центру Сохачева

muzeum.nifc.pl

→ ІНТЕР'ЄР САДИБИ
→ fot. Marcin Czechowicz / NIFC

→ ПОРТРЕТ КОМПОЗИТОРА
→ fot. Marcin Czechowicz / NIFC

→ ЖЕЛЯЗОВА ВОЛЯ
→ fot. Adobe Stock

МІСТО ГОЛГОФИ, УЗРІЧЧЯ ТА КРАЇНА САДІВ

– Гура-Кальварія – Черськ – Варка – Mnішев –

→ ТЕРиторіальнé Планування місцевості Гура-Кальварія
базується на плані хреста
→ fot. arch. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

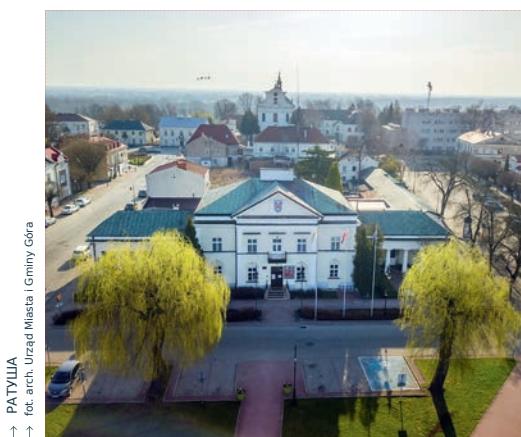
→ Палац Епіскопів, побудований у другій половині XVII ст.
→ fot. arch. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

Колись місто **Гура-Кальварія** називали Новим Ерусалимом. Місто, якому понад 350 років (засновником був єпископ Стефан Вежбовський), побудували із взяттям до уваги просторового плану Ерусалиму. 1990 року історичне планування міста Гура-Кальварія було внесено до Реєстру пам'яток архітектури (збереглося 80% цього планування). Місто знамените головною своїми культовими спорудами та пам'ятками сакральної архітектури.

Перш ніж Ви підійдете до них, зверніть увагу на пл. Ринок ім. Єпіскопа Стефана Вежбовського. **Ратушу в стилі класицизм було побудовано близько 200 років тому, а будинок з колонами, тобто торгові ряди – 1836 року.** До початку Другої світової війни тут були єврейські крамниці. Реконструкція колишніх магазинів відбулася у 50-і роки ХХ століття, зараз тут знаходяться фірми із наданням різноманітних послуг. З пл. Ринок йдіть вул. Пілсудського, дійдете до вул. Сайні. У будинку № 1 був Палац єпіскопів, побудований у другій половині XVII ст., потім там знаходився Мировий суд Черського повіту, а зараз в будинку працює Гмінна публічна бібліотека. Далі на вул. Сейни Ви знайдете барельєф Адама і Єви, які стоять під мазовецькою вербою. Автор пам'ятника, що нагадує про спільне коріння поляків та євреїв — це Броніслав Кшиштоф. Барельєф був відкритий 2011 року. Історія місцевості Гура-Кальварія нерозривно пов'язана з єврейською громадою; до початку XIX століття вони не могли оселятися на цих землях, а пізніше їх присутність була вже неможлива з приводу проведеного німцями Холокосту. Прогулюючись міськими вуличками, Ви побачите також Садибу

Мазовецьке воєводство

РАТУША
→ fot. arch. Urząd Miasta i Gminy Góra

цадика (в будинку проживали єврейські релігійні діячі та провідники), а також ѿдейський молитовний дім на вул. Піарській. Поблизу є також цвинтар: римо-католицької парафії, єврейський та вірян Євангельської Аугсбурзької Церкви. Зупиніться поруч із будинком колишнього Колегіуму піярів на вул. Шпитальній, а також поряд із казармами, побудованими у XIX ст. (нині тут знаходитьться готель).

Однією з культових споруд, що варто побачити, є колишній костел бернардинців. Нині це парафіяльний храм Непорочного зачаття Пресвятої Діви Марії, побудований за проектом Якуба Фонтанти, надвірного архітектора короля Станіслава Августа Понятовського. Поруч знаходитьться будинок монастиря, побудованого в середині XVIII сторіччя, а також каплиця св. Антонія цього ж періоду. Біля каплиці є Джерельце св. Антонія.

Варто звернути увагу на костел Воззвиження Хреста Господнього, що називають костелом «На гірці». Під час містерій Страстей Христових звідси вирушали паломники. Традицію відновили та пам'ятають про неї донині. Щороку у Вербну неділю в Гури-Кальварії відбувається Великодній ярмарок, а також Історичне свято міста — Містерія Страстей Господніх. Релігійне видовище нагадує про традиції Нового Єрусалиму. У підземелях костелу знаходиться крипта з мощами єпископа Стефана Вежбовського, який заснував Гуру-Кальварію. В каплиці монастиря обов'язково треба побачити Піету — восковий барельєф, датований XIV ст. — до Польщі його було привезено на спеціальне замовлення короля Зіг'мунда III Вази. Зверніть увагу на те, як на барельєфі зображеного Христа — постать має зуби зі слонової кістки та справжнє людське волосся.

В тій частині Гури-Кальварії, що називають Мар'янками, стоїть Храм Таємної Вечері під покровом Провидіння Господнього — він виглядає так само, як горниця Таємної Вечері в Єрусалимі. Храм було побудовано 1647 року. Зараз це Санктуарій св. отця Станіслава Папчинського, засновника ордену Отців Маріянів, сповідника короля Яна III Собеського. Цього священика називали «Апостолом Мазовії». В костелі є гробниця із мощами св. о. Станіслава. Біля Храму Таємної Вечері знаходитьться монастир, а в ньому — Музей св. о. Станіслава Папчинського.

— близько 35 км від Варшави

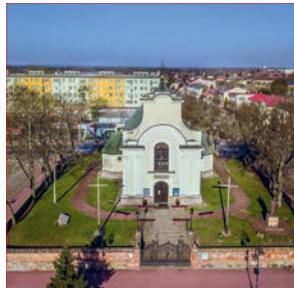
gorakalwaria.pl

ЧЕРСЬК

Черськ — це колишня столиця регіону, тут була резиденція князів Мазовії, місто було у власності польських королів. Головна туристична привабливість — це розвалини Замку князів Мазовії — готичної фортеці, що була побудована на межі

КОСТЕЛ НЕПОРОЧНОГО ЗАЧАТЯ ПРЕСВЯТОЇ ДІВИ МАРІЇ
→ fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

КОСТЕЛ ВОЗДВИЖЕННЯ ХРЕСТА ГОСПОДНЬОГО
→ fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria

КОСТЕЛ ТАЙНОЇ ВЕЧЕРІ ТА ПРОВІДНІЯ ГОСПОДНЬОГО, ПОБУДОВАНИМ 1674 РОКУ
→ fot. Urząd Miasta i Gminy Góra Kalwaria/ Robert Karczak

ЗАМОК У ЧЕРСЬКУ
→ fot. Adobe Stock

↑ ЗАМОК У ЧЕРСЬКУ з висоти пташиного польоту

↑ ЧЕРСЬК
↑ fot. arch. MROT

↑ КВІТУЧИЙ САД
↑ fot. GIG

XIV і XV сторіч. Завдяки цим пам'яткам архітектури Черськ є однією з перлин Центральної Польщі. Коли закінчується літо, а починається осінь, у замку відбуваються Європейські дні спадщини. Цей захід має вже багаторічну традицію. Фестиваль нагадує про польських річкових сплавників, оскільки колись Черськ був важливою для них зупинкою на маршруті до Торуні та Гданська. Відвідуючи фестиваль, варто пам'ятати про те, що Польща – це перша країна в Європі, що внесла традиції річкових сплавників до Державного реєстру нематеріальної культурної спадщини.

Колись Вісла протікала під самими мурами замку, однак з плином часу змінила русло; зараз до її берегів майже два кілометри. Старорічище, що називають Черським озером, знаходитьться біля підніжжя замку та охороняється як пам'ятка природи.

--- близько 3 км від центру Гури-Кальварії

↑ ПАМЯТНИК КАЗІМЕЖОВІ ПУЛАЛЬСЬКОМУ
↑ fot. arch. MROT

ВАРКА

Назва Варки, що була королівським містом у Короні Королівства Польського, відомої своїми пивоварними традиціями, ймовірно пов'язана із словом «варити». Туристи можуть відвідати місцеву пивоварню — це справжня туристична привабливість. 2017 року було утворено унікальний «Яблучний маршрут у Варці», а мандруючи ним, можна побачити, як виглядає праця в саду чи на виробничій лінії. Учасники екскурсії можуть самостійно зривати фрукти та вичавлювати з них сік. Про туристичний маршрут піклується Товариство «В.А.Р.К.А». До 2020 року маршрут пролягав територією гміни Варка, а пізніше охопив також Груєцький повіт.

ПЛ. РИНОК У ВАРЦІ

→ fot. arch. MROT

Прогулюючись пл. Ринок у Варці, варто звернути увагу на ратушу, побудовану 1805 року, а також на пам'ятник гетьманові Стефанові Чарнецькому — гетьман сидить на коні.

У Винярах, північно-східному районі Варки, варто побачити класицистичний плацік, побудований на початку XVII сторіччя. 1967 року тут відкрили **Музей ім. Казімежа Пуласького**, названий на честь особи, яка тут жила. Казімеж Пуласький був польсько-американським героєм, який присвятив своє життя боротьбою за незалежність обох народів. Постійній музейні експозиції — це: «Варка — місто, до якого доторкнулася історія», а також «Казімеж Пуласький та видатні поляки в США». — Виняри пахнуть вином та історією. Це незвичайне місце, що ви обов'язково повинні відвідати, — так музей заохочує туристів.

Варка розташована у чудовому місці на березі ріки Піліци. Пішохідна та велосипедна доріжка запрошує на прогулянки та катання на велосипеді. У Варці можна взяти напрокат байдарки та каное, і поплавти аж до гирла річки Піліца на Віслі.

--- близько 20 км від Черська

МНІШЕВ

Влітку 1944 року на березі Вісли, в районі Магнушева відбулися важкі бої польських загонів із німецькими військами. Успішна оборона на Варецько-Магнушевському плацдармі стала легендою. Про ці події нагадує музей просто неба — Бойовий музей 1 Армії Війська Польського. Він знаходиться у селі Мнішев. Тут можна побачити не лише польові укріплення та траншеї, але також два танки Т-34-85, кільканадцять гармат, гаубиць та зенітних установок, дві «Катюші», а також післявоєнну амфібію BAW.

--- близько 12 км від Варки

МІСЦЕНАХОДЖЕННЯ МУЗЕЮ
ПУЛАСЬКОГО → fot. arch. MROTМУЗЕЙ ПУЛАСЬКОГО
→ fot. arch. MROTМУЗЕЙ ПРОСТО НЕБА, ПРИСВЯЧЕНИЙ 1 АРМІЇ ВІЙСЬКА
ПОЛЬСЬКОГО → fot. Aneta Leszniowicz, SBV-5.0. WC

КОЗЕНІЦЕ ТА КОЗЕНІЦЬКА ПУЩА

– Козеніце – Кемпечкі-заповідник «Королівські джерела» –
Августів – Єдльня-Літнисько –

ПАЛАЦ У КОЗЕНІЦЕ
↑ fot. GNG

ПАМ'ЯТНИК КОРОЛЮ ВЛАДИСЛАВОВІ ЯГІЛЛІ
↑ fot. GNG

КОЗЕНІЦЕ

Нашу екскурсію ми розпочинаємо в Козеніце — так називається містечко, з яким пов’язана назва пущі. Пушта тягнеться аж до місцевостей Пьонкі та Радом. З Козеницької пущі брали деревину для будови мосту на Віслі, повз який 1410 року армія Ягайла переправлялася через цю ріку в Червінську. Про те, що міст було виконано в Козеніце, нагадує пам’ятник у поблизькому парку.

Будинок муніципалітету в Козеніце — це імовірно найбільша в Польщі будівля, де розташовані органи місцевого самоврядування. Муніципалітет знаходитьться у старовинному палацовому комплексі, що був побудований наприкінці XVII сторіччя для короля Станіслава Августа Понятовського. Наприкінці XIX сторіччя його перебудували у стилі французького ренесансу. 1939 року німці спалили палац, але після війни його відбудували та розмістили в ньому органи місцевого самоврядування. Вельми вражає увесь комплекс з величним фонтаном в центрі та чудовим парком довкола.

Регіональний музей ім. проф. Томаша Мікоцького в Козеніце, розташований у флігелі палацовового комплексу, працює від 70-х років ХХ ст. Тут є багато цікавих експонатів, пов’язаних з історією Козеніце. Можна побачити зокрема копію першого польського військового штуцера, що виготовляли в Козеніце наприкінці XVIII століття. Завдяки втручанню короля Станіслава Августа Понятовського (його погруддя стоїть перед будинком музею), в Козеніце розмістили перший в Польщі завод із виробництва зброї. В музеї є також цікаві колекції у царині етнографії та археології, можна побачити архівні фотографії Козеніце.

Мазовецьке воєводство

ПАЛАЦОВИЙ КОМПЛЕКС У КОЗЕНІЦЕ
↑ fot. GNG

В парку, праворуч від палацового комплексу, стоїть один з найстаріших в Польщі пам'ятників на честь відомого державного діяча – це Колона Зіг'мунда. Її встановили тут у 30-ті роки XVI століття на честь короля Зіг'мунда I Старого, який народився в Козеніце.

В Козеніце активно працює Центр відпочинку та спорту, що знаходитьться у сосновому лісі, на березі Козеніцького озера. Там є пляж, тренажери просто неба, концертна раковина, курорти, пансіонат і ресторани.

--- близько 90 км від Варшави

kozienice.pl

→ МУЗЕЙ У КОЗЕНІЦІ
→ фот. GIG

→ ПАМ'ЯТНИК – КОЛОНА КОРОЛЯ
ЗІГ'МУНДА В КОЗЕНІЦІ → фот. GIG

КЕМПЕЧКІ – ОГЛЯДОВИЙ МАЙДАНЧИК НАД ВІСЛОЮ

У автомобілі ми дойдемо туди продовж кільканадцятьох хвилин, а на велосипеді — протягом неповної години. **Тут можна побачити, як широко розлилася Вісла.** У її течії є велика кількість піщаних мілин та островів, де можна спостерігати за птахами, які відпочивають.

--- близько 7 км на схід від Козеніце

→ ВІСЛА НА ВИСОТІ МІСЦЕВОСТІ
КЕМПЕЧКІ → фот. GIG

ЗАПОВІДНИК «КОРОЛІВСЬКІ ДЖЕРЕЛА»

Найчудовіші частини Козеніцької пущі захищені аж у п'ятнадцять заповідниках. **Іх утворили на території Козеніцького краєвидного парку та у його буферній зоні.** Найцікавіший з них — заповідник «Королівські джерела». До нього та навколо нього веде освітня тропа, маршрут здебільшого прокладено повз дерев'яний місток у долині річки Загождженка. На маршруті встановлено дошки з інформаціями, отже можна дізнатися багато цікавого про навколошні ліси. Поруч із містком знаходиться «Королівське джерело» — за легендою, воду з нього пив сам король Ягайло.

--- близько 10 км від Козеніце, дорогою на Плонкі
та Радом

→ МІСТОК НАД РІКОЮ ЗАГОЖДЖЕНКОЮ В ПУЩІ
→ фот. Adobestock

ОСВІТНЬО-МУЗЕЙНИЙ ЦЕНТР У СЕЛІ АВГУСТІВ

Центр знаходитьться у старому будинку лісника, датованому 1905 роком, працює від весни до осені. В музейній частині є експозиції, що стосуються лісництва, історії поселення на цих землях, етнографії, культури та фауни Козеніцької пущі. Експозиція просто неба — це зокрема старе кінне оснащення лісника, а також лісної залізниці, що вже не існує.

--- близько 4,5 км від автостоянки
біля «Королівських джерел»

ЄДЛЬНЯ-ЛІТНИСЬКО, ЗАПОВІДНИК ПРИРОДИ «ЄДЛЬНЯ»

Наступний заповідник, що рекомендуємо відвідати — це заповідник «Єдльня», що неподалік місцевості Єдльня-Літнисько. До заповідника веде природничі тропи.

Місцевість Єдльня-Літнисько розташована над невеликою лагуною. Там можна не лише відпочити на пляжі, але також скористатися тренажерами просто неба та пропозиціями пунктів громадського харчування. Варто побачити також дерев'яний костел, що побудували перед Другою світовою війною у т.зв. «закопанському стилі».

Які ще заповідники природи варто відвідати в Козеніцькій пущі? Це, до прикладу, заповідник «Пъонкі» (на околиці міста Пъонкі) та заповідник «Заламанек» (біля дороги з Козеніце до міста Пъонкі). До них можна легко доїхати і варто там погуляти, захоплюючись чудовим природним низинним лісом.

--- близько 15,5 км від Августова, дорогою на Радом

ЗА СЛІДАМИ КОХАНОВСЬКОГО

– Сицина – Зволень – Чорноліс –

Мазовія надихала багатьох літераторів, одним з них був поет Ян Кохановський – він належить до групи найвидатніших поетів європейського ренесансу. Він народився у селі Сицина, мешкав у Чорнолісі, а похований в Зволені.

СИЦИНА

У садибі, що нажаль не збереглася до наших часів, в місцевості під таємничу назвою Сицина 1530 року народився Ян Кохановський. Садибу було перебудовано у XIX сторіччі. Коли у 70-і роки ХХ сторіччя її розбирали, знайшли фрагменти оригінального фундаменту першої будівлі, датовані XVI сторіччям. У наші дні в парку можна побачити начерк садиби, а для відвідувачів підготовлено дошки з інформаціями. Тут можна поїсти – голодних чекає ресторан «Фрашка» (Дрібниця) – Кохановський був майстром дотепних гострослівних віршованих мініатюр.

--- близько 115 км від Варшави

КОЛОНА КОХАНОВСЬКОГО У СИЦИНІ
→ fot. arch. Starostwa Powiatowego w Zwoleńcu
→ fot. arch.

ЗВОЛЕНЬ

Черговий пункт у програмі нашої подорожі – це **Зволень. Тут знаходиться парафіяльний костел Воздвиження Хреста Господнього, а в ньому – некрополь родини Кохановських (кажуть, що він утворений за ініціативою самого поета).** Зараз до крипти під підлогою храму веде спеціально утворений вхід, що відчиняється для відвідувачів, а в Старому будинку парафіяльного священика знаходиться Регіональний музей. Варто також відвідати центр містечка, де встановлено два цікаві пам'ятники, пов'язані із особою Майстра Яна. На пл. Ринок у Зволені стоїть пам'ятник

КОСТЕЛ ВОЗДВИЖЕННЯ ХРЕСТА ГОСПОДНЬОГО У ЗВОЛЕНІ
→ fot. Rafał Tarkiew, CC-BY-SA 3.0 pl
→ fot. Rafał Tarkiew, CC-BY-SA 3.0 pl

Мазовецьке воєводство

ПАМ'ЯТНИК ЯНОВІ КОХАНОВСЬКОМУ У ЗВОЛЕНІ
→ fot. Rafał Tarkiew, CC-BY-SA 3.0 pl

поетові, а поруч із місцевою школою – погруддя Кохановського, який притуляє до себе кохану дочку Уршульку (Урсульку).

--- близько 5,5 км від Сицини

zwolen.pl

ЧОРНОЛІС

Місцевістю, що стисло пов'язана з особою поета, є Чорноліс, де Ян Кохановський мешкав та писав свої твори. У колишньому маєтку поета працює Музей Яна Кохановського. Головний будинок, оточений чудовим дендрологічним парком – це класицистична садиба Яблоновських, чергових власників Чорнолісу. Будівля датована XIX сторіччям. В будинку, зокрема у його репрезентативній частині на першому поверсі, на відвідувачів чекає постійна експозиція: Ян Кохановський – дух місяця та атмосфера епохи. Тут можна дізнатися про насичене життя поета, побачити пов'язані з ним пам'ятні предмети, а також видання його творів. Серед найдінніших експонатів зокрема є: старі видання творів поета; статті та книги про його життя й творчість; керамічні вироби; картини, gobelini. Тут є також дерев'яні двері із гербом, а також залізні двері з ініціалами та гербом «Корвін» – це шляхетський герб Кохановських. Імовірно двері врятували під час пожежі садиби поета 1720 року. У підвалах маєтку можна побачити експозицію Бабинська Річ Посполита. Варто відвідати каплицю, пов'язану із життям поета у Кракові, а також із його роботою при дворі короля Зіг'мунда Августа. Комплекс будівель садиби оточує мальовничий краєвидний парк. Зверніть увагу на: місце, що залишилося після знаменитої липи, про яку писав Кохановський; таємничий камінь моці; обеліск, що нагадує про племінника (сина брата) Яна Кохановського; символічний саркофаг коханої дочки Поета – Уршульки.

--- близько 12 км від Зволені

muzeumkochanowski.pl

→ САДИБА ЯБЛОНОВСЬКИХ У ЧОРНОЛІСІ – ТУТ МІСТИТЬСЯ МУЗЕЙ ЯНА КОХАНОВСЬКОГО →
фот. Aleksandra Galek

→ ПАМ'ЯТНИК ЯНОВІ КОХАНОВСЬКОМУ
фот. Mzduugi, CC BY-SA 3.0. WCC

ПОВЗ ПІВДЕННО-ЗАХІДНУ МАЗОВІЮ

– Нове Място над Піліцею – Пшисуха – Шидловець – Хлевіска –

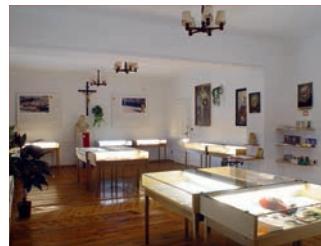
НОВЕ МЯСТО НАД ПІЛІЦЕЮ

У південно-західній частині Мазовецького воєводства, на відстані 79 км від Варшави, на лівому березі ріки Піліце розташована місцевість під назвою Нове Място над Піліцею. Міська права вона отримала 1400 року. Від 1960 року про історію регіону дбає **Регіональний музей**, відкриття якого відбулося у 560. роковини отримання Новим Мястом над Піліцею міських прав. На Вас тут чекає понад 1000 експонатів, пов'язаних з археологією, геологією, історією, мистецтвом, етнографією, нумізматикою. Найстаріші експонати — це камінне знаряддя з епохи неоліту та епохи бронзи, а також середньовічні глиняні начиння. Є також старі книги, до прикладу краківське видання «Сеймових проповідей» Петра Скарги, датоване 1618 роком. Музей знаходиться на площі Отця Гонората Козмінського.

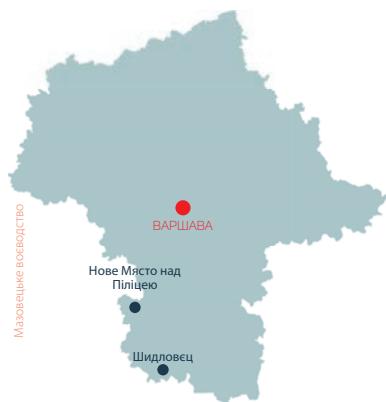
Варто відвідати також **костел св. Казимира та відомий монастир отців капуцинів**. На зламі XIX/XX ст. у ньому мешкав блажений отець Гонорат Козмінський, який у XIX ст. заснував багато чернечих згромаджень, члени яких не носили чернечого вбрання (у вказаній період традиційні чернечі ордени переслідувалися та ліквідовувалися царською владою). Від 1997 року Гонорат Козмінський є покровителем міста. В музеї, що існує при монастирі, можна побачити чернече вбрання, перо, пасмо волосся та моці блаженого Гонората. Відпочиваючи в місті, увійдіть до костелу **Покрови Матері Божої Стражданьї**, датованого 1856 роком (пам'яткою мистецтва є тут закрема П'єта

→ ВИСТАВКА У РЕГІОНАЛЬНОМУ МУЗЕЇ
В НОВОМУ МЯСТІ → fot. Krzysztof Wirth

→ МОНАСТИРСКИЙ МУЗЕЙ
→ fot. Jan Jurczak

Мазовецьке воєводство

→ МОНАСТИР КАПУЦІНІВ У НОВОМУ МІСТІ НАД ПІЛІЦЕЮ
→ fot. Jan Jurczak

з Гостома, датована приблизно XIV століттям). Зверніть також увагу на палацовий комплекс XVIII–XX ст. з палацом і парком та на будинок вокзалу Груєцької залізниці. Варто відвідати також старий римо-католицький цвинтар.

--- близько 80 км від Варшави

ПШИСУХА

Пшисуху варто відвідати з огляду на те, що тут від 1990 р. працює **Музей ім. Оскара Кольберга** – це філія Музею радомського села у Радомі. У музейній колекції є документи, матеріали та предмети, що стосуються історії Пшисухи та життя Кольберга – відомого польського етнографа, енциклопедиста, фольклориста й композитора. Варто також звернути увагу на будинок, у якому знаходиться музей. Пам'ятка архітектури – це **колишній маєток шляхетської родини Дембінських гербу «Нечуя»**, датований другою половиною XIX ст. Окрім музею, у Пшисусі є ще декілька туристичних привабливостей. На вул. Ксьондза Сцегенного треба подолати 11 сходинок, щоб уйти до **костелу св. Іоанна Непомука та св. Ігнатія Лойоли**.

У цьому храмі зверніть увагу зокрема на вівтар. Перший храм побудували близько 1764 року – з модрини, а теперішній – у 1780–1786 роках. Після пожежі однієї з веж храм було відреставровано 1833 р. На вул. Конопницької Ви побачите **синагогу**, що побудували у 1774–1777 роках. Це одна з найвеличніших єврейських божниць в центральній частині Польщі. Після Другої світової війни синагога поступово руйнувалася. Від 2007 року власником божниці є Фонд захисту єврейської спадщини. Про минуле міста нагадує **старий єврейський цвинтар**, що під час Другої світової війни був повністю зруйнований. Тут можна побачити фрагменти знищених мацев. Найважливіше місце для хасидів, які відвідують цвинтар – це комплекс трьох охелів. Охель – це надбудова над могилами найвидатніших цадиків та рабінів.

Тепер ми з Вами помандруємо у дуже мальовниче місце – йдеться про Пшисуські скелі на території Лісової інспекції Пшисуха (скелі знаходяться на відстані близько 1 км від будинку Лісової інспекції). Це 15-метрова відкрита стіна з пісковика – чи Ви також бачите рожевий відтінок? Під стіною можна сісти на лавочці та відпочити. Туристи охоче відвідують також **Топорнянське водосховище**, що у південній частині Пшисухи, поблизу заповідника «Пуша», біля витоку річки Радомка. Є багато привабливостей, з якими пов'язаний відпочинок біля води; це також чудове місце для прогулянок та осінніх походів по гриби. Чому водосховище називається Топорнянське? Назву було взято від слова «топори» – «сокири». Під час Листопадового та Січневого повстання тут виготовляли зброю для повстанців.

--- близько 30 км від Нового Мяста над Піліцею

ШИДЛОВЕЦЬ

Шидловець — це місто, історія якого сягає початку XIII століття. Вже декілька століть поспіль воно асоціюється із ремеслом, тобто видобутком та обробкою пісковика — на ньому побудували місто. Туристична привабливість — це старі каменоломні, що вже не працюють: «Подковицькі», «Пікель» та «Полянки» — зараз це місця відпочинку. Варто побачити чудово відреставрований замок — готично-ренесансну резиденцію родин Шидловецьких та Радзівіллів, а також княгині Анни Сапеги. Замок оточений ровом та парком. В будинку знаходитьться **Музей народних музичних інструментів**. Сюди варто зазирнути, зокрема з огляду на постійну експозицію та на «Експериментарій звуку» — це єдине такого роду місце в Польщі. Тут можна самостійно творити звуки, відчувати їх, можна також пограти на справжніх, але дуже рідких музичних інструментах: тростинні скрипці, цитрі, гуслях, гармоніці, цимбалах. Можна також написати музику, а її цифровий варіант надіслати — на загадку — на свою електронну адресу.

У Шидловці варто побачити кіркут (єврейське кладовище), що знаходиться в північно-східній частині міста, де перед Другою світовою війною мешкали місцеві євреї. Це один з найбільших в Польщі єврейських цвинтарів. Зараз на цвинтарі знаходиться близько 3000 нагробків. У Празі — районі Шидловця — на вул. Гарбарській є розвалини **Гарбарської синагоги**, датованої 1730 роком.

У ратуші, біля входу на вежу, знаходитьться Музей-мастерня художника Владислава Олександра Малецького — тут відтворили інтер'єр кімнати, є також картини. Художник помер 1900 року,

→ РАТУША У МІСЦЕВОСТІ ШИДЛОВЕЦЬ
→ fot. Adobe Stock

→ ЗАМОК У МІСЦЕВОСТІ ШИДЛОВЕЦЬ
→ fot. arch. MROT

→ МАЦЕВИ НА КІРКУТІ — ЄВРЕЙСЬКОМУ ЦВИНТАРЮ
→ fot. Nikodem Niaki, CC BY-SA 3.0, WC
→ fot. arch. MROT

→ ГЛ. РИНОК У МІСЦЕВОСТІ ШИДЛОВЕЦЬ
→ fot. arch. MROT

↪ СТОВП ГАНЬБІ У ШИДЛОВЦІ
↪ fot. Mateusz Sz. CC BY-SA 3.0 PL WC

перебуваючи у вежі ратуші. Перед міською ратушею (на кожному розі можна побачити невелику вежу) знаходитьсь унікальна у масштабі Польщі пам'ятка — це ганебний стовп. До колони епохи пізнього ренесансу, датованої XVII століттям, прикріплени залізні ручки для прив'язування засуджених. Востаннє ганебний стовп використали 1788 року. Поруч знаходитьсь інше місце для покарання — **колонна «Зоські»**. Так звали містянку з Шидловця, першу жінку, яку було покарано публічно. Зараз про це нагадує реконструйований пам'ятник. У підземній частині пл. Ринок стоїть **пам'ятник Тадеушеві Костюшку**, датований 1923 роком — це найстаріший в Шидловці пам'ятник, що стоїть на своєму старому місці. Приїжджайте до Шидловця у Вербну неділю — тоді відбувається виняткова хода із скульптурою Вербного Ісусика або Вербного ослика.

--- близько 22 км od від Пшисухи

ХЛЕВІСКА

↪ ПАЛАЦ У ХЛЕВІСКАХ
↪ fot. Konarski. CC BY 3.0 PL WC

Якщо Ви шукаєте одну з найстарших в Польщі шляхетських резиденцій, вона знаходитьться саме тут. На в'їзді до села Вас привітає палац Одровонжів у Хлевісках. Ви можете скористатися усіма послугами, що тут пропонують, оскільки зараз в палаці — в оточенні старого парку зі ставками — знаходитьсь готель. Тут пропонують багато атракціонів, що несуть втіху тілу та душі — тут є конюшня та сад для медитування. Спершу палац був замком, що побудували у XV сторіччі, а після перебудови у XVIII сторіччі став палацом. Покровителем замку був св. Яцек Одровонж, який — за виданням «Przewodnik Katolicki» — «Божим Словом годував душі, а тіло — пирогами, тобто пляцками, що символізували хліб насущний».

↪ ЗАПРОДОБНИЙ ЗАВОД У ХЛЕВІСКАХ
↪ fot. Rafał Fechner. CC BY-SA 3.0 PL WC

В центрі села стоїть цікава вежа з годинником, перенесеним сюди з площини перед палацом. На південній від неї знаходяться об'єкти Старого металургійного комбінату, що є філією Музею техніки та промисловості у Варшаві. Найбільше вражают три величезні печі, де випалювали руду. Металургійний комбінат, що працював до 1940 року, побудувало Французьке металургійне товариство. Якщо Ви приїдете сюди в серпні, можете взяти участь у Святі заліза та сталі. Музей можна відвідати від вівторка до неділі, від 10:00 до 16:00.

--- близько 8 км від Шидловця

nmt.waw.pl

↪ ПЧКМ, Т.ЗВ. «ПРАЖАКИ»
↪ fot. Rafał Fechner. CC BY-SA 3.0 PL WC

РАДОМСЬКІ ПАМ'ЯТНИКИ, ЦЕНТР СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА Й МУЗЕЙ РАДОМСЬКОГО СЕЛА

НЕБАНАЛЬНІ ТА ЧУДЕРНАЦЬКІ ПАМ'ЯТНИКИ В РАДОМІ

Запрошуємо Вас на прогулянку головною пішохідною зоною Радома – вул. Жеромського (від парку Костюшка до міської пл. Ринок). Це маршрут пам'ятників, а майже кожен з них вражає. В парку Косцюшка стоять два цікаві пам'ятники – **Фриднерикові Шопенові і Янові Кохановському**.

Коли ми вийдемо з парку на вул. Жеромського, ходімо в право, щоб побачити перший з небанальних пам'ятників. Він є частиною проєкту «Гарніше Середмістя – символи нашого міста у формі малої архітектури». Йдеться про пам'ятник **тістечку «Радом'янка»**. Автори додали також інші символи – **столик**, виготовлений на фабриці меблів з гнутої деревини «Джоша Кон і компанія», а також **філіжанку** з Цьмельова і виделку до випічки, виготовлену фірмою «Г'єрлах».

Ідучи променадом у напрямку пл. Ринок, ми дійдемо до палацу родини Коратці. Там побачимо пам'ятник військовому **велосипеду типу ХХ**, до якого солдат міг прикріпити **гвинтівку**, виготовлену на заводі «Лучник». І велосипеди, і гвинтівки виготовлялися у Радомі.

Чи Ви коли-небудь бачили пам'ятники продуктам харчування, що єсте на сніданок? Ми певнені, що ні! У Радомі це можливо – минуло вже декілька років, відколи під час прогулянки можна зупинитися поруч із пам'ятником **гомогенізованому сиру**, що вже понад 45 років поспіль виготовляється на Молокозаводі «Ролмлеч».

→ ПАМ'ЯТНИК ШОПЕНОВІ
І ФРІДНЕРІКОВІ
→ fot. GNG

→ ПАМ'ЯТНИК ЯНОВІ
КОХАНОВСЬКОМУ
→ fot. GNG

→ ТІСТЕЧКО ««Радом'янка»»
→ fot. GNG

Мазовецьке воєводство

→ ВІЛЛЬКОВИЙ ВЕЛОСИПЕД ТИПУ ХХ
→ fot. GNG

- ПАМ'ЯТНИК ГОМОБРОВІЗОВАНОМУ СИРУ → fot. GHG
-
- Прошивши ще декілька кроків, Ви дійдете до пл. Конституції 3 Травня, зупинітесь поруч із особливим столиком з кав'ярні, за яким сидить певна особа. Це пам'ятник проф. **Лешекові Колаковському**, який 1927 року народився у Радомі. Лешек Колаковський отримав звання почесного громадянина Радома. Він був одним з найзнаменитіших польських філософів, публіцистом, прозаїком, автором сатиричних творів та казок. Ми бачимо професора, який опирається на палицю, а на столику з кав'ярні, за яким професор сидить, лежить капелюх. Поруч із столиком стоїть другий, порожній стілець. Він немов заоочує до того, щоб сісти поруч із професором та порозмовляти про те, чи насправді (як казав професор): «Наймудріші люди народилися в Радомі!».
- Поруч із чудовим костелом військового гарнізону, де колись була церква (храм перебудовано у тридцяті роки ХХ ст.), ми побачимо два важливі пам'ятники - **Могилу Невідомого солдата у Радомі**, а також меморіальний камінь, присвячений **Солдатам-гірникам**.
- Ще декілька кроків – і бачимо наступний пам'ятник. Цього разу прийшла пора зіграти в шахи із **Вітольдом Гомбрівичем**. Біля шахівниці стоїть порожній стілець. Гомбрівіч часто приїздив до Радома, коли відвідував прилеглу місцевість Всоля. У наш час Радом організовує Міжнародний фестиваль творчості Гомбрівіча.
- У Всолі, в резиденції 1914 року, що належала свояці (дружині брата) письменника, знаходиться Музей життя і творчості Вітольда Гомбрівіча. Музей було відчинено 2009 року.
- За цим пам'ятником привертає увагу старовинний палац **Каршів і Вікенхагенів**. Цю кам'яницю, що нагадує палац, було побудовано у 1881–1882 роках. Взірцем для порівняння були палаці фабрикантів з Лодзи.
- Ідучи далі, поруч із монастирським комплексом отців бернардинців 1468 року (він вважається одним з найкраще збережених монастирських комплексів Польщі) звернімо увагу на пам'ятник **Лехові й Марії Качинським**.
- Зона для прогулянок, що веде нас вздовж вулиці Жеромського (в XIX сторіччі це була головна вулиця Радома; колись тут був тракт, що вів у бік Любліна) закінчується на вул. Валовій. До пл. Ринок вже недалеко, ходімо трохи довкола. Спершу повернімо ліворуч, щоб побачити пам'ятник **Онуфрієві Заглобі** – персонажеві з «Трилогії» Генріка Сенкевича. За Онуфрієм можна побачити копії гармат XVII сторіччя. Ідучи далі вул. Гродською у напрямку пл. Ринок, ми побачимо **пам'ятник – макет середньовічного замку в Радомі**. Поруч є костел св. Іоанна Хрестителя із вежею, що є символом Радома, зображенім на поштівках. Перед костелом є пам'ятник св. Іоаннові Непомуку, дещо далі – пл. Ринок, а на ній – пам'ятник Чинові польських Легіонерів (за зразок для пам'ятника було взято його мініатюру).

ВУЛИЦЯ СТЕФАНА ЖЕРОМСЬКОГО
→ fot. GIGIA

У рамках проекту «Символи Радома» на території міста було встановлено ще декілька цікавих скульптур та пам'ятників. Спробуйте віднайти другий **велосипед**, виготовлений на фабриці зброй «Лучник» – цього разу йдеться про модель для велосипедних перегонів. Віднайдіть навісний замок «Лучник», виготовлений на Фабриці металевих виробів ім. Генерала Вальтера або найвідоміший **польський пістолет wz. 35**, виготовлений на військовому заводі у Радомі. **В місті встановлені також моделі друкарської машинки «Лучник 1301» та швейної машини «Лучник Kl. 82».** **Є також:** моделі банки фарби «Rafil Gr-tix» і пензель; модель протигазу **wz 24**, виготовлена Військовим комбінатом протигазового обладнання; жіночі напівчоботи, що виготовлялися на знаменитій Радомській фабриці з виготовлення шкіряних виробів «Radoskórg» (Радошкіра); черевики на липучках, що виготовляла фірма «Sofix». Варто віднайти також: телефонний апарат «Мальва» телекомунікаційної фірми «Братек» та телефонний апарат СВ-49; домашню вагу WD-2, що виготовлялася на Радомському комбінаті із виготовлення ваг «Радваг». Ви знайдете також газову плиту, що виготовлялася на Радомській фабриці металевих виробів «Польметал».

Перед входом до будинку Окружного суду лежить нагорода для тих, хто уважно дивиться під ноги – це керамічна плитка, що виготовлялася на Фабриці керамічних та цементних виробів «Marywil». У нижній частині старих воріт на вул. Тютюновій лежать пачки популярних марок цигарок, що виготовлялися на Фабриці тютюнових виробів у Радомі – зокрема «Радомські», «Столичні», «Екстра Міцні» та «Клубні».

→ МАКЕТ ЗАМКУ В РАДОМІ
→ fot. arch. MROT

→ КОСТЕЛ СВ. ІОАННА ХРЕСТИТЕЛЯ В РАДОМІ
→ fot. arch. MROT

--- близько 100 км від Варшави

symbole.radom.pl

→ БУДИНОК МУЗЕЮ
ім. J. Małczewskiego

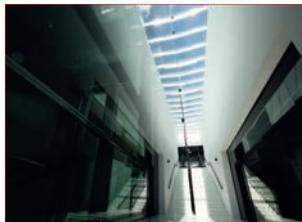
→ ВИСТАВКА ЖИВОПИСІ
ЯЦЕКА МАЛЬЧЕВСЬКОГО
→ fot. GRG

→ ПРИРОДОЗНАВЧА ВИСТАВКА
→ fot. SNG

→ ІНТЕР'ЄР МАЗОВЕЦЬКОГО ЦЕНТРУ
СУЧASНОГО МИСТЕЦТВА
→ fot. M. Kuczewicz MCSW

→ ЦЕНТР СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА «ЕЛЕКТРОСТАНЦІЯ»
→ fot. SNG

МУЗЕЙ ЯЦЕКА МАЛЬЧЕВСЬКОГО ТА МУЗЕЙ ІСТОРІЇ РАДОМА

На пл. Ринок у Радомі знаходитьться обов'язковий пункт програми екскурсії містом - Музей Яцека Мальчевського. Його облаштували в будинку колишньої гімназії, до якої ходив художник. Музей підготував для відвідувачів чисельні виставки. Це, звичайно, галерея робіт Мальчевського, а також: природознавча виставка; галерея польського живопису XIX і XX сторічі; колекція, що належала родині Пінно. Експозиція в Музей історії Радома, що розповідає про минувшину міста - це одна з найсучасніших в Польщі виставок. Тут елементи традиційного музею переплітаються із мультимедіа. На протилежному боці пл. Ринок працює філія Музею Мальчевського - це постійна експозиція Музею історії Радома. Відмінно підготовлена мультимедійна експозиція дозволяє нам дізнатися про багату історію міста. У Радомі варто відвідати також Кам'яницю Дескурів, де знаходитьться музей.

www.muzeum.edu.pl

ЦЕНТР СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА

В центрі міста, в будинку колишньої вугільної електростанції, знаходитьться **Мазовецький центр сучасного мистецтва «Електростанція»**. Це культурна установа, утворена 2005 року органами самоврядування Мазовецького воєводства. Щороку у відновлених приміщеннях електростанції відбувається кільканадцять індивідуальних та групових виставок, у яких беруть участь митці з Польщі та з закордону. В центрі «Електростанція» є його власна колекція творів мистецтва, він також займається видавничою діяльністю.

mcswelektrownia.pl

МУЗЕЙ РАДОМСЬКОГО СЕЛА

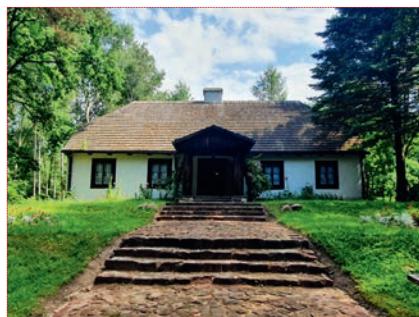
Це обов'язковий пункт програми під час екскурсії Радомом. Музей було засновано 1976 року і вже понад 45 років ця установа зберігає та дбає про культурну спадщину Радома й околиць, а також нагадує про будні мешканців сіл. Музей народної архітектури та побуту розташований на околиці міста, вздовж річки Молочної. Тут захоплюючі мальовничі краєвиди. Музей радомського села розташований на майже 33 гектарах, відвідувачі можуть побачити 80 об'єктів – пам'яток культури та сільського будівництва. Це хати, садиби, старий костел, що має статус пам'ятки архітектури, господарські будинки, кузні, вітряні й водяні млини. В музеї є також понад 20 000 рухомих експонатів, серед яких на увагу заслуговують колекції: транспортних засобів; сільськогосподарських машин; вуликів та інструментів для бджільництва; тканин; творів народного мистецтва.

→ ХАТА З ХОМЕНТОВА
→ fot. arch. MROT

→ ХАТА БІЛНЧА: З МІСЦЕВОСТІ БАРГОДЗЕС
→ fot. arch. MROT

→ САДИВА З МІСЦЕВОСТІ ПЕЧІСЬКА
→ fot. arch. MROT

→ ХАТА З ХОМЕНТОВА
→ fot. arch. MROT

→ ВІТРЯНИЙ МЛІН З ДОМБРОВИ ЯСТИЧЕМЬСЬКОЇ → fot. arch. MROT

ВАРШАВСЬКЕ СТАРЕ МІСТО

– Замкова площа з Колоною короля Зиг'мунда III

Вази – пл. Ринок – пам'ятник Варшавській Русалці-

Сиренці – Барбакан – Пам'ятник Малому повстанцю –

Мультимедійний парк фонтанів –

→ КОЛОНА КОРОЛЯ ЗИГ'МУНДА III ВАЗИ
→ фот. GIG

Варшава – це місто, де новації переплітаються з традицією, а сучасність – з історією. Варшава заохочує до того, щоб її відвідали – тут є маловідомі куточки та цінні пам'ятки архітектури. Якщо Ви хочете відчути атмосферу історичного міста, варто знайти час на прогулянку Старим та Новим Містом. Під час війни німці вщент зруйнували Старе місто, але пізніше усі поляки старанно його відбудували. Варшавське Старе місто відродилося з попелу немов Фенікс. Це було високо оцінено ЮНЕСКО, що 1980 року внесло Старе місто у Варшаву у Список всесвітньої культурної та природничої спадщини.

Екскурсію розпочинаємо на Замковій площі, де знаходитьться **Колона короля Зиг'мунда III Вази**. Це найстаріший та найвищий світський пам'ятник у Варшаві, і водночас – один з найважливіших символів міста. Урочисте відкриття пам'ятника відбулося 24 листопада 1644 року. Колону було встановлено за ініціативи короля Владислава IV, який таким чином хотів вшанувати пам'ять свого батька, **Зиг'мунда III** та продемонструвати славу королівської родини Вазів. Висота пам'ятника – 22 метри. На пам'ятнику король **Зиг'мунд III Ваза стоїть у повному озброєнні, в короні та коронаційній мантії**. Король поставив праву ногу на шоломі із страусовим пір'ям, а його ліва рука опирається на великий хрест. В правій долоні, на рівні стегон, король тримає шаблю. Під час Варшавського повстання (вночі з 1 на 2 вересня 1944 року) у Колону **Зиг'мунда III Вази потрапив танковий снаряд**.

ВАРШАВА
МАЗОВЕЦЬКЕ ВОЄВОДСТВО
↑ фот. GIG

СТАРЕ МІСТО – ВІД З БОКУ РАЙОНУ ПРАГА
↑ фот. GIG

→ ЗАМКОВА ПЛОЩАДКА, КОЛОННА КОРОЛЯ ЗИГІМУНДА ТА КОРОЛІВСЬКИЙ ЗАМОК
→ fot. GNG

Після війни було оголошено загальнодержавний збір коштів, завдяки чому колону відбудували. Повторне відкриття відбулося 1949 року. Легенда свідчить, що король опускає шаблю, коли місту загрожує небезпека, а піднімає її, коли доля міста має покращитися.

З Замкової площи відкривається широка панорама сучасного міста, долини Вісли, її берегу в районі Прага. Внизу прокладено автомобільний Маршрут W-Z (Схід-Захід), що був відкритий 1949 року. З нагоди відкриття маршруту кондитери Варшави вперше випекли тістечко з шоколадного бісквіту з білим кремом та збитими вершками під назвою **Wuzetka** («Вузетка»). 2023 року тістечко визнали традиційним продуктом та внесли у Перелік традиційних продуктів, що охороняється законодавством. Крутій схил буде легше подолати за допомогою ескалатора – він перший у Варшаві, а користування ним розпочато 1949 року. У наш час оригінальні сходові марші замінили на сучасні, було відновлено ландшафт довкола них.

Частиною Королівського тракту, що з'єднує колишні королівські резиденції, є Королівський замок – колишня резиденція мазовецьких князів, а згодом – короля і влади. **Від 1979 року замок має статус Пам'ятника національної історії та культури.** **1980 року його було внесено у Список всесвітньої культурної спадщини ЮНЕСКО.**

Інтер’єр та постійна експозиція Замку – це: Королівські апартаменти; Галерея шедеврів (у ній знаходяться найбільш цінні в усій Польщі картини: Дівчина в рамі і Вчений за робочим столом пензля Рембрандта); Сеймові зали (із Сенаторською залою,

→ КОРОЛІВСЬКИЙ ЗАМОК ТА ФРАГМЕНТ МАРШРУТУ W-Z
→ fot. GNG

→ ТІСТЕЧКО «ВУЗЕТКА»
→ fot. SpideleMun, CC BY-SA 3.0 WC

→ КОРОЛІВСЬКИЙ ЗАМОК
→ fot. GNG

↑ АРКАДИ КУБЦЬКОГО
↑ fot. GKG

↑ ПАЛАЦ «ПД. ЖЕРСТНО»
↑ fot. GKG

↑ КОСТЕЛ СВ. АННИ
↑ fot. GKG

↑ АРХІКАФЕДРАЛЬНИЙ СОБОР СВ. ІОАННА ХРЕСТИТЕЛЯ
↑ fot. Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0. WC

де 1791 року було ухвалено Конституцію 3 Травня); Галерея Веттинів; Зали Яна Матейка (Зали королевичів); Президентські зали II Речі Посполитої та Уряду Республіки Польща в екзилі; Мистецька колекція Королівського замку у Варшаві; Велике внутрішнє подвір'я; Підвали. Біля підніжжя замку можна побачити відреставровані Аркади Кубцького. Колись вони були терасою замку, стайнею або гаражем, а зараз є місцем на культурній мапі столиці – тут відбуваються концерти та виставки. Нижче Замку знаходяться **Замкові сади** (Нижній та Верхній). У них росте зокрема Серце Варшави – це вид тюльпана червоного кольору, форма його квітки нагадує корону. Поруч із замком знаходиться Мідно-даховий палац, перший будинок у Варшаві вкритий мідним (зеленим) дахом. Це колишня резиденція князя Юзефа Понятовського. У комплекс Королівського замку палац було включено 1989 року, зараз він є частиною музею.

Увійдіть також до **костелу св. Анни**, що стоїть на узбіччі на березі Вісли – це один з найбільш упізнаваних храмів столиці. Подолавши 150 кам'яних сходинок, Ви вийдете на оглядовий майданчик **дзвіниці костелу св. Анни**, що є пам'яткою архітектури. Звідти відкривається один з найгарніших видів на Старе місто, а також на правобережну частину Варшави. Меценатом дзвіниці була Анна Ягайлонка.

Ідучи вул. Святого Яна у бік пл. Ринок Старого Міста, Ви побачите один з найстаріших храмів Варшави – **Архікафедральний собор св. Іоанна Хрестителя**. Варто увійти до цього величного храму, що після знищень періоду Другої світової війни було відбудовано у стилі т.зв. віслинської готики. У сучасному інтер'єрі варто звернути увагу на епітафії та меморіальні дошки, що нагадують про багатьох відомих осіб. У храмі знаходиться нагробок останніх Мазовецьких князів, а також нагробок маршала Малаховського. Дуже цікава історія стосується розп'яття з каплиці Баричків. Сам Архікафедральний собор також є непересічним некрополем. У підземелях облаштовано спеціальний маршрут. Ідучи вздовж нього, можна побачити нагробок короля Станіслава Августа Понятовського, нагробки президентів Другої Речі Посполитої – Габріеля Нарутовича та Ігнація Мосцицького, а також інших відомих особистостей, таких як Генрік Сенкевич чи Ігнацій Ян Пaderewskyj. У підземеллі знаходитьться також крипта Варшавських архієпископів. В самому храмі спочиває Примас Тисячоліття – блаженний кардинал Стефан Вишњинський. При Архікафедральному соборі працює Дієцезіальний музей.

Вийшовши з Архікафедрального собору, неподалік можна побачити ще два храми. Перший – це костел Матері Божої Ласкавої, всередині якого знаходиться інtronізована та коронована ікона **Пресвятої Матері Божої Ласкавої – покровительки Варшави**. Зверніть увагу на розп'яття, скульптуру Матері Божої Ласкавої, а також на нагробний пам'ятник Янові Тарлові,

першому польському повстанцеві. 2009 року двері храму виконав з бронзи різьбяр Ігор Міторай, на них зображене барельєф зі сценою Благовіщення. Перед храмом знаходиться скульптура ведмедя. З нею пов'язана легенда про нещасно закоханого князя, обраниця якого вийшла за іншого. Від жалю він перетворився у ведмедя і дотепер чекає на те, що якась дівчина закохається у нього і поверне людську постать.

Увійдіть до **костелу св. Мартина** на вул. Пивній, де відбувалися мазовецькі сейміки (зібрання князів Мазовії). Храм було побудовано близько 1353 року, він багато разів горів, а повністю був знищений 1944 року під час Варшавського повстання. 1956 року кардинал Стефан Вишинський доручив піклуватися про храм сестрам францисканкам Слугиням Хреста, які піклуються про незрячі особи.

Ідучи Замковою площею поруч із неorenесансною кам'яницю № 2 і кам'яницю № 10 із скульптурою міттянки, ми переходимо до центральної частини Старого міста, тобто на пл. Ринок із знаменитим пам'ятником **Варшавській Русалці-Сиренці**. Це копія роботи знаменитого Костянтина Гегеля. Від 2008 року оригінал знаходиться в Музеї Варшави. Варто придивитися до чудових кам'яничок, розташованих довкола пл. Ринок. Будівлі, що були повністю зруйновані 1944 року, зараз виглядають так само, як у першій половині XVII і у XVIII сторіччі. Кожен бік пл. Ринок має свого покровителя, а деякі кам'яниці – свої назви. Північну частину пл. Ринок називають міською, її покровителем є Ян Декерт. Протягом року вигляд пл. Ринок змінюється. Найпривабливішою вона стає взимку, коли навколо пам'ятника Русалці-Сиренці працює ковзанка, освітлена тисячами лампочок.

На стику вулиць Новомейської та Підвалля збереглися залишки колишніх захисних мурів Варшави та Барбакану (напівкруглого укріплленого форпосту). Вони були споруджені за проектом венеційця Джованні Баттіста. Варшавський

→ КОСТЕЛ МАРТИНА БОЖОЇ ЛАСКАВОГО
→ fot. Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0, WC

→ ПАМЯТНИК СИРЕНЦІ НА ПЛ. РИНКОВІ СТАРОГО МІСТА
→ fot. GIG

→ ПЛ. РИНКОВІ СТАРОГО МІСТА
→ fot. GIG

→ ВАРШАВСЬКИЙ БАРБАКАН

→ fot. GHG

→ ПАМ'ЯТНИК МАЛОМУ ПОВСТАНЦЮ

→ fot. GHG

→ ПАРК ФОНТАНІВ
→ fot. Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0, WC

→ fot. Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0, WC

Барбакан – це один з небагатьох таких об'єктів в усій Польщі, що збереглися до наших днів. Барбакан виконував функції оборонної споруди та міських воріт. У переході зі Старого до Нового міста можна побачити експозицію, що розповідає про історію міських фортифікаційних споруд.

Під час Другої світової війни, зокрема Варшавського повстання 1944 року, Варшава стала місцем героїчної боротьби та захисту свободи й незалежності Польщі. Оподаль Барбакану знаходиться один з найбільш символічних пам'ятників, що нагадують про ці події – **Пам'ятник Малому повстанцю**. На пам'ятнику представлений малий хлопець в надто великому для нього вбрани, в шоломі, що зсунувся на чоло. На шоломі – біло-червона стрічка та орел. У руках хлопець тримає пістолет-кулемет. Пам'ятник встановлено задля вшанування наймолодших учасників Варшавського повстання, зокрема дітей та молоді.

Вхолячи до Нового Міста, Ви побачите **Мультімедійний парк фонтанів**. Від травня до кінця вересня тут триває шоу світла, звуку та води (взимку воду замінюють струмені світла). На водяному екрані можна побачити розповідь, пов'язану з історією та легендами Варшави. Парк було утворено 2011 року з нагоди 125 річниці відкриття водоканалізаційної мережі Варшави. Про цю історичну подію нагадує лавочка Вільяма Гірлайна Ліндлі, проектувальника водоканалізаційної мережі, що почала працювати 1886 року.

Щоб побачити у варшавському Старому місті та поблизу нього усе, що цікаве та привабливе, замало навіть одного тижня. Наша пропозиція одноденної екскурсії включає суб'єктивний вибір місць, а після прогулянки можна відвідати один з музеїв. Поблизу варшавської пл. Ринок на Вас чекають: Королівський замок, Музей Варшави, Музей літератури, Музей Варшавської Архідієцезії, Музей Марії Склодовської-Кюрі, Музей фармації. На дітей чекає Музей будиночків, ляльок, ігор та іграшок.

ВАРШАВА НА ВИХІДНІ

**– Музей Варшавського повстання – Варшавська
Цитадель – Музей історії польських євреїв «Полін» –
Вілянов – Лазенки – Варшавський зоопарк – Палац
культури і науки –**

**Варшава – це скарбниця місць, що варто побачити. Якщо створити
їх перелік, екскурсій лише на вихідні було б принаймні декілька
десятків. Ми вибрали для Вас два варіанти екскурсій: під час
першої Ви мандруватимете Старим Містом, а другий варіант
– це наш суб'єктивний вибір найцікавіших місць у столиці.**

Важливе місце на мапі столиці – це **Музей Варшавського повстання**. Він розповідає про його історію – не лише про бойові дії, але теж про повсякденне життя цивільного населення. Музей розказує про повстання, використовуючи найчаснішу аудіовізуальну техніку: картинку, світло та звук. Відкриття музею відбулося 31 липня 2004 року – у переддень 60-тих роковин від дня початку повстання. Музей міститься у колишній електростанції Міського трамвайного парку, пам'ятці індустриальної архітектури початку ХХ ст., що на розі вулиць Пшиборської та Гжебовської в районі Воля. Довкола будинку музею є Парк Свободи зі Стіною Пам'яті – на ній викарбувані прізвища Повстанців, які загинули у боях 1944 року. В центральній частині Стіни знаходитьться дзвін «Монтер», що важить понад двісті кілограмів. Його назвали на честь командувача Варшавського повстання, бригадного генерала Антонія Хрущцеля, який мав псевдонім «Монтер». До музею можна доїхати у громадському транспорті (автобусом, трамваєм, у метро (II маршрут).

Варшавська Цитадель – це фортеця побудована у 1832–1834 роках. Окрім гарнізону царських військ тут знаходилася в'язниця для політичних в'язнів (Х павільйон), відомо, що під час слідства в'язнів жорстоко катували. Тут також виконувалися смертні вироки, винесені польським національним діячам та революціонерам. В Цитаделі знаходяться: Музей Х павільйону (філія Музею Незалежності); постійні експозиції: «В'язні Х павільйону Варшавської Цитаделі»; «Галерея живопису Олександра Сохачевського»; Катинський музей (філія Музею Війська Польського); Катинський музей було засновано 1993 року, в Цитаделі він знаходить від 2015 р.); Музей Війська Польського (заснований 1920 р., в Цитаделі він знаходить від 2023 р.). Тут міститься також Музей історії Польщі (заснований 2006 року, в Цитаделі він знаходить від 2023 р.). Зараз ведеться робота над утворенням постійної експозиції згаданого музею, що розповідатиме про історію польської держави та народу. Головна ідея постійної експозиції – це історія свободи та боротьби за неї

ПОВСТАННЯ

→ fot. Adobe Stock

ВАРШАВСЬКОГО ПОВСТАННЯ

→ fot. Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0 PL, WC

В КАТИНСЬКОМУ МУЗЕЇ

→ fot. Adrian Grycuk, CC BY-SA 3.0 PL, WC

БРАМА СТРАНИЧНА ВАРШАВСЬКІЙ ЦИТАДЕЛІ

→ fot. Jolanta Byl, CC BY-SA 3.0, WC

↪ ПАНОРАМА ВАРШАВИ

↪ fot. Adobe Stock

↪ МУЗЕЙ «ПОЛІН» 4.0. WCC

↪ fot. Morelo, CC BY-SA 4.0, WCC

↪ ПАМ'ЯТНИК ГЕРОЯМ ГЕТТО

↪ fot. Adobe Stock

↪ ВІЛЯНІВ

↪ fot. Anna Jajdaś

Музей історії польських євреїв «Полін» – це ще одне значуще місце на мапі Варшави. Музей розповідає про тисячолітню історію польських євреїв – це тема постійної експозиції. Спершу Ви дізнаєтесь про легенди, пов’язані з тим, як і коли євреї прибули на польські землі, а наприкінці екскурсії – про сучасність польських євреїв. – *Дорогою на вас чекають розповіді про царів, винахідників, мислителів та промисловців. Про єврейські свята, звичаї, релігію та культуру. Ви також почуете історії про любов, дружбу, відданість та боротьбу. Ви дізнаєтесь про життя, що увічнене у хроніках та газетах, і про життя, про яке відомо завдяки єврейським дільницям і вулицям – інформує музей.* Відвідування постійної експозиції та тимчасових виставок полегшує аудіогід із навушниками: запис вмикається автоматично при переході з залі до залі. Зверніть увагу на незвичайний будинок музею, а також на його фасад із іврітським словом «Полін». У перекладі воно означає «Польща» або «Тут ти відпочинеш». Музей знаходитьться на вул. Мордехая Ангелевича, б – там, де колись був єврейський квартал, а під час війни – утворене німцями єврейське гетто. Перед будинком музею стоїть Пам’ятник героям гетто (www.polin.pl).

Ви не хочете відвідувати жодних музеїв? Тоді варто вибрати **прогулянку** (це хороший варіант також для туристів, які приїхали до Варшави з собаками). Можна прогулятися Мокотовським полем, Шченіславіцьким парком (із Шченіславіцькою гіркою та гірськолижним спуском), бульварами на березі Вісли. Неподалік бульварів знаходиться відомий Центр науки «Коперник» та Мультимедійний парк фонтанів – тут використовують та показують світло, звук і воду. Вас неодмінно вразить парк Палацу-музею короля Яна III Собеського у Вілянові – сюди не можна приходити з тваринами, виняток роблять лише для собак-поводирів.

Парк **Королівські Лазенки** називають найщасливішим місцем у Варшаві. Тут була літня резиденція короля Станіслава Августа Понятовського. Цікаве те, що до того, як Лазенки перейшли в власність короля, там була... лісова ділянка, де відбувалися полювання. Okрім надзвичайної краси історичних садів та клумб

з квітами, тут на вас чекають перлини європейської архітектури. Найпривабливіша серед них — це **Палац на Остріві** — одна з найцінніших в Польщі пам'яток архітектури в стилі класицизм. У палаці знаходитьться Королівська картинна галерея.

Не можна оминути Старої оранжерей з Королівською галереєю скульптур, Галереєю польської скульптури та Королівським театром. Треба побачити також Мислевецький палац із поліхроміями Яна Богуміла Плерша, а також відчинений у літньому сезоні **Білий Дім** — унікальну пам'ятку архітектури будинків-резиденцій у XVIII сторіччі. Там знаходитьться Королівська галерея графічних робіт, а в ній — перші в Польщі гротески. В парку є також Водозбирна вежа (до неї можна увійти у літньому сезоні) та мальовничо розташований **Амфітеатр**. Варто прогулятися стежинками та алеями Королівського саду — найстарої частини садів, облаштованої наприкінці XVII ст., а також Романтичним та Модерністичним садом, що розташований вздовж Китайської алеї. Якщо Ви втомулися, то поруч із Новою оранжереєю є зона відпочинку. Екскурсію до Королівських Лазенок варто запланувати влітку. О цю пору року — поруч із оточенням водою, зеленню та трояндами **пам'ятником Фриднерикові Шопенові**, встановленим тут 1926 року — відбуваються Концерти музики Шопена. Ці заходи обожнюють як туристи, так і мешканці Варшави, яких завжди приходить дуже багато. Є також справжня привабливість для любителів полювання та коней — це Музей полювання та верхової їзди. Він знаходитьться на території Лазенок, у т.зв. Казармах кантоністів (1826–1828 р.), а також в Конюшнях Кубіцького, побудованих у 1825–1826 роках.

↑ ПАЛАЦ НА ВОДІ
→ fot. GHG

↑ МИСЛЕВЕЦЬКИЙ ПАЛАЦ
→ fot. Adrian Grycik, CC BY-SA 3.0, WC

↑ АМФІТЕАТР
→ fot. Chichinebonbon, CC BY-SA 3.0, WC

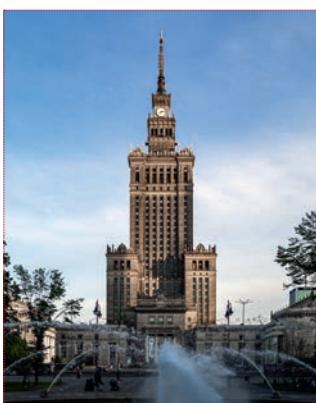

↑ ПАМ'ЯТНИК ФРІДЕРИКОВІ ШОПЕНОВІ
→ fot. Adobe Stock

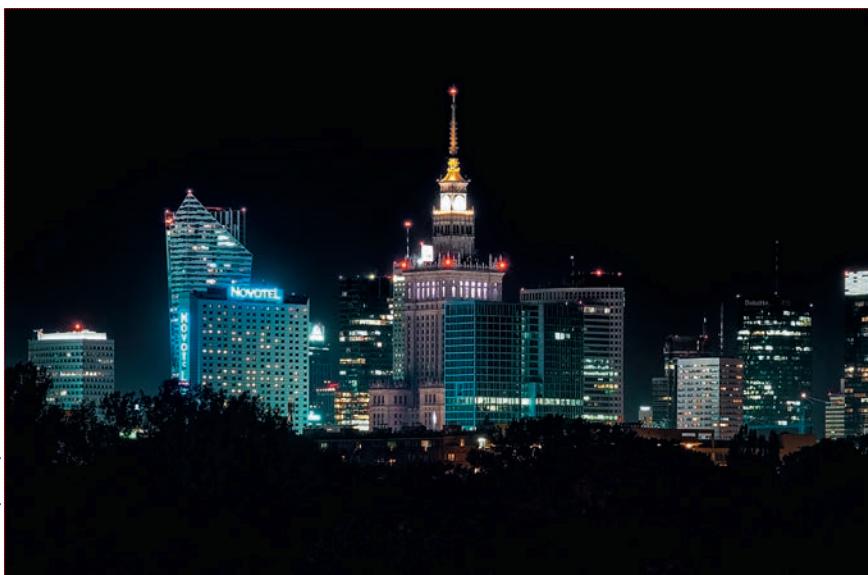
→ ПЕЛІКАНИ В ЗООПАРКУ
→ fot. A. Karczewska

→ ПАЛАЦ КУЛЬТУРИ І НАУКИ У ВАРШАВІ
→ fot. Cezary Stanczyk

→ НІЧНА ПАНОРAMA ВАРШАВИ
→ fot. Cezary Stanczyk

Перебування у Варшаві буде приємнішим, якщо Ви та Ваші діти відвідаєте **Варшавський зоопарк** – його відкриття відбулося 11 березня 1928 р. Цікаве те, що там, де розташований зоопарк, у XIV ст. було село Голендзінів. Пізніше Станіслав Август Понятовський купив його та приєднав до Варшави. У період розділів Польщі на цій території були розташовані російські фортифікаційні споруди, а 1865 року тут було засновано Олександровський парк із будинком коменданта варшавської Цитаделі. 1916 року це місце перейшло до польської влади, яка перейменувала його у Празький парк. 1927 року було прийнято рішення про відокремлення ділянки парку для Міського зоопарку.

Варшава асоціюється також із **Палацом культури і науки** – це один із «влізвавальних знаків», якщо йдеться про Польщу. Тут є 3288 приміщень, а в них зокрема знаходяться: театри, музеї, ресторани, кінотеатр, басейн, торговий пасаж, пошта тощо. 2000 року на Палаці культури і науки встановили другий за розмірами годинник в Європі. На 31 поверхні, на висоті 114 метрів, знаходиться оглядова тераса – підйом на ліфті триває 19 секунд! Це мабуть найвідоміший оглядовий майданчик у Варшаві. Зупинітесь тут на мить, щоб – затамувавши подих – побачити панораму Варшави. Ви дивитиметеся на неї майже так само, як соколи, які оселилися на вершині Палацу культури і науки, під його шпилем. Це Гіга і Франек, а такої їхні діти: Гетьман, Презес (укр. Голова), Ivo та Вузетка (так само називається варшавське тістечко з шоколадного бісквіта, варення (джему), збитих вершків і шоколадної помадки. Тістечко вважається кулінарною візитівкою Варшави і його можна скуштувати майже в кожній кав'яні міста – прим. перекл.].

УСТАНОВИ КУЛЬТУРИ, ПІДПОРЯДКОВАНІ ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ МАЗОВЕЦЬКОГО ВОЄВОДСТВА, А ТАКОЖ ЇХ ПРОПОЗИЦІЇ

Не виключено, що там, де Ви знаходитесь зараз, колись перебували генії, пов'язані з Мазовією: Ян Кохановський, Владислав Реймонт, Владислав Броневський. Циприян Каміль Норвід, Марія Склодовська-Кюрі, а також Вітольд Гомбровіч. Можливо, що в деяких регіонах нашого воєводства Ви почуєте музику Фрідерика Шопена, який народився у Желязівій Волі, і для якого Мазовія була натхненням. Культура завжди була та залишається близькою серцю Мазовії. Установи культури, що підпорядковані Самоврядуванню Мазовецького воєводства, можуть запропонувати чимало цікавих подій; у нашему воєводстві організовують зокрема заходи, що відбуваються циклічно.

ПОЛЬСЬКИЙ ТЕАТР ІМ. АРНОЛЬДА ШИФМАНА У ВАРШАВІ

Театр було засновано 29 січня 1913 року за ініціативи Арнольда Шифмана. Першою виставою був «Іридіон» Зігмунда Красіньского, а Шифман був її режисером. Утворюючи репертуар театру, його нинішнє керівництво віддає перевагу відомим класичним творам в обробці всесвітньо відомих режисерів. На сцені театру ставили польські драматичні твори: «Іридіон» Красіньского (режисер Анджей Северин); «Весілля» Виспянського і «Помсту» Фредра (режисер Кшиштоф Ясіньський); «Довічне у'язнення» (режисер Філіп Байон); «Мазепу» Словацького (режисер П'єotr Томашук). Габріель Гіцкі був режисером вистави «Поляки» – він використав тексти Вишниньского й Гомбровіча. **Особливу увагу театр приділяє зв'язкам та співпраці із акторами та режисерами у державах Східної Європи.** Режисери звертають увагу на соціальні проблеми (як у спектаклі „Niepokorni.ru“ (Непокірні.ру), режисером якого був Міхал Сечковський. У Театрі циклічно відбуваються такі заходи: «Салони поезії»; «Листи у Польському»; «Польський театр – дітям»; «Гості Польського театру». Глядачі можуть відвідати театральні фестивалі. Прем'єри супроводжуються дискусіями на Форумах глядачів, відбуваються також зустрічі із видатними особистостями й акторами. Будинок Великої сцени (разом із гардеробними кімнатами та допоміжними приміщеннями) поетапно ремонтували – завдяки цьому було збережено чудовий столітній інтер'єр Театру. 29 січня 2013 року, під час святкування 100-річного ювілею, Польському театрству у Варшаві було надано ім'я

БУДИНОК ПОЛЬСЬКОГО ТЕАТРУ

ВИСТАВА «ТАНГО»

ВИСТАВА «МАДЕЛЬНІЙ ПРНЦІС»

→ ПОКАЗИ ПІСЛЯ ПРОВЕДЕНИХ
МАЙСТР-КЛАСІВ, ПРОЄКТ «ЛІТО
В ТЕАТР 2022» → біл. Zyszek/Mazovia

його засновника, Арнольда Шифмана. Впродовж ста років роботи у Театрі відбулося 975 прем'єр, 606 з них – на сцені на вул. Карася. 29 січня 2017 року Камерний сцені Польського Театру було присвоєно ім'я Славоміра Мрожека.

**Польський Театр ім. Арнольда Шифмана
у Варшаві**
вул. Казімежа Карася, 2, 00-327 Варшава
тел. 505 92 00

teatrpolisci.waw.pl

→ БУДИНOK МАЗОВЕЦЬКОГО
МУЗИЧНОГО ТЕАТРУ

→ ВІСТАВА «ДАУРНІЙ ЗАМОК»
→ for action photo MTP/Marcin Rzepka

МАЗОВЕЦЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. ЯНА КЕПУРИ У ВАРШАВІ

Театр був заснований 2005 року завдяки рішенню Сеймику (органу самоврядування) Мазовецького воєводства. У перші роки роботи його називали «Оперетою». Важливим аспектом діяльності театру була і залишається організація концертів, під час яких представляють різні музичні форми та стилі. Театр творить музичні програми, а також організовує важливі музичні заходи, що вже стали його «пізнавальними знаками». Це: Новорічний концерт Мазовецького музичного театру; Гала-концерт та вручення Театральних музичних нагород ім. Яна Кепури; Королівський концерт з нагоди Міжнародного жіночого дня. **Оскільки театр знаходиться в будинку колишнього кінотеатру «Прага», у ньому відбуваються не лише театральні та музичні заходи, але також кіносеанси.**

Мазовецький музичний театр ім. Яна Кепури
вул. Ягеллонська, 26 (кінотеатр «Прага»),
03-719 Варшава
тел. 795 127 921, 608 024 094

mteatr.pl

→ БУДИНOK ВАРШАВСЬКОЇ
КАМЕРНОЇ ОПЕРЫ

→ ВІСТАВА «ВЕСІЛЛЯ ФІГАРО»
→ fat. WOK

ВАРШАВСЬКА КАМЕРНА ОПЕРА У ВАРШАВІ

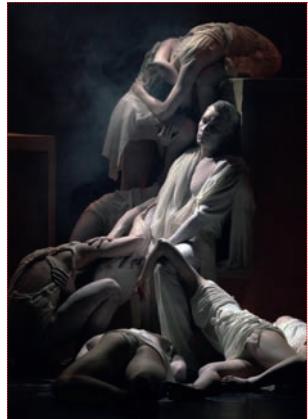
1961 року її заснував музикознавець Стефан Сутковський. Вона знаменита своїм широким репертуаром, що включає твори найвідоміших композиторів: Баха, Гайдна, Бетховена чи Генделя, а також польських майстрів – Ельснера, Добжинського чи Курпінського. В репертуарі Ви знайдете: «Викрадення із сералю», «Кастора і Поллукса», «Чарівну флейту», «Дон Жуана», «Весілля Фігаро». **Візитівкою Варшавської камерної опери (від 1991 р.) є «Фестиваль Моцарта», його цінують меломани з усього світу.** Під час фестивалю відбуваються оперні вистави та ораторії, а також виконують камерні твори віденського майстра.

Кожні два роки у Варшавській камерній опері відбувається «Фестиваль опер періоду бароко». 2019 року Варшавська камерна опера відкрила нову сцену – т.зв. **Художній басейн. Він міститься у будинку Тітки Імці (так у довоєнні Варшаві жартома називали будинок, де був офіс організації YMCA (з англ. Young Men's Christian Association – Християнська асоціація для юнаків). В домі на вул. Конопницької, 6, побудованому за проектом А. Яворницького, містилися: лекційна зала, театральна зала, два спортивні зали, тенісні корти, а також знаменитий 25-метровий плавальний басейн. Зараз там, де був басейн, знаходитьться сцена Варшавської камерної опери.**

Варшавська камерна опера
Алея Солідарності, 766, 00-145 Варшава
operakameralna.pl

→ Вистава «Фофель і Еврідіка»
→ fot. Jarosław Budzyński

МАЗОВЕЦЬКИЙ ІНСТИТУТ КУЛЬТУРИ

До 2014 року Мазовецький інститут культури працював під назвою: Мазовецький центр культури і мистецтва. Зараз це сучасний центр освіти, культури та її досліджень. Тут діяльність, пов'язана із пропагуванням культури, поєднується із промоцією цікавих художніх явищ та розповідями про видатні особистості. Мазовецький інститут культури організовує: одноденні, багатоденні, багатомісячні та круглорічні заходи; фестивалі; курси; концертні цикли та міждисциплінарні проекти. Тут постійно працює Галерея мистецтв, а також ведеться освітня діяльність. Мазовецький інститут культури працює майже в усіх царинах мистецтва, свою діяльністю він охоплює цілу Мазовію. Він шукає нових глядачів і слухачів, а також нових митців і авторів, та нові середовища, де твориться культура. Мазовецький інститут культури хоче також дістатися до місць, де на культуру дуже чекають. У віддіенні галерей та вистав працюють такі галереї мистецтв: **Галерея «Фоксал», Галерея «Тест», Галерея «XXI», Галерея «Електор».** У Мазовецькому інституті культури є спеціалізована організаційна одиниця: **Мазовецький і варшавський фонд кіно**, що підтримує проекти, пов'язані із кінематографом на території Мазовецького воєводства (знімання документальних, художніх, мультиплікаційних фільмів). Мазовецький інститут культури є членом Європейської мережі культурних центрів – European Network of Cultural Centres (ENCC).

→ ЕДИДНОК МАЗОВЕЦЬКОГО
ІНСТИТУТУ КУЛЬТУРИ
→ fot. M. K. Lubiąż

→ ЧИТАЛЬНА ЗАЛА
→ fot. Mazowiecki Instytut Kultury/Jakub Pełka

→ КОНЦЕРТ КВІНТЕТУ ЄЖКА МАЛЕКА
→ fot. Mazowiecki Instytut Kultury/Mateusz Czech

Мазовецький інститут культури
Вул. Електроральна, 12, 00-139 Варшава
тел. 22 586 42 00, тел./факс 22 624 70 01

mik.waw.pl

ДЕРЖАВНИЙ АРХЕОЛОГІЧНИЙ МУЗЕЙ У ВАРШАВІ

Музей було засновано 1928 року. Від 1958 року установа міститься в будинку Королівського Арсеналу у Варшаві. В музеї знаходяться пам'ятки та архівні документи зібрані з понад 10 000 місць проведення археологічних досліджень. Йдеться перед усім про територію нинішньої Польщі, а також про землі, що колись належали до польської держави. Постійні експозиції музею - це: «Праісторія польських земель», «Біскупін», «Алфавіт романської архітектури», «Абетка готичної архітектури». Музей організовує уроки та різноманітні заняття. Йдеться зокрема про ліплення з глини іграшок і брязкальце, а також начиння і постатей слов'янських божеств – усе за стародавньою технікою. Учасники занять також тчуть кольорові крайки так, як це робили їхні прарабабусі та виконують металеву біжутерію за зразками епохи бронзи.

Державний археологічний музей
вул. Друга, 52 - Арсенал, 00-241 Варшава
тел. 22 50 44 800

rma.pl

→ Головний будинок музею –
Королівський Арсенал у Варшаві
→ fot. Agnieszka Rybińska

→ ПОСТОЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ «ПРАІСТОРИЯ»
ПОЛІСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ
→ fot. Beata Matyjasik

→ ЕКСПОНАТИ ПОСТОЙНОЇ ЕКСПОЗИЦІЇ
«СВЯТКИ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ»
→ fot. Agnieszka Rybińska

→ БУДИНКОК ДЕРЖАВНОГО ЕТНОГРАФІЧНОГО
МУЗЕЮ У ВАРШАВІ
→ fot. Ewelina Właszczyk

→ ТИМЧАСОВА ЕКСПОЗИЦІЯ «ПОЛЬСЬКІ КВІТКИ»
→ fot. Ewelina Właszczyk

ДЕРЖАВНИЙ ЕТНОГРАФІЧНИЙ МУЗЕЙ У ВАРШАВІ

Був заснований 1888 року, це один з найстаріших в Польщі музеїв такого роду. Тут знаходяться експонати, що розповідають про польську та світову народну культуру. У сучасно оформленому інтер'єрі знаходяться постійні експозиції та організовуються тимчасові виставки. Постійні експозиції музею - це: «Африканські подорожі»; «Дорогами Азії»; «Корейська галерея - Зніміть взуття та увійдіть до простору ханок»; «Біблія Пауперум»; «Порядок речей»; «Час святкування». Тут є також «Музей для дітей», де наймолодші відвідувачі можуть до усього доторкнутися. В музеї працює наукова бібліотека, а її спеціалізоване книгосховище налічує близько 35 000 томів. Є також кінозал, де демонструються кінофільми. Організовуються ярмарки, спеціальні заходи, зустрічі з авторами, майстер-класи (до прикладу, рукоділля або кулінарні), семінари. Можна замовити кураторську екскурсію. - Використовуючи розмаїті можливості, ми заохочуємо до активної участі та зустрічей

із культурою дітей, молоді і дорослих. Наша місія – це колекціонування різноманітності та багатства культури з усього світу, а також представлення їх цінностей як загальнонаціонального надбання. Таким чином ми робимо свій внесок у будову відкритого суспільства – інформує музей.

Державний етнографічний музей у Варшаві
вул. Кредитова, 1, 00-056 Варшава
тел. 22 827 76 41, додатковий: 230 або 231

ethnomuseum.pl

→ МУЗЕЙ МОЖНАЩІДЛІДАТИ В
КОМПАНІЇ «ОЛИМПІАТИК» ДРУЗІВ
→ Fot. Przemysław Włodzak

МУЗЕЙ АЗІЇ ТА ТИХОГО ОКЕАНУ ІМ. АНДЖЕЯ ВАВЖИНЯКА У ВАРШАВІ

Музей був заснований 1973 року Анджеєм Вавжиняком – дипломатом та мандрівником. **Зараз колекція налічує понад 23 000 експонатів, що були привезені з Азії, Австралії та Океанії.** Експозиція знаходитьться у двох старовинних будинках колишньої муніципальної біблії на вул. Солець, 24, а також на першому поверсі будинку, де зараз знаходяться апартаменти. Постійна експозиція «Подорож на Схід» налічує понад 1000 предметів, привезених з різних країн Азії. Експозицію розділили на п'ять зон: Південно-західна Азія; Центральна Азія; Монголія; Індонезія; Зона звуків (тут експонуються 120 музичних інструментів, що були привезені з різних культурних зон і країн Азії). На виставці можна також подивляти костюми, маски і скульптури. У «Подорож на Схід» варто виrushiti із мапою – завдяки ній Вам буле легше відвідати експозицію і віднайти найважливіші об'єкти. Мапу можна скачати з сайту Музею та роздрукувати її, можна також взяти в Музеї – перед відвіданням.

Музей Азії та Тихого океану
ім. Анджея Вавжиняка
вул. Солець, 24, 00-403 Варшава
тел. 22 629 67 24, факс 22 621 94 70

muzeumazji.pl

→ БУДИНОК МУЗЕЮ АЗІЇ ТА ТИХОГО
ОКЕАНУ
→ Fot. Łukasz Brodowicz/MAP

→ «ПОДОРОЖ НА ССІД»
→ Fot. Łukasz Brodowicz/MAP

→ «ЗОНА ЗВУКІВ» – ЧАСТІНА
«ПОДОРОЖ НА ССІД»
→ Fot. Łukasz Brodowicz/MAP

→ ПОСТІЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ
«ІСТОРІЯ ПОЛЬСЬКОГО СПОРТУ
І ОЛІМПІЙСЬКОГО РУХУ» → fot. MST

→ БУДИНOK МУЗЕЮ СПОРТУ
І ТУРИЗMU → fot. MST

→ ТИМНАСОВА ВИСТАВКА «НЕ ЛІШЕ
ВСІЧУВАННЯ» → fot. Paweł Orański/MST

МУЗЕЙ СПОРТУ І ТУРИЗMU У ВАРШАВІ

Музей спорту і туризму у Варшаві – це одна з найстарших на світі музейних установ, чия діяльність зосереджується довкола спорту і туризму. Музей було засновано на початку 50-х років ХХ сторіччя. **В музеїйній колекції є близько 60 000 експонатів.** Циклічно відбуваються такі заходи: «Огляд спортивних фільмів» (вже 30 років поспіль музей організовує Огляд фільмів про альпінізм та альпіністів ім. Ванди Руткевич); «Спортивна Ніч музеїв»; «Сімейний інтеграційний пікнік «Разом можемо більше!»; «Салон спортивної книги»; «Відомі та невідомі види спорту». Чотири рази на рік в музеї відбувається Біржа колекціонерів спортивних сувенірів. Сюди приїжджають колекціонери спортивних пам'яток з усього світу, які можуть купити, продати або обмінятися сувенірами. **З огляду на заслуги, МОК вніс Музей спорту і туризму в Варшаві до переліку Olympic Museums Network (Мережі музеїв олімпійського руху); у списку є лише 22 музеї з усього світу.**

**Музей спорту і туризму в Варшаві,
Центр олімпійського руху ім. Іоанна Павла II
вул. Гдинське узбережжя, 4, 01-531 Варшава
тел. 22 56 03 780**

muzeumsportu.waw.pl

СТАНЦІЯ МУЗЕЙ

На Станції Музей експонується колекція колишнього Залізничного музею у Варшаві (ци установу культури було ліквідовано 2016 року).

Тут виставляють пам'ятки залізничної техніки, тобто: рухомий склад; компоненти залізничної інфраструктури; пам'ятки, пов'язані з історією залізничного сполучення в Польщі, зокрема залізничні мапи. Тут також можна побачити: моделі та макети залізничного транспорту; прaporи та штандарти залізничних профспілок періоду між двома світовими війнами; настінні, настільні та наручні годинники; лампи; телефони; униформу залізничників; документи; фотографії тощо. Станція Музей організує виставки, займається освітньою та науковою діяльністю. Постійна експозиція, що розповідає про історію залізничного сполучення в Польщі та у світі, міститься у трьох залах, а також просто неба – перед будинком Станції Музей. **Експонати, що стоять просто неба – це найбільша в Польщі колекція залізничних транспортних засобів, що зібрані в одному місці – тут є понад 50 різних одиниць рухомого складу.** Це головно паротяги, теплотяги та

→ БУДИНOK СТАНЦІЇ МУЗЕЇ
→ fot. Maciej Bezoniski

→ ВАГОН-САЛОН
→ fot. Maciej Bezoniski

електротяги, а також пасажирські та товарні вагони. На Станції Музей є експонати, унікальні у світовому масштабі: вагон-салон Болеслава Берута та панцирний потяг. Варти уваги: моторний вагон SN52 (1955 р.), відреставрований 2015 р.; багажно-поштовий вагон серії Fg (1908 р.); снігоочисник залізниці; поштовий вагон серії Bi (1928 р.). Філія Станції Музей у Варшаві – це Музей вузькоколійної залізниці у Сохачеві. Станція Музей знаходитьться у колишньому будинку станції Варшава-Головний пасажирський вокзал, що на вул. Товаровій, 3.

Станція Музей
вул. Товарова, 3, 00-811 Варшава
тел. 22 620 04 80

stacjamuzeum.pl

→ ТИМЧАСОВА ЕКСПОЗИЦІЯ
→ «ІК ЗАВОДОВОВАЛИ ДЛЯ КІНДА»
→ Fot. Maciej Brzozowski

МУЗЕЙ НЕЗАЛЕЖНОСТІ У ВАРШАВІ

Музей незалежності був заснований 30 січня 1990 року під назвою: Музей історії рухів за незалежність та громадських рухів. 1991 року назву було змінено на теперішню. В музеї зібрано експонати, що розповідають про історію устремління поляків до незалежності – від повстання під проводом Костюшка до наших днів. Циклічно проводяться майстер-класи, семінари-практикуми та різноманітні зустрічі. Це зокрема: освітні зустрічі у рамках циклу «Сімейна неділя в Музей незалежності»; «Освітні прогулянки»; заняття просто неба; «Літо в місті»; «Зима в місті», «1,2,3... Варшав'янин – це ти». Музей незалежності організовує міські ігри, «Салон гарної книжки», щорічне святкування Дня незалежності – 11 листопада. Тут відбуваються дні пам'яті арештантів з в'язниці Павіак – щорічні урочистості на загадку про екзекуцію арештантів з цієї тюрми в селищі Пальміри (20 червня) та в Магдаленці (20 травня). Щороку 14 червня тут відбуваються урочистості з нагоди Національного дня пам'яті жертв німецьких нацистських концентраційних таборів та таборів смерті. Щорік згадують також про те, що наприкінці липня 1944 року німці підірвали майже увесь тюремний комплекс Павіак з усіма арештантами. Філії музею: **Музей Х павільйону варшавської Цитаделі; Музей в'язниці Павіак; Мавзолей боротьби та мучеництва. Нова філія – це Музей варшавської битви 1920 року в Радзиміні.** Будову цієї філії було завершено 2023 року.

Музей незалежності у Варшаві
Палац Пшебендовських/Радзівілів
алея Солідарності, 62, 00-240 Варшава
тел. 22 826 90 91

muzn.pl

→ ГОЛОВНИЙ БУДИНOK МУЗЕЮ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ
→ Fot. MN w Warszawie

→ ПАМ'ЯТЬ ДЕРЕВО З В'ЯЗНИЦІ
ПАВІАК → Fot. MN w Warszawie

→ ФІЛІЯ МУЗЕЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ –
Х ПАВІЛЬЙОН
→ Fot. MN w Warszawie

→ ФІЛІЯ МУЗЕЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ –
Х ПАВІЛЬЙОН
→ Fot. MN w Warszawie

БУДІВЛЮ МУЗЕЮ ЛІТЕРАТУРИ

→ БУДИНКУ МУЗЕЮ ЛІТЕРАТУРИ

→ фот. Anna Kowalska

→ ЛІТЕРАТУРНИЙ ПІКНИК ДЛЯ ДІТЕК

→ фот. Anna Kowalska

→ фот. Anna Kowalska

ФІЛІЯ МУЗЕЮ У ВСОЛІ

→ фот. Robert Urbanek

→ фот. Robert Urbanek

МУЗЕЙ ЛІТЕРАТУРИ ІМ. АДАМА МІЦКЕВИЧА У ВАРШАВІ

Документи про утворення музею літератури ім. Адама Міцкевича було підписано 1950 року, а свою діяльність він розпочав 1952 року.

Пропонуємо перелік подій, що відбуваються циклічно: «Поетична прем'єра»; «Відкрита Річ Посполитія» (цикл лекцій та зустрічей); «Літературний пікнік» (його організують в саду музею Владислава Броневського у варшавському районі Мокотув). Філії музею літератури ім. Адама Міцкевича: **Музей Владислава Броневського** (відкритий 1963 року); **Музей Анджея Струга** (відкритий 1981 р.); **Музей Марії Домбровської** (відкритий 1984 р.); **Музей Вітольда Гомбровіча у Всолі** (заснований 2005 р., відкритий 2009 р.); **Інститут документування польської літератури та літературознавчих студій** (заснований 2005 р.). Постійні музеїні експозиції – це: «Я, Вітольд Гомбровіч» (Музей Вітольда Гомбровіча у Всолі (поштова адреса – це Єдлінськ); «Адам Міцкевич 1798 – 1855» (Музей літератури); «Помешкання Марії Домбровської» (Музей Марії Домбровської, Варшава).

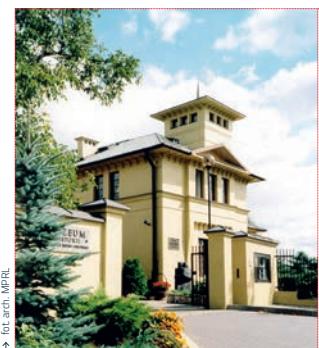
Музей літератури ім. Адама Міцкевича – головний корпус
пл. Ринок Старого міста 20, 00-272 Варшава
тел. 22 831 40 61 (комутатор),
тел./факс 22 831 76 92

muzeumliteratury.pl

БУДІВЛЮ МУЗЕЮ ІСТОРІЇ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДНОГО РУХУ

→ фот. Adam Krysiak

МУЗЕЙ ІСТОРІЇ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДНОГО РУХУ У ВАРШАВІ

Музей було засновано 1984 року. **Тут збирають, зберігають та надають доступ до матеріалів і документів, що стосуються розвитку та досягнень польського народного руху.**

Щороку ця установа бере участь в акції «Ніч музеїв» у Варшаві. Найцікавіші в цьому музеї та найчисельніші експонати пов'язані із боротьбою за свободу і незалежність Польщі у XVIII і XIX ст. Тут є також: пам'ятні предмети та особисті речі діячів народного руху; колекція з понад 250 прaporів та штандартів селянських рухів та організацій, що існували в Польщі та в еміграції; документи, пов'язані із діяльністю Польської селянської партії (PSL) в еміграції; живопис та портретні скульптури, що представляють життя та історію польського села; пейзажний та історичний живопис. В музеї знаходиться колекція листів, написаних у 1923–1924 роках Вінцентієм Вітосом. Він був керівником партії «Польський народний рух» П'яст, одним з засновників Народного

руху (Stronnictwo Ludowe), а також триразовим прем'єр-міністром РП. Гости музею можуть також побачити: колекцію гобеленів та художніх тканин із національно-визвольною тематикою; фотографії, на яких відображене найважливіші події з історії народного руху; колекцію плакатів, преси та листівок; пропагандистські афіші та адміністративні повідомлення німецької окупаційної влади періоду Першої і Другої світової війни. Тут є також: колекція передвиборчих листівок селянських організацій та об'єднань (йдеться про вибори до Сейму РП і Сенату РП у 1919, 1922, 1928, 1930 роках). Є також колекція печаток і штемпельних поштівок: управлінь гмін та сільських старост часів поділів Польщі (між Росією, Австрією і Пруссією); управлінь гмін РП та Генерал-губернаторства; сільських гуртків, селянських угрупувань і фракцій.

Музей історії Польського народного руху
алея Віляновська, 204, 02-730 Варшава
тел. 22 843 38 76, 22 843 78 73

mhprl.pl

ПОСТІЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ «КРІВ'Я ВІД МИЛУВАННЯ СЕБЯ»

↑ fot. Rafał Toczek

ІНСТИТУТ ПАПИ РИМСЬКОГО ІВАНА ПАВЛА II

Інститут було утворено 2006 року. Тут збирають документи, матеріали, а також пам'ятні предмети, пов'язані з особою Папи Римського Івана Павла II. Музей їх каталогізує, займається науковою роботою, організовує наукові дослідження та експедиції. Інститут популяризує ідеї тачення Івана Павла II, видаючи різноманітні публікації, а також організовуючи заходи: симпозіуми, концерти, вистави тощо.

Інститут Папи Римського Івана Павла II
вул. Ксьондза примаса Августа Глонда, 1,
02-972 Варшава
тел. 22 213 11 90, 728 917 519

ipjp2.pl

КОНЦЕРТ КОВІЮК

↑ fot. Instytut Papieża Jana Pawła II

ТИМАСОВА ВІСТАВКА
ПРО ЯНА ПАВЛІКА

↑ fot. Instytut Papieża Jana Pawła II

ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА СТОЛИЧНОГО МІСТА ВАРШАВИ

Головна бібліотека Мазовецького воєводства Бібліотека, що називають «Бібліотекою на Кошиковій» – це одна з найбільших та найстаріших в Польщі публічних бібліотек. Її було засновано 1907 року з ініціативи громадськості. У той час це була сучасна наукова бібліотека, двері якої були відчинені для усіх очох читати книжки. Зараз ця

ЕУДОНОК БІБЛІОТЕКИ

↑ fot. Paulina Niedzielska

→ БІБЛІОТЕКА ОРГАНІЗОВУЄ ЗОКРЕМА НАУКОВІ
СЕСІЇ ТА КОНФЕРЕНЦІЇ → [for Paulina Niedzielska](#)

→ ПІДПРУЖНА ЧИТАЛЬНА ЗАЛА
→ [for Paulina Niedzielska](#)

книгозбирня вважається однією з найбільших у Польщі (налічує близько 1,5 мільйони примірників книжок). В бібліотеці можна знайти книжки на будь-який читацький смак. Шукати книжки можна у двох базах: Відсьованому каталогі книжок (старі книжки та друковані видання, що побачили світ до 1993 року включно), а також у Головному каталогі (нові книжки та друковані видання, що побачили світ після 1994 року та донині). Більша частина книжок доступна в Читальні ім. Станіславів Кербедзів, у Читальні ім. Ф. Червійовського, а також у Читальні ім. В. Бартошевського (в останній є журнали, а також видання, де йдеться про Варшаву). Бібліотека на Кошиковій – це також воєводська бібліотека та повітова бібліотека для мешканців Варшавського повіту. Це місце, де можна прочитати, поширювати коло своїх зацікавлень, займатися своїм хобі, відвідувати виставки. Тут також можна брати участь у зустрічах з авторами, в дискусіях та презентаціях книжок. Бібліотека виконує свою завдання, що притаманні науковим книгозбирням: займається видавничою діяльністю, організовує наукові симпозіуми та конференції. Книгозбирня співпрацює із установами та організаціями, що піклуються про розвиток культури та науки, бере участь у проектах, що втілюються у життя в Польщі та поза її межами.

Публічна бібліотека столичного міста Варшави
Головна бібліотека Мазовецького воєводства
вул. Кошикова, 26/28, 00-950 Варшава
тел. 22 628 31 38, 22 537 41 73

[koszykowa.pl](#)

→ ПАЛАЦ КАРОЛІН - МІСЦЕЗНАХДЖЕННЯ
Державного народного ансамблю «Мазовше» → [for Bartłomiej Lęcki](#)

ДЕРЖАВНИЙ НАРОДНИЙ АНСАМБЛЬ ПІСНІ І ТАНЦЮ «МАЗОВШЕ» ІМ. ТАДЕУША СИГ'ЕТИНСЬКОГО

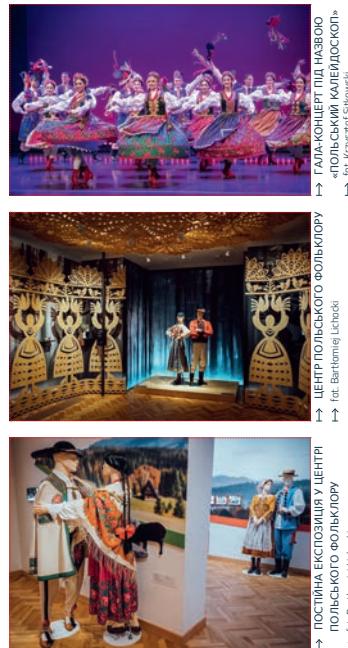
«Мазовше» – це один з найбільших у світі художніх колективів. Він представляє стилістику польського фольклору, а кожен з концертів – це справжнє видовище. Це вистава, що містить елементи музики та танцю. Форму, у якій «Мазовше» існує дотепер, Ансамблю надали чудові польські митці: видатний композитор і диригент Тадеуш Сиг'етинський, а також його дружина Міра Зімінська-Сиг'етинська – відома акторка, яку обожнювала публіка.

Місцеzнаходження Ансамблю (починаючи від 1948 року) – це палацово-парковий комплекс Каролін у місцевості Отрембузи, довкола якої росте мальовничий Млоховський ліс. Відвідуючи палац Каролін, можна піти на концерти та вистави у виконанні «Мазовша», що відбуваються у сучасній Концертній залі. Ви можете дізнатися більше про

історію Ансамблю, а також про багатство й різноманітність польської культури, якщо відвідаєте експозицію Центру польського фольклору «Каролін». Вона барвиста і захоплююча, а розповідає про традиції, польські народні (регіональні) та національні танці (такі як мазурка і полонез), про музичний фольклор, інструменти та польські народні регіональні костюми. Центр польського фольклору «Каролін» був утворений завдяки захопленню та повазі до традиційної народної культури. Культурно-освітній центр, що міститься в Палаці «Каролін» в Отрембусах, продовжує місію, яку для себе визначили засновники Державного народного ансамблю пісні і танцю «Мазовше». Вони хотіли врятувати від забуття культуру польських сіл та містечок. Центр польського фольклору, що поставив собі за мету дбання про багаті народні традиції, а також поширення краси й різноманіття польської культури, від вересня до червня організовує циклічні майстер-класи. Кожен з них присвячений іншому регіонові Польщі, а під час занять можна потанцовувати, зустрітися із авторами та виконавцями народної музики, з народними умільцями й рукодільницями, які продовжують традиції народного рукоділя. Можна також взяти участь в майстер-класах для цілих сімей, лекціях та концертах. Пропозиції циклічних заходів: «Piękna nasza Polska cała» (Прекрасна наша ціла Польща) – цикли присвячені польським регіонам; «Свята в Кароліні – різдвяний ярмарок»; «Зимові канікули в Кароліні»; «Вихідні по-народному – Великодній ярмарок в Кароліні»; «Міжнародний день танцю в Кароліні»; «Ніч музеїв в Кароліні»; «Сімейний пікнік із ансамблем 'Мазовше'»; «Літо в Кароліні».

Державний народний ансамбль пісні і танцю «Мазовше» ім. Тадеуша Сигетинського в Кароліні
вул. Сьверкова, 2, 05-805 Отрембуси
тел. 22 208 88 88

mazowsze.waw.pl

→ ГАДА-КОНЦЕРТ ПІД НАЗВОЮ «ПОЛЬСЬКИЙ КАЛЕНДОСКОП»
→ fot. Krzysztof Sikorski

→ ЦЕНТР ПОЛЬСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ
→ fot. Bartłomiej Lachicki

→ ПОСТІННА ЕКСПОЗИЦІЯ У ЦЕНТРИ ПОЛЬСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ
→ fot. Bartłomiej Lachicki

ДРАМАТИЧНИЙ ТЕАТР ІМ. ЄЖИ ШАНЯВСЬКОГО В ПЛОЦЬКУ

Драматичний театр ім. Єжи Шанявського – це єдина така установа культури у Північній Мазовії. Будинок театру, що працює від 1975 року, знаходиться в центрі Плоцька, на Новій пл. Ринок, 11. Спершу тут був Будинок культури Мазовецького нафтопереробного та нафтохімічного заводу. 2007 року – завдяки фінансуванню з бюджету органів самоврядування Мазовецького воєводства – відбулася його ґрунтовна перебудова. В театрі в Плоцьку відбувається шість-вісім прем'єр за сезон.

→ БУДИНОК ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ
→ fot. arch. Teatr Dramatyczny w Płocku

Основа репертуару – це польська і світова класика, фарси, казки, а також сучасна драматургія. В театрі є три сцени: **Велика (400 глядацьких місць)**, **Камерна (92 місця)** і сцена «Пекелко» (50). В театрі також облаштовано: балетний зал і гардеробні для акторів. Є й мастерні: пошиття костюмів; малювання і моделювання; столярна; перукарська (там відбувається також моделювання зачісок). **В будинку театру надто знаходяться: студія відео- та звукозапису, пральня, приміщення для зберігання костюмів, реквізитів та декорацій.** Будинок повністю пристосований до потреб осіб з інвалідністю різних видів (органів слуху, опорно-рухової системи та органів зору). В середньому раз на місяць тут відбуваються вистави із візуальним описом, із субтитрами польською мовою, а також із перекладом польською жестовою мовою.

Драматичний театр ім. Єжи Шанявського
у Плоцьку
Нова пл. Ринок, 11, 09-400 Плоцьк
тел. 24 266 38 00, 24 266 38 01

teatrplock.pl

→ ВНУТРІШНІЙ ДВОРІК МУЗЕЮ – ЦЕ
МІСЦЕ ПРОВЕДЕНИЯ БАЛЬОХ
ВІРНІСАХІ ЗУСТРЧЕЧІ КОНЦЕРТІВ
→ foto: Muzeum Mazowieckie

→ ОДНА З ВІТАЛЕНЬ – ПОСТІЙНА
ЕКСПОЗИЦІЯ «СЕЦЕСІЯ»
→ foto: Muzeum Mazowieckie

→ ПРИКРАСА ОДИНЕЦІ З ЕКСПОЗИЦІЇ
– АВТОМОБІЛЬ МАРКІН «ДЖОВЕТ» 1926 РОКУ
→ foto: Muzeum Mazowieckie

МАЗОВЕЦЬКИЙ МУЗЕЙ У ПЛОЦЬКУ

Це найстарший польський музей, що був заснований 1821 року за ініціативи громадськості. **Тут знаходиться найбільша в Польщі експозиція, що розповідає про сецесію як стильовий напрям, тому цю установу культури називають також «Музеєм сецесії».** Філії музею – це: Музей євреїв Мазовії в Плоцьку; Музей архітектури та побуту поселень на берегах Вісли, що знаходиться у Въончеміні Польському; Зерносховище у Плоцьку; Музей регіону Центральної Вісли та околиць Вишгороду у Вишгороді (місто із такою ж назвою є в Україні). Постійні експозиції: «Сецесія»; «Болеслав Бегас»; «Зала Галичини»; «Х сторіч Плоцька»; «Плоцьк в культурному просторі Мазовії, Польщі, Європі»; «Мистецтво періоду між двома світовими війнами – стиль арт-деко»; «З Плоцька і для Плоцька»; «Галерея мешканців Плоцька у ХХ сторіччі». Інші постійні експозиції – це: «Галерея Темерсонів»; «Мистецтво Далекого Сходу»; «Плоцькі скарби буддистської Азії»; «Культура Мазовії в народному баченні світу». Це також Музей євреїв Мазовії в Плоцьку, Музей архітектури та побуту поселень на берегах Вісли, що знаходиться у Въончеміні Польському, Музей регіону Центральної Вісли та околиць Вишгороду у Вишгороді.

Мазовецький музей у Плоцьку
вул. Тумська, 8, 09-402 Плоцьк
тел. 24 364 70 70

muzeumplock.eu

МУЗЕЙ ІМ. ЯЦЕКА МАЛЬЧЕВСЬКОГО У РАДОМІ

Радом – це рідне місто Яцека Мальчевського – **одного з найвидатніших польських художників**, якого називають «батьком символізму», що виник у польському живописі на зламі XIX і ХХ століття. На пл. Ринок у Радомі можна захоплюватися творчістю художника. В музеї збиряють та зберігають надбання польської культури у сфері археології, літератури, історії та мистецтва (беруться до уваги також твори мистецтва виконані непрофесіоналами та твори поляків, які проживають поза межами Польщі). В музеї можна побачити колекції з царин нумізматики, медальєрства, фалеристики, сфрагістики, природознавства. **2022 року відбулося відкриття постійної експозиції Музею історії Радома.** Вона розповідає про історію Радома від IX сторіччя до Другої світової війни.

Музей Яцека Мальчевського у Радомі
пл. Ринок, 11, 26-600 Радом
тел. 48 362 43 29

muzeum.edu.pl

→ БУДИНОК МУЗЕЮ
J. Malczewskiego w Radomiu
→ fot. arch. Muzeum im. Jęzka Malczewskiego w Radomiu

→ ПОСТІЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ
w Muzeum im. Jęzka Malczewskiego w Radomiu
→ fot. arch. Muzeum im. Jęzka Malczewskiego w Radomiu

МАЗОВЕЦЬКИЙ ЦЕНТР СУЧASNOGO МИСТЕЦТВА «ЕЛЕКТРОСТАНЦІЯ» У РАДОМІ

Він знаходитьться в центрі міста, в будинку колишньої вугільної електростанції. **Центр сучасного мистецтва було утворено 2005 року за ініціативи режисера Андрея Вайди.** Щороку у відновленому інтер'єрі відбувається кільканадцять тимчасових персональних та колективних виставок, у яких беруть участь митці з Польщі та закордону. **На «Електростанції» є своя колекція творів мистецтва; установа займається також видавничою діяльністю, тут є кінозал.** Циклічні заходи: «Творчі майстер-класи» (впродовж року); «Зона комфорту» (від червня до серпня); «Зимовий огляд фільмів 'Koksownik' (Коксова піч)» (грудень).

**Мазовецький центр сучасного мистецтва
«Електростанція»**
вул. Миколая Коперніка, 1, 26-610 Радом
тел. 48 383 60 77 – секретаріат;
48 386 16 60 – довідкове бюро
і каса кінотеатру

mcswelektrownia.pl

→ БУДИНОК ЦЕНТРУ
w Muzeum im. Jęzka Malczewskiego w Radomiu
→ fot. Maciej Kurek/MCSW

→ ТИМЧАСОВА ВИСТАВКА «ВСЕ В НОВОМ»
OCHAKIĘ MISTCIEŁTВOM»
→ fot. Maciej Kurek/MCSW

МУЗЕЙ РАДОМСЬКОГО СЕЛА У РАДОМІ

САДІВКА / Muzeum Wsi Radomskiej

БУДИНКОК З ХОМЕНТОВА
/ fot. MNRG

МУЗЕЙНЕ СВЯТО ВРОЖДО
/ fot. Muzeum Wsi Radomskiej

Музей радомського села – це культурна установа, що вже майже 50 років (музей було засновано 1976 року) зберігає та доглядає за культурною спадщиною сіл у Радомському повіті. Він зберігає для майбутніх поколінь пам'ять про появсяднене життя мешканців села. Впродовж року Музей радомського села відвідує близько 60 000 осіб з Польщі та з-за кордону. **Тут відбуваються циклічні заходи, ярмарки та пікніки:** «Міжнародний день захисту дітей»; «Стрітення Господнє – Свято Очищення Пресвятої Діви Марії»; «Вербна неділя»; «Ніч Музеїв»; «Собутка – Ніч на Івана Купала»; «Свято Тіла Господнього»; «Кінь у польському господарстві в польській традиції»; «Ярмарок бджолярів»; «День народження Чеслава Танського – пілота і конструктора»; «Свято врожаю»; «Фестиваль картоплі». У старому костелі св. Доротеї, привезеному з Волянова, відбуваються «Зустрічі з музигою». Сюди можна приїхати також на «Танці під дубом». Вже декілька років поспіль Музей радомського села займається освітньою діяльністю, поширюючи інформацію про Радомський повіт, підтримуючи особи з інвалідністю. Музей втілює у життя програму «Культурна школа в Мазовії», організовує майстер-класи та зустрічі із народними умельцями, а також музейні уроки, на яких діти виконують керамічні вироби та м'які іграшки. «З прабабусиної скрині» – це урок, присвячений регіональному одягу та тканинам з Радомського повіту. Цікавим буде також урок на тему «Прадідівський фітнес-сертифікат» – про те, яку фізичну силу повинні були мати та чим займалися наші прадіди. Тематичні уроки – це також: «Легенда про св. Миколая»; «Урок каліграфії»; «Від рослинин до тканини»; «Від зернятка до хлібіні»; «Великодні писанки»; «Привітання весні» (в березні); «Свята Катерина і святий Андрій»; «Великий Піст і Великдень»; «Святий Вечір і Різдво Христове».

Музей радомського села у Радомі
вул. Шидловецька, 30, (вхід у Музей знаходиться з боку вул. Ставової; під'їхати у автомобілі необхідно з вул. Крихновіцької), 26-600 Радом
тел. 48 332 92 81

muzeum-radom.pl

ХАТА З МІСЦЕВОСТІ ЧЕРНІГО
/ fot. MMRM

МУЗЕЙ МАЗОВЕЦЬКОГО СЕЛА У СЕРПЦІ

Відкриття музею відбулося 1971 року. **Тут можна побачити будинки та господарські споруди, характерні для архітектури мазовецького села кінця XIX та початку XX сторіччя, а також**

дізнатися про звичаї та традиції. В музеї циклічно відбуваються зустрічі просто неба (у першу неділю місяця – від березня до вересня). Це: «Привітання весни»; «Вербна неділя»; «Великодні ігри та забави»; «Готування на галявині»; «Міжнародний день захисту дітей у Музеї мазовецького села»; «Збирання меду в Музеї мазовецького села»; «Жнива в Музеї мазовецького села»; «Мазовецький день інтеграції осіб з інвалідністю»; «Копання овочів у Музеї мазовецького села»; «Неділя в Музеї мазовецького села». Музей – це також місце цікавих виставок, тобто «Великдень в Мазовії»; «Польський рік у традиційних щоденних заняттях»; «Різдво в Мазовії». Окрім цього, у ратуші в Сірпці організують цикл лекцій «Щочетверга про культуру».

Музей мазовецького села у Сірпці
вул. Габріеля Нарутовича, 64, 09-200 Сірпці
тел. 24 275 28 83, факс 24 275 58 20

mwmskansen.pl

→ МАЙСТЕР-КЛАСІ В МУЗЕЇ
ВЕЛИКОДНІ ВЕРБ
→ fot. Dariusz Krzesiak / Muzeum Wsi Mazowieckiej

→ ЖНИВА В МУЗЕЇ (ПРОСТО НЕБА)
→ fot. Dariusz Krzesiak / Muzeum Wsi
Mazowieckiej

МУЗЕЙ КУЛЬТУРИ РЕГІОNU КУРПЕ

Від грудня 1975 року це був окружний музей, а від 1998 року це Музей культури регіону Курпе. В колекції знаходиться понад 16 000 експонатів, а в книгохріні музею (станом на грудень 2021 року) було понад 10 000 примірників книжок. Циклічно відбуваються такі заходи: «Зимові канікули в Музеї»; «Музей для пенсіонера»; «Ідь свята Зельгейно – Наближаються свята, пора прикрашати ялинку» – це захід присвячений святу Різдва Христового, у якому беруть участь окремі відвідувачі та сім'ї; «Біло-червоний. Обов'язково!» – захід з нагоди Свята державного прапора (2 травня) і Свята Конституції 3 травня; «Ніч музеїв». 11 листопада відбуваються майстер-класи і концерти. «З малою валізою – у великий світ», «Неділя в музеї», а також канікулярна пропозиція – «Етнодизайн регіону Курпе» – це нові цикли зустрічей. Вони адресовані сім'ям, які хочуть разом провести вільний час у неділю – так, щоб було приемно, творчо й активно. Окрім звичайної роботи, пов'язаної із організацією виставок, Музей культури регіону Курпе займається освітньою діяльністю, організовує лекції та музейні майстер-класи.

→ БУДИНОК МУЗЕЮ
→ fot. Muzeum Kultury Kurpiowskiej

→ МАЙСТЕР-КЛАСІ В МУЗЕІ
→ fot. Daniel Golebiowski/Muzeum
Kultury Kurpiowskiej

→ МАЙСТЕР-КЛАСІ В МУЗЕІ
→ fot. Daniel Golebiowski/Muzeum
Kultury Kurpiowskiej

Музей культури регіону Курпе в Остроленці
пл. Генерала Юзефа Бема, 8, 07-410 Остроленка
тел. 29 764 54 43

muzeum.ostroleka.pl

РЕГІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ ІМ. МЄЧИСЛАВА АСЛАНОВІЧА У СЕДЛЬЦЕ

Був заснований 1928 року. Знаходиться у міській ратуші. В музейній колекції є понад 14 000 об'єктів з таких царин: археологія, мистецтво, нумізматика, етнографія, історія, архівна фотографія, військова історія. Філії музею – це: Музей поміщицької шляхти в Домброві, а також Музей пожежної справи в Котуні. Циклічні події – це «Повіслакія»; наукові семінари; «У старій хаті» – вистави обрядових театрів, що працюють у регіоні; «Дні Незалежності»; концерти з циклу «Музичне літо» в Музей поміщицької шляхти в Домброві».

→ БУДИНОК МУЗЕЮ - «РАТУША ПІД ЧІЛІКОМ»
↑ Fot. S. Kondracki

ПОСТОЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ
↑ Fot. S. Kondracki

**Регіональний музей ім. Мєчислава Аслановіча
у Седльце**
вул. Пілсудського, 1, 08-110 Седльце
тел. 25 632 74 70 (79),
тел. 25 632 42 24

muzeumsiedlce.art.pl

БУДИНОК МУЗЕЮ-АРСЕНАЛУ - ЗАМОК В ЛІВІ
↑ Fot. Muzeum Zbrojownia na Zamku w Lwowie

ПОСТОЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ
↑ Fot. arch. MROŁ

МУЗЕЙ-АРСЕНАЛ У ЗАМКУ В ЛІВІ

Відкриття музею відбулося 1963 року. Експозиція знаходиться у відреставрованому палацово-парковому комплексі. **Тут можна побачити зброю з цілого світу, починаючи від старожитніх часів.** Тут є також середньовічна зброя, озброєння XVII і XVIII сторіч, зброя часів Наполеона і Промислової революції, а також періоду Першої та Другої світових воєн. Загалом колекція експонатів налічує понад 2 000 штук зброї. Окрім неї, тут можна побачити колекцію живопису і графічних робіт, зокрема: портрети військовослужбовців; батальні сцени; історичні мапи; види міст і оборонних споруд (зокрема замків). В музеї можна побачити також фрагменти врятованої панорами «Березина» («Перехід великої армії Наполеона через Березину 1812 року»), авторами якої є Войцех Коссак та Юліан Фалат. Постійні експозиції Музею-Арсеналу – це: «Лицарська зала», «Готицькі підвали», «Замкова вежа», «Арсенал». Циклічно відбуваються: Лицарський турнір, Кулінарний фестиваль «В замковій кухні», а також Фестиваль «Гуманітас».

Музей-Арсенал у замку в Ліві
вул. Стефана Баторія, 2, 07-100 Лів
тел. 25 792 57 17

lw-zamek.pl

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ЦЕНТР ІМ. ФРИДЕРИКА ШОПЕНА В САННІКАХ

Центр міститься в палаці в Санніках, що був побудований 1880 або 1910 року. Тут популяризують творчість Фредерика Шопена, який провів у палаці два літні місяці 1828 року. Центр організовує виставки та концерти, а від червня до серпня – також «Мазовецькі танцювальні вечори й посиденьки» – так називається постійний цикл подій, що відбуваються просто неба. У ритмі «живої» музики розважаються і молодь, і пенсіонери. В Центрі працює Клуб шанувальників палацу, що організовує зустрічі з цікавими людьми, творчі заняття, ігри і забави. Європейський мистецький центр ім. Фредерика Шопена в Санніках систематично поширює перелік культурних, освітніх та туристичних заходів, що тут організовуються.

Європейський мистецький центр ім. Фредерика Шопена в Санніках
вул. Варшавська, 142, 09-540 Санніки
тел./факс 24 268 11 08

ecasanniki.pl

→ ПАЛАЦУ ЙАНІНКАХ
→ fot. arch. ECA

→ ІНТЕР'ЕР ЦЕНТРУ
→ fot. arch. ECA

→ ТЕМАТИЧНИЙ МАЙСТЕР-КЛАС
→ fot. arch. ECA

МУЗЕЙ МАЗОВЕЦЬКОЇ ШЛЯХТИ В ЦЕХАНОВІ

Починаючи від 1973 року, Музей мазовецької шляхти збирає документи і предмети, пов'язані з історією Цехановського повіту. **Складовими музею є три установи: будинок, де розташована експозиція Музею мазовецької шляхти; Замок князів Мазовії; а також Музей позитивізму у Голотчині – палацово-парковий комплекс на вул. Свентоховського.** В будинку, де знаходиться експозиція Музею мазовецької шляхти, на відвідувачів чекають постійні експозиції: «Ремесло мазовецького села в мініатюрі» (предмети для експозиції подарував Казімеж Бобінський); «Втрачений світ – сліди єврейських родин в Цеханові до 1942 року»; «Народна скульптура» – виставку утворено завдяки колекції Хелени і Мар'яна Пшедпельських. Циклічно відбуваються такі події: Огляд гуртів «Mazowieckie Zapusty» («Мазовецька маслянина»), «Садові квіти» – у філії Музею позитивізму в Голотчині; «Мазовецьке травневе музикування»; «Зустрічі з історією» – на площі перед Замком князів Мазовії; «З'їзд шляхтичів» – на території парку, а також в будинках Музею позитивізму в Голотчині; «Ніч музеїв»; «Весна літератури в Голотчині». Музей організовує також різноманітні циклічні майстер-

→ БУДИНОК МУЗЕЮ
→ fot. archiwum MSM

→ ЗАМОК В ЦЕХАНОВІ ФОТО З АРХІВУ
→ fot. GIG

класи для дітей та молоді: з нагоди Великодня, Різдва Христового, дня св. Андрія, роботу юніх художників просто неба, заняття, що пов'язані із періодом Масляної. Діти та молодь займаються виробництвом паперу ручної роботи, працюють у лабораторії алхіміка, на середньовічному монетному дворі. Під час літніх канікул на площі перед Замком князів Мазовії відбуваються «Замкові подорожі у часі» – зустрічі, під час яких популяризують історію. Декілька разів на рік музей запрошує на «Родинні неділі в музеї». Він постійно пропонує уроки, що проводяться: в Музеї мазовецької шляхти на вул. Варшавська, 61 в Цеханові; у Палаці Олександра Бонковської в Ґолотчині, а також у Замку князів Мазовії в Цеханові.

Музей мазовецької шляхти в Цеханові
бул. Варшавська, 61А, 06-400 Цеханів
тел./факс 23 672 53 46 і 23 672 94 58

muzeumciechanow.pl

↑ НЕГОТИЧНИЙ ПАЛАЦ В ОПІНЬОГУРІ
↑ foto: BHG

↑ ПАМ'ЯТНИК ЗИГМУНДУ КРАСІŃСЬКОМУ
↑ foto: BHG

МУЗЕЙ РОМАНТИЗМУ В ОПІНЬОГУРІ

Музей романтизму було засновано 1961 року у чудовому палаці, побудованому в стилі неоготики. Таким чином було вшановано 150 річницю декрету Наполеона щодо повернення Красінським маєтку в Опіньогурі. Музейна колекція пов'язана головно з історією родини Красінських, зокрема Зігмунда Красінського – одного з трьох національних геніїв і пророків польського народу, найважливіших поетів польського романтизму. В музеї є також пам'ятки епохи Наполеона Бонапарте. Довкола музею є старий краєвидний парк в англійському стилі площею 22 гектари, а на його території знаходиться: невеликий неготичний палац 40-х років XIX століття, з постійною експозицією, присвяченою Зігмундові Красінському. Тут є також Садибний флігель, де експонуються тимчасові виставки. Садибу було побудовано на підставі проекту сторічної давнини, автором якого є Юзеф Галензовський. У Садибі експонується виставка «Живопис і скульптура епохи романтизму». Тут є також Каретний двір із експозиціями «Кінний транспорт», а також «Європейські традиції кінних полювань». В Оранжереї знаходитьться конференційно-концертна зала із мультимедійною експозицією. Є також Фермерські будинки – із стайню, шпаківнею та місцем для проведення освітніх занять.

Музей романтизму в Опіньогурі
бул. Зігмунда Красінського, 9,
06-406 Опіньогура Гурна
тел. 23 671 70 25, 671 70 30

muzeumromantyzmu.pl

МУЗЕЙ ЯНА КОХАНОВСЬКОГО В ЧОРНОЛІСІ

Музей було засновано 1961 року. Раніше це була філія Регіонального музею, але 2020 року Самоврядування Мазовецького воєводства утворило окрему установу культури. Було взято до уваги потенціал, що приховує це місце. **Музей міститься у садибі Яблоновських, побудованій у XIX ст. у стилі класицизм.** В Музеї циклічно відбуваються такі заходи: «Хай живуть тексти!» (квітень); «Малий фестиваль поезії у День Янгола пана Яна» (червень); Фестиваль мистецтв CARPE DIEM – Лови день»; «Поезія. Театр. Філософія. Джаз» (липень); «Сімейний пікнік OWOCOGRANIE (ЗАБАВА СЕРЕД ФРУКТІВ)»; «Музичні ранки в Яна Кохановського» (вересень–жовтень). Взимку музей запрошує на «Зимові канікули в Пана Яна», а влітку – на «Літні канікули в Пана Яна». Музей бере участь в загальнопольських та загальноєвропейських проектах, таких як: «Ніч музеїв»; «Національне читання»; «Європейські дні спадщини»; «Вихідні пенсіонера із культурою». Назва постійної експозиції – це: «Ян Кохановський – дух місця, атмосфера епохи».

Музей Яна Кохановського в Чорнолісі
Чорноліс, 36, 26-720 Полічна
тел. 48 677 20 05

muzeumkochanowski.pl

БУДИНОК МУЗЕЮ
→ fot. Aleksandra Gałek

ВІСТАВА «У ТРАВНІ НЕ ВІМРАЮТЬ...
ІСТОРІЯ БАБІРЫ ГАОДОВСЬКОЇ»
→ fot. Aleksandra Gałek

КОНЦЕРТ АГ ЗАРЯ У РАНКАХ
ФЕСТИВАЛЬ CARPE DIEM
→ fot. Aleksandra Gałek

БУДИНОК МУЗЕЮ – ЗАМОК У ШИДЛОВІ
→ fot. Muzeum Ludowych Instrumentów Muzycznych

МУЗЕЙ НАРОДНИХ МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ШИДЛОВЦІ

Музейні експозиції розташовані у замку – чудовій старовинній резиденції епохи готики та ренесансу. Замок знаходиться на вул. Словінського. Колись це була резиденція сімей Шидловецьких та Радзівілів, а також княгині Анни Сапеги (в дівоцтві – Замойської). Сюди варто зазирнути зокрема з огляду на постійні експозиції, а також Експериментаріум звуку – єдине цього роду місце в Польщі. Тут можна самостійно створювати звуки та відчувати їх, а також грati на справжніх інструментах, що дуже рідко зустрічаються. Це: тростинна скрипка, колісна ліра, губна гармоніка, цитра, цимбали. Мелодії, що Ви тут створите, можна записати у вигляді цифрового файлу та – на згадку – надіслати на свою електронну адресу. Одна з постійних експозицій – це «Замок у Шидловці. Довкола меценатства колишніх власників». Це перша (утворена 1975 року) постійна історично-художня експозиція музею, що розповідає про замок часів готики та ренесансу. Інші постійні експозиції – це: «Інструменти – побачити та почути

ПОСТОЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ – «МАЛІ ІНСТРУМЕНТИ»
ОСОБЛИВОСТІ ТРИМ ОПОСНОГО ІНВЕНЦІІ
→ fot. Muzeum ludowych instrumentów Muzycznych

→ ПОСТІЙНА ЕКСПОЗИЦІЯ – «ІНСТРУМЕНТИ
ПОБАЧИТИ ТА ПОНУТЬ ТРАДИЦІЮ»
→ Fot. Muzeum Instrumentów Muzycznych

традицію», а також «Магія інструментів. Особливості триголосної інвенції» (на цій виставці представлені унікальні музичні артефакти). Музей організовує конференції, семінари та лекції. Тут проводяться освітні заняття для дітей та молоді.

**Головний будинок: вул. Компельова, 8,
26-500 Шидловець**
**Експозиція Музею у замку Шидловецьких
і Радзівілів**
**вул. ген. Юзефа Собінського, 2,
26-500 Шидловець**
тел. 48 617 12 43

muzeuminstrumentow.pl

→ МЕМОРАЛ У ТАБОРИ СМЕРТІ

→ TREBLINKA II
T. A. Kowalska

→ МІСЦЕНАХОДЖЕННЯ КОЛІШНЬОГО
ЗАПЛІЧНИЧНОГО СТАНЦІЇ ТЕРБЛІНКА

→ Fot. R. Maliszewski

→ СИМВОЛІЧНА БРАМА НА
ТАБОРІ СМЕРТІ ТРЕБЛІНКА II

→ Fot. R. Tokarski

→ ПАМ'ЯТНИК ЖЕРТВАМ ТАБОРУ
СМЕРТІ В ТРЕБЛІНЦІ

→ Fot. G. Gó

МУЗЕЙ ТРЕБЛІНКА. НІМЕЦЬКИЙ НАЦІСТСЬКИЙ ТАБІР СМЕРТІ ТА ТАБІР ПРИМУСОВОЇ ПРАЦІ (1941–1944)

Музей Треблінка. Німецький нацистський табір смерті та табір примусової праці (1941–1944) – це установа, що піклується про території колишніх двох німецьких таборів. Йдеться про табір смерті Треблінка II (1942–1943), табір смерті Треблінка I (1941–1944), а також про Гравійний кар’єр, Чорний шлях (він поєднував обидва табори), та про Місце страти. На території музею знаходиться також колишня залізнична станція Треблінка, де зупинялися потяги із особами, яких перевозили до табору смерті. Відвідуючи Музей, можна скористатися аудіо-гідами: «Аудіо-гід табором смерті Треблінка II», та «Аудіо-гід табором смерті Треблінка I» (іх можна скачати за допомогою Google Play або AppStore). Мобільний додаток можна скачати заздалегідь або вже в Музей Треблінка (є безкоштовний хот-спот). На території Музею відбуваються три циклічні заходи. 14 червня відзначається Національний день пам'яті жертв німецьких нацистських концентраційних таборів і таборів смерті. 2 серпня відбуваються урочистості з нагоди роковин збройного бунту в'язнів табору смерті Треблінка II (2.08.1943 р.). Кожної першої суботи вересня відбуваються патріотично-релігійні урочистості задля вшанування жертв табору примусової праці Треблінка I та Треблінка II, а також Другої світової війни. Від 2021 року тут втілюють у життя освітній проект під назвою «Корчаківський ліс» – це на згадку про Януша Корчака, його співпрацівників і дітей, які загинули в таборі смерті Треблінка II. Тут проводяться майстер-класи, музейні уроки, а також студійні візити.

**Музей Треблінка Німецький нацистський табір
смерті та табір примусової праці (1941–1944)**
08-330 Косів Ляцький, Вулька Окронглік 115

muzeumtreblinka.eu

